ESTABLISHED 1893.
"SVOBODA" ("LIBERTY")
THE RUTHENIAN WEEKLY
published every Thursday by
The Little Russian Nat'l Union
of America
at
83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.
Subscription:
per year...... $2.00 } To Europe:
half year...... 1.00 } per year...... $2.50
single copy... .05 } half year.... 1.25

СВОБОДА

УРЯДОВИЙ ОРГАН Р. Н. СОЮЗА В АМЕРИЦІ "SVOBODA" OFFICIAL ORGAN OF THE L. R. NAT'L UNION OF AMERICA

ЗАЛОЖ. 1893 РОКУ.
"СВОБОДА" ("LIBERTY")
виходить кождого четверга
видає
„РУСКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ"
в Америці
83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.
Передплата:
на рік........ $2.00 } До Европи:
на пів року 1.00 } на рік........ $2.50
поод. число .05 } на пів року 1.25

РІК XXII. Джерзи Сіти, Н. Дж., четвер, 2-го липня 1914. Ч. 27. VOL. XXII. Jersey City, N. J., Thursday, July 2, 1914. N. 27.

ЗАМОРДОВАНЄ

АВСТРІЙСЬКОГО НАСЛІДНИКА ПРЕСТОЛА АРХИКНЯЗЯ ФРАНЦА ФЕРДИНАНДА І ЙОГО ЖІНКИ ЗОФІЇ.

В НЕДІЛЮ ДНЯ 28-го ЧЕРВНЯ СТАЛА СЯ СТРАШНА ПОДІЯ, ЯКА ПОТРЯСЛА ЦІЛИМ ЦИВІЛІЗОВАНИМ СЬВІТОМ: НА ГОЛОВНІЙ УЛИЦІ В МІСТІ САРАЄВІ ЗАМОРДУВАВ СЕРБСЬКИЙ СТУДЕНТ ВИСТРІЛОМ З РЕВОЛЬВЕРА АВСРІЙСЬКОГО НАСЛІДНИКА ПРЕСТОЛА АРХИКНЯЗЯ ФРАНЦА ФЕРДИНАНДА І ЙОГО ЖІНКУ АРХИКНЯГИНЮ ЗОФІЮ.

АРХИКНЯЗЬ ФРАНЦ ФЕРДИНАНД З РОДИНОЮ:
Арх. Франц Фердинад, його жінка арх. Зофія Гогенберґ, 13-літна княжна Марія, 12-літний князь Максиміліян і 10-літний князь Ернест.

АРХИКНЯЗЬ В САРАЄВІ.

В середу, дня 24-го червня опустив архикнязь Франц Фердинанд разом зі своєю жінкою Зофією місто Відень, щоби відвідати краї Босну і Герцеґовину. По дорозі витав нарід радісно наслідника старенького цісаря яко свого будучого володаря. В головнім місті Босни Сараєві приготовили ся мешканці до торжественного принятя архикняжої пари. Ціле місто приняло сьвяточний вигляд; на торжество прибуло богато народа зі всіх сторін Босни і Герцеґовини.

ПЕРШИЙ ЗАМАХ НА ЖИТЄ АРХИКНЯЗЯ.

Коли Архикнязь переїздив самоходом головною улицею міста, щоби удати ся до міського ратуша, де мало відбути ся офіціяльне торжественне принятє, один чоловік з товпи кинув бомбу на самохід, в котрім їхала архикняжа пара. Архикнязь спостеріг се впору, заслонив ся рукою і відкинув набік бомбу. Бомба впала і вибухла перед другим самоходом, в котрім їхали підполковник Мірецці і ґраф Бос-Вальдек. Кусні зеліза й олова, якими була наповнена бомба, зранили тих обох, а крім сего покалічили кільканайцять осіб, які стояли в шпалїри по обох боках улиці. Заговірник, котрий кинув бомбу, пустив ся втїкати і кинув ся до ріки, щоби переплисти на другий бік. Його зловлено і віддано в руки поліції, якій з трудом удало ся охоронити його перед злинчованєм через товпу. Заговірник подав своє імя: Медельо Ґабрєлович (деякі депеші кажуть: Ґабринович).

Архикнязь казав задержати самохід, щоби довідати ся про стан здоровля обох ранених офіцирів. Коли йому сказано, що рани не є небезпечні та що і з прочих людий ніхто не є тяжко ранений, автомобіль рушив дальше в дорогу.

В ратуши зібрали ся представителі сьвітських і духовних властий, ожидаючи прибутя архикнязя. Коли архикняжа пара надїхала і ввійшла до салї, бурмістр міста хотів виголосити привітну бесіду. Однак архикнязь, блідий і дуже зворушений, перервав мову, кажучи: „Я приїхав, щоби відвідати ваше місто, а тут принято мене бомбами!" По тих словах слідувала глубока тишина, яку перервав архикнязь словами: „Так, тепер, пане бурмістр, можете дальше говорити".

ДРУГИЙ ЗАМАХ І ЗАМОРДОВАНЄ АРХИКНЯЗЯ І ЙОГО ЖІНКИ.

-По відбутім торжестві в ратуши висловив архикнязь бажанє відвідати ранених офіцирів, яких відвезено до шпиталю. Архикняжа пара і ціла дружина удала ся автомобілями в сторону шпиталю.

Коли автомобіль архикнязя звільнив темпо їзди на скруті улиці Рудольфа і Франца Йосифа, прискочив несподівано до автомобілю молодий чоловік з револьвером у руці. Впало кілька стрілів. Одна куля трафила архикнязя в голову. Архикнягиню поцілили дві кулї: одна в шию, друга понизше грудий. Архикнязь мав ще настільки сили і притомности, що обняв раменами вмираючу жінку. За хвилю і він стратив притомність та повалив ся до долу. Заговірника в особі Ґ. Прінціпа арештовано.

Бурміст міста, котрий їхав разом з архикняжою парою, видав приказ шоферови як найскорше їхати до палати. Всяка поміч показала ся безуспішна. За кільна хвиль обоє закінчили житє.

ЗАГОВІРНИКИ.

Обох заговірників арештовано і уміщено на поліції. Оба заговірники є Сербами і походять з Герцеґовини. Свого вчинку вони не жалують. В протоколї зізнав Ґ. Прінціп, що був на студіях в Білгороді (столиці Сербії) і вже віддавна носив ся з гадкою убити яку визначну особу з національних мотивів. На архикнязя чекав на такім місци, де знав, що автомобіль мусить повільно їхати. Коли побачив архикнягиню, в перший хвили завагав ся, але небавком віднискав певність і набрав відваги, щоби доверпшти свій намір.

Ґавріо Прінціп має 18 літ і є родом зі сербського міста Ґрагово. На питанє, з яких мотивів поповнив він убийство, заявив, що архикнязя Франца Фердинанда вважав яко представителя австрійського монархізму і тому вибрав його на жертву. Прінціп ходив в Сараєві до ґімназії, звідки його прогнано за належанє до тайних товариств. Дальші студії продовжував він у Білгороді. Перед кількома днями приїхав до Сараєва з наміром убити наслідника престола. Прінціп заперечує, немаче мав би спільників.

Медельо Ґабрєлович має 21 літ. Зізнав, що бомбу дістав від анархістів з Білгорода. При нім найдено одно число сербської часописи „Народ" і число полудневo-славянської соціялістичної часописи. Сей рівнож заперечує і заявляє, що не мав ніяких спільників.

АРЕШТОВАНЯ В САРАЄВІ І ОГОЛОШЕНЄ ВИЇМКОВОГО СТАНУ.

Загально здогадують ся, що мусів істнувати уплянований заговір на житє архикнязя. На се вказує та обставина, що замаху довершено два рази. Крім сего найдено на місци убийства бомбу, яку після здогадів поліції мав покинути заговірник, коли бачив, що замах Прінціпови удав ся.

Пополудни арештовано богато людий. Мешканці міста сильно затрівожені. Всї склепи позамикані.

Військові власти відкликали маневри, а війско спеціяльними поїздами прибуло до Сараєва. В місті проголошено стан облоги. Телефони і телеґрафи віддано під військову контролю. Уживанє їх для приватних сторін заборонено.

Віденські круги осуджують поведенє поліції в Сараєві яко каригідну байдужність і нездарність. Також доносять, що вже перед 4 роками істнував заговір між Сербами проти цісаря Франца Йосифа. Про сей заговір правительство знало, але з політичних причин сего не оголошувало.

СТРАШНИЙ УДАР ДЛЯ ЦІСАРЯ ФРАНЦА ЙОСИФА.

Нещасна вість про замордованє наслідника престола і його жінки надійшла в кілька хвиль після його довершеня до цісарської палати в Ішли, де перебуває тепер старенький цісар після довготриваючої слабости. Задачею двірських урядників було сю страшну вість передати йому як найосторожнійше. Ся задача припала ґенер. адютантови ґрафови Парови. По можности обережно повідомив ґраф Пар цісаря про страшне нещастє. Сильно зворушений і пригноблений сидів цісар довго мовчки. Була хвиля, здавалось, що сего не пережиє. „Доля не пощадила менї ще одного удару", — промовив відтак цісар крізь сльози. Більше говорити не міг і віддалив ся до своїх кімнат, щоби бути на самоті. Одинокий приказ, який видав цісар, було те, щоби все приготовити до повороту до Відня.

ДІТИЙ НАСЛІДНИКА ПРЕСТОЛА ПРО СМЕРТЬ ЇХ РОДИЧІВ НЕ ПОВІДОМЛЕНО.

Троє дітий Франца Фердинанда: 13-літна княжна Марія, 12-літний князь Максиміліян і 10-літний князь Ернест, бавили ся безжурно в городі, коли прийшла вість про страшний конець їх родичів. Ніхто не мав настільки відваги і серця, щоби дїтя про нещастє повідомити і покищо затаєно се перед ними в тайнї. Коли архикняжа пара відїздила до Босни, вивезла дїти до старенького цісаря, де мали лишити ся аж до її повороту.

МІСТО ВІДЕНЬ, СТОЛИЦЯ АВСТРІЇ, В ЖАЛОБІ.

В неділю о год. 1.30 пополудни наспіла до Відня перша вість про замордованє наслідника престола і його жінки. Вість викликала серед загалу велике занепокоєнє. Кождий хотів довідати ся дещо близше про замах і тисячі народа облягали редакційні будинки, ожидаючи дальших вістий. В годину по одержаню депеші оголосив міністер заграничних справ Берхтольд урядовий комунікат про замордованє архикняжої пари. Небавком появили ся на улицях тисячі надзвичайних додатків до часописий. Всякі забави перервано і представленя відкликано. Ціле місто прибране в жалобу. До цісарської канцелярії надійшли від всіх пануючих сьвіта депеші зі заявами глубокого співчутя для старого монарха. Президент міністрів ґр. Штірк скликав спеціяльне засїданє міністеріяльної ради.

ПОХОРОН АРХИКНЯЖОЇ ПАРИ.

Тіла нещасних жертв перевезено зі Сараєва у вівторок осібним поїздом до міста Метковіч (в Дальматії), а звідси кораблем до Триєсту. До Відня прибудуть тіла архикняжої пари в четвер перед полуднем і будуть виставлені в каплиці цісарської палати. Похорони відбудуть ся в пятницю. Тіла будуть перевезені з Відня до замку в Артштетен (в Дол. Австрії), де відбудуть ся властиві похорони. О півночи будуть тіла зложені в замковій гробниці. Цісар повернув в понеділок з Ішля до Відня враз з дітьми вже неживої архикняжої пари. З причини великого ослабленя і пригнобленя внаслідок послідних подій цісар не візьме участи в похоронах в Артштетен, натомісць візьме участь в торжественних богослуженях, які відправлять ся в суботу у Відни.

Замок Артштетен належав до Франца Фердинанда. Тут провів він майже весь молодий вік і тут, після його бажаня, хотів бути похороненим.

ПРОТИСЕРБСЬКІ ДЕМОНСТРАЦІЇ І ПОГРОМИ.

Послїдна подія викликала серед турецького і хорватського населеня Босни велике розярене проти Сербів, яких уважають виновниками замаху. Се розярене росло з кождою хвилею і найшло вислів у погромі і різнї сербських мешканців.

Найбільший погром мав місце в місті Мостар, столиці Герцеґовини. Турки і Хорвати злучили ся разом, щоби пімстити смерть наслїдника престола. 200 Сербів убито на вулицях міста. Всї сербські будинки зруйновано і підпалено.

В Сараєві прийшло до погрому в неділю вечером. Знищено більше ніж 200 сербських будинків. Доперва прибувше війско привернуло порядок.

Комісар поліції в Сараєві, Ґерда, якому було поручено дбати про охорону архикняжої пари, відобрав собі житє.

Міністер Білїнський зажадав для охорони сербського посольства і сербських консулятів війска. Розярене проти Сербів росте з кождою хвилею. Зі всіх сторін Босни і Герцеґовини доносять про нові погроми.

АРХ. ФРАНЦ ФЕРДИНАНД І ЗОФІЯ ГОГЕНБЕРҐ.

Арх. Франц Фердинанд, син арх. Кароля Людвика, молодшого брата цісаря, уродив ся 18. грудня 1863 р. По смерти арх. Рудольфа наслідство австрійського престола перейшло на арх. Кароля Людвика, а по його смерти в р. 1896 Франц Фердинанд зістав правним наслїдником престола. В р. 1900 оженив ся арх. Франц Фердинанд зі Зофією, донькою зубожілого чеського ґрафа Хотека. Цісарський двір був довгий час противний сему подружю, бо ґрафиня Зофія Хотек не походила з роду пануючого дому. Арх. Франц Фердинанд мусів зложити присягу, що зрікає ся претенсій до наслідства престола для своїх дітий. Арх. Франц Фердинанд брав живу участь в політиці, а заіменований ґенеральним інспектором австрійської армії, займав ся реорґанізацією війска, яке вважав головною підставою австрійської держави.

В часі послідних воєнних алярмів, коли грозила небезпека війни з Росією, українське питанє здобуло завдяки йому велике значінє.

НОВИЙ НАСЛІДНИК АВСТРІЙСЬКОГО ПРЕСТОЛА.

Новим наслідником австрійського престола є **архикн. Кароль Франц Йосиф**, братанок погибшого Франца Фердинанда. Уродив ся 17. серпня 1887; оженив ся з ґрафинею Зитою з дому Парма. 27-літний наслідник престола і його 22-літна подруга тішать ся великою симпатією серед загалу.

Архикняжа пара перебувала в р. 1912 через півроку в Галичині в місті Коломиї, де архикнязь був комендантом місцевого полку уланів. Підчас побуту в Коломиї робила архикняжа пара часто прогульки в околиці Коломиї, а передівсім на Гуцульщину, маючи нагоду добре пізнати житє наших селян. Про наш нарід висловляєть ся архикнязь все з великим похвалами.

Архикнязь Кароль має двоє дітий: старшого сина і молодшу доньку.

ЗА ПРОТЕСТ В ОБОРОНІ СПРАВЕДЛИВОСТИ.

25 АДВОКАТІВ ЗАСУДЖЕНО НА КАРУ ВЯЗНИЦІ.

Дня 19. червня с. р. скінчив ся в Петербурзі (столици Росії) процес проти 25 адвокатів, оскаржених за обиду міністра справедливости. **Розправа покінчилась засудом всїх оскаржених: двох адвокатів, Соколова і Керенського засуджено на 8 місяців тюрми, всїх прочих на 6 місяців.**

Підчас ритуального процесу в Київі внесло 25 адвокатів протест до міністерства справедливости, роблячи закид, що як міністерство так і суд в Київі піддержують процес на підставі расової і народної ненависти.

В часі розправи судова саля була переповнена послами думи. Адвокат Бобрічев, який заступав оскаржених, виголосив остру промову, в котрій напятнував процес проти адвокатів, називаючи його огидним насильством прав людскости.

ПОВІДОМЛЕНЄ.

Отсим повідомляє ся всїх місцевих Урядників і Членів Р. Н. Союза в Америці, що повновласти вибраних делєґатів на XIII. Головну Конвенцію Р. Н. Союза, мають бути в офісі Р. Н. Союза найдальше до дня 7-го липня 1914 р. передполуднем. Відділ Р. Н. Союза, котрий злегковажив би собі речинець вибору делєґата і повновласти не прислав на час, зробить собі сам шкоду, бо повновласти, надіслані до гол. рек. секретаря по 7-ім липни (July) 1914 р., будуть неважні після § 19 (поправленого) статута Р. Н. Союза. Тому є обовязком місцевих Урядників і Членів Р. Н. Союза припильнувати сего, щоби зараз по виборі делєґата була повновласть заслана на адресу до гол. рек. секр. Р. Н. Союза: P. O. Box 76, Jersey City, N. J.

Гол. Уряд Р. Н. Союза.

До ВП. ЖЕРТВОДАВЦІВ.

Покликуючи ся на дотичну ухвалу Гол. Уряду Р. Н. Союза, подаємо до відома загалу, що в нашій часописи містимо викази лише тих жертводавців, які надіслали жертви на адресу нашої часописи.

Редакція.

ЗАГАЛЬНИЙ ВИКАЗ ЖЕРТВ
ЗА ЧАС ВІД 1-го СІЧНЯ ДО 30-го ЧЕРВНЯ 1914 Р.

За перший піврік ювилейного року зложили славні Члени Р. Н. Союза в Америці слідуючі квоти на народні цілі в старім краю:

Фонд для голодуючих	$4.680.62
Ювил. фонд „Рідної Школи"	1.531.39
„Укр. Город" у Львові	576.58
Ювил. фонд Івана Франка	275.10
Инші народні цілі	119.07
Разом	$7.182.76

Отсим складаємо Вп. Членам найсердечнійшу подяку за щедру жертволюбивість.

Уряд Р. Н. Союза.

НА ЗАПОМОГОВИЙ ФОНД ДЛЯ ГОЛОДУЮЧИХ В ГАЛИЧИНІ.

В послїднім тижни зложили жертви слідуючі Добродії:

328. Шенандоа, Па. На руки Веч. о. Л. Левицького зложили чесні нарохіяни: в Шенандоа $10.00 і в Мейзвіл $15.00. Від себе жертвував о. Л. Левицький $10.00. — Разом $35.00

329. Кулпмонт, Па. Вп. Т. Коляр зложив на фонд голодуючих жертву $1.00

330. Бруклин, Н. Й. Тов. Богдана Хмельницького, від. 22 Р. Н. С.:

а) Тов. Богд. Хмельницького $3.00; Д. Максимів і С. Юревич по $1.00. — Разом $5.00.

б) На весілю у п. Григорія Бардака зібрали пп. Д. Максимів і Н. Пухаль жертви від слідуючих Добродіїв: Г. Бардак $2.00; В. Пясецький, П. Зелений і Ю. Яриньский по $1.00; Н. Пухаль, І. Коптюх, Євдокія Коцовська і П. Костик по 50 ц.; С. Глух і А. Гулей по 25 ц.; дрібними датками 92 ц. — Разом $8.42.

Обі збірки разом $13.42

331. Маєрсдейл, Па. Бр. сьв. Юрія, від. 79 Р. Н. С.: Бр. сьв. Юрія $5.00; І. Ґаврик і Евфрозина Ґаврик по $1.00; І. Гринечко, М. Філяк, М. Волчанський, Ю. Кицула, С. Дубіль і Я. Спмець по 25 ц. — Разом $8.50

332. Вест Нютон, Па. Братство сьв. О. Николая, від. 255 Р. Н. С., жертвувало зі своєї каси на голодуючих $5.00

333. Едвардсвіл, Па. Братство сьв. Володимира, від. 40 Р. Н. С., жертвувало зі своєї каси на голодуючих $3.00

334. Кінґстон, Па. Братство сьв. Арх. Михаїла, від. 208 Р. Н. С. (Жертва нораз другий): Бр. сьв. Арх. Михаїла $5.00; А. Ребрес і І. Грегоч по 50 ц.; І. Зеленяк, А. Фанек, С. Ошух і Г. Ясенчак по 25 ц. — Разом $7.00

335. Шікаґо, Ілл. Братство сьв. Ап. Петра і Павла, від. 220 Р. Н., жертвувало з братської каси $3.00

336. Кліфтон, Н. Дж. На весілю у п. Петра Хлопека зложили жертви на руки п. Романа Чвака слідуючі Добродії: Р. Чвак 50 ц.; В. Слота, П. Хлопек, Ева Хлопек, М. Пиш, Анна Ворона, Анна Парилович, Катерина Теліщак, Сандра Маркович, Т. Головач і Марія Книш по 25 ц.; Т. Гошкевич і М. Зощак по 20 ц.; дрібними датками 70 ц. — Разом $4.10

337. Елїзабетпорт, Н. Дж. Комітет Шевч. концерту (в склад котрого входили В. Кривак, предс.; А. Дрожжевський, кас.; С. Колодій, секр.), жертвував часть чистого доходу з концерту, який відбув ся 6-го червня заходами місцевих Братств і Товариств, на фонд для голодуючих в квоті $18.65

338. Ню Йорк, Н. Й. Тов. ім. Богородчани, від. 233 Р. Н. С., жертвувало зі своєї каси для голодуючих в старім краю $10.00

РАЗОМ $108.67.

З перенесеня (ч. 26) $4.571.95; з днем 30 червня виносить

ЗАГАЛЬНИЙ СТАН $4.680.62.

Всім жертводавцям в імени голодуючих щире спасибіг!

НА УКРАЇНСЬКИЙ ГОРОД У ЛЬВОВІ.

В послїднім тижни зложили жертви слідуючі Добродії:

Ансонія, Конн. Читальня „Просьвіти" ім. Івана Котляревського закупила 10 квадратових метрів під Український Город у Львові. $10.00

Шамокін, Па. На весілю Вп. Алексія Шаршоня, головного касієра Р. Н. Союза, зложили Вп. Гості на закупно квадратових метрів $5.00

РАЗОМ $15.00.

З перенесеня (ч. 25) $561.58; з днем 30. червня с. р. виносить

ЗАГАЛЬНИЙ СТАН $576.58.

Всім Жертводавцям в імени „Сокола-Батька" дружнє — гаразд!

ЖЕРТВИ НА ЮВИЛЕЙНИЙ ДАР ДЛЯ „РІДНОЇ ШКОЛИ".

В послїдним тижни надіслали жертви слідуючі Добродії:

116. Обурн, Н. Й. Комітет Шевч. концерту в Обурн зложив на руки п. Захарія Курочки частину чистого доходу з концерту яко дар на фонд „Рідної Школи" в Галичині $27.25

З перенесеня (ч. 26) $1.504.14; з днем 30. червня виносить

ЗАГАЛЬНИЙ СТАН $1.531.39.

Всім Жертводавцям в імени „Рідної Школи" щире Спасибіг!

ВІД ПРОСЬВІТНОЇ КОМІСІЇ Р. Н. СОЮЗА В АМЕРИЦІ.

Хотяй з ряду третий місяць голосить ся і в „Свободї" і в місячних книжочках „Просьвіти" і в „Цьвітці", щоби гроші для каси „Пр. Комісії" не виписувати на імя касієра: Alex Horbal, 135 Main Str., Derby, Conn., але прямо на: **„Prosvita", 83 Grand Str., Jersey City, N. J.**, і на тусаму адресу сї гроші слати, — то до нині ще декотрі місцеві відпоручники і виписують чеки та „Money Order-и" на імя Alex Horbal, а буває, що й гроші для каси „Пр. Комісії" прямо туди відсилають.

Вже передше були з тим клопоти, а щож допера нині, коли **Alex Horbal — небіщик...**

Тож пояснюємо впослїдне, що гроші для каси „Пр. Комісії" Р. Н. Союза в Америці належить **і виписувати і висилати тільки на:**

„PROSVITA"
83 Grand St., Jersey City, N. J.

Дальше, щоби кождому з дотичних не писати і не пояснювати те саме зокрема, подає ся оттут до загального відома:

Коли член або передплатник „Просьвіти" довгує передплатою один місяць, то в слідуючім місяци висилку просьвітних видавництв для нього здержує ся. — Колиж він опісля довг свій вирівнає, то невислані книжочки чи „Цьвітку" не висилає ся йому сейчас по отриманю гроший, але аж при найблизшій загальній висилці, значить разом з книжочкою чи „Цьвіткою" за слідуючий місяць. — Се робить ся для того, щоби касу „Пр. Комісії" не наражувати на значнійші а зовсім непотрібні копти почтових оплат за такі окремі дрібні висилки.

Місячні книжочки „Просьвіти" і „Цьвітка" за місяць липень вже готові; розішле ся їх нашим членам і передплатникам в перших днях липня.

Зміст книжочки за липень ч. 7:

1) Огонь на услугах чоловіка (3 ілюстрації).
2) Становище пяниці.
3) Янко музика.
4) Свинячий син.
5) Днї нашої слави і недолї.

Зміст „Цьвітки" ч. 7:

1) На могилї героя.
2) Американський гимн.
3) Відважна дївчина.
4) Народні співаки на Україні (докінченє).
5) Іван Франко (коротка житєпись).
6) Грицева шкільна наука.
7) Бідак і богач.
8) Борці.
9) Мудрий суддя.
10) Сьміховинки.
11) Загадки і розвязка загадок з ч. 6.

Зміст новисших видавництв „Пр. Комісії" Р. Н. Союза є дуже інтересний і поучаючий. Такі видавництва конечні для нашого народу оттут на чужині — а й одинокі вони сього рода в Америці. І коли чужі хвалять та висловлюють ся про них прихильно, то о скілько більше повинен би кождий Українець заінтересувати ся ними та щиро і горячо подбати о їх піддержанє.

На жаль не так воно єще у нас... А час би вже й нам бути „людьми" і про своє рідне як слїд подбати, не жалїючи на се ні трохи труду ні дрібного мізерного цента.

В „Просьвіті" нам би всім Українцям в Америці злучитись, а тогди станемо і ми **людьми** в очах **людий!!...**

За редакцію вид. „Просьвіти"

Д. Андрейко.

ДОПИСИ

З. Mt. CARMEL, PA.

Концерт в честь 100-лїтних роковин Т. Шевченка.

Сего року, коли вся соборна американська Русь-Україна обходить память 100-лїтних уродин Т. Шевченка і відгомін сих сьвят лунає по всїх плейзах, в котрих пливе народне житє, громада Мт. Кармел і околиця не остали в тім зглядї позаду. Дня 21. червня (юнія) с. р. відсьвяткувала монткармельська громада Тарасове сьвято урочисто. На се зложили ся: концерт банди ім. Лисенка, співи хорів „Бояна" з Мт. Кармел і хору з Маріон Гайтс, деклямації і дїточе представленє: „Вінок на могилу Т. Шевченка", в двох актах.

Концерт розпочала банда ім. Лисенка відогранєм гимну американських Українців „За Тебе Україно" Гимн сей відограла банда артистично. По сїм слїдували співи хорів і деклямації. На найбільше признанє заслугує деклямація „Тополя", яку виголосила п-на М. Галабурда. Її приємний, сильний голос так і приковував увагу всїх, що здасть ся, присутні не хотїли ні одного слова опустити, але враз з декляматоркою переходили з увагою всї стадії нещасної дївчини. І. „Хустина", деклямація, і сольо-спів, і „Менї тринайцятий минав" і „Суботів" припали всїм до серця. І слухали і не могли начудувати ся, що хотяй Т. Шевченко жив далеко від їх повітів, около 100 краєвих миль на схід від них, над рікою Днїпром, і хотяй писав ті поезії понад 70 лїт тому, то так вони були їм зрозумілі, як би то їх рідний брат говорив до них. А промова о. Д. Хомяка, в котрій представив він многострадальне житє Т. Шевченка і значінє його для нашого народа, розкрила їм очи, як великого і славного чоловіка має наш нарід в особі Т. Шевченка.

Та вже найбільше сподобали ся всїм співи малих школярів, а особливо їх гра: „Вінок на могилу Т. Шевченка". Родичам станули слези в очах на вид своїх дїтий, як сї з пошаною плели вінець, щоб занести його на могилу батька Тараса і вкрасити його гріб цьвітами, коли за житя дорога його колючим лиш тернєм вистелена була. А вже кульмінаційною точкою було, коли сї дїти положили на хрест вінець з живих цьвітів, з синьо-жовтими лентами з написию: „Руські дїти — Тарасови" та уклякнули довкруги могили і невинними устами стали Бога молити, щоб „прийняв в рай душу того, що терпів за нарід много", — а для себе „сили, щоб слїдом його ходили"! Захопленю всїх не було границь.

Відогранєм народних гимнів мав скінчити ся сей концерт. Але присутним жаль було іти домів і банда ім. Лисенка ще пів години грала наші гимни і марші. Банда ся заложена через о. Д. Хомяка і хотяй недовго ще істнує, бо не цїлих 7 місяців, а вже заняла перше місце між місцевими старими бандами.

Сей вечір довго позістане в памяти всїх. На похвалу присутним треба сказати, що хотяй простора галя була битком набита, то порядок і спокій був взірцевий. Не лиш Монткармельчани але і Русини з Маріон Гайтс враз зі своїм хором причинили ся богато до звеличеня сего концерту. На сїм концерті бачили ми також кат. сьвящеників чужих народностий.

За концерт сей написала місцева анґлїйська часопись обширну статю, подаючи за „Ревю оф Ревюс" теплу згадку про житє і значінє Т. Шевченка. При тім помістила його портрет і могилу.

Присутний.

—o—

З YONKERS, N. Y.

За підмогою парохії і місцевих Братств: сьв. Арх. Михаїла, сьв. Івана Хрестителя і сестрицтва Благовіщеня Пр. Богородиці, а за старанєм вибраного комітету уладжено в нашій громадї концерт в честь столїтних роковини народженя батька Тараса Шевченка дня 7-го червня с. р., то є на самі Зелені сьвята в вечер.

В досить просторій галї пишав ся на сценї гарно прибраний великий портрет Тараса. При невеликій участи йонкерських патріотів сьяточний концерт отворив патріотичною промовою та згадкою про житє-бутє Шевченка місцевий сьвященик о. Н. Дмитрів. По промові о. пароха виступив місцевий хор „Українського Бояна" зі співами в супроводі добірної орхестри під проводом п. Смоленського з Ню Йорку.

Хотяй точки програми були оголошені в „Свободї", то однак на декотрі з них я зверну тут увагу. Триголосовий хор шкільних дїтий відспівав „Боже великий" і „До праці" дуже добре. Деклямації „Гамалїя" В. Різничком і „Чигирин" М. Турчином виголошені були зі зрозумінєм, а найбільше до вподоби публиці припала „Розрита могила", віддеклямована А. Радванецькою, за що в нагороду отримала довго триваючі оплески. Гарний був відчит про твори Шевченка, виголошений А. Яцевичом. З хорових співів заслугують на увагу дві точки труднїйші до виконаня, а то „Радуй ся ниво неполитая" і „Вулиця", котрі зістали виконані знаменито.

На найбільшу похвалу заслугує місцевий дякоучитель п. Павло Левінський, котрий немало натрудив ся коло того концерту і повів дїло так, що кожда виведена ним точка випала так, що і крихітки блуду не мож було у нїй знайти.

На сїм сьвяті був присутний також Впр. о. канонік В. Мирошай, духовник місцевої угорської парохії зі своїм дякоучителем Н. Мирошаєм. З позамісцевих гостий були ласкаві прибути п. М. Климко, дякоучитель з Ню Йорку з женою, п. В. Каськів, дякоучитель з Джерзи Сіти і п. Т. Каськів, дякоучитель з Нюарку з женою.

Сердечна подяка всїм тим Братствам та Комітетови за се належить ся, що хотяй на чужинї та в чужій хатї, то не забули помянути Тараса „не злим тихим словом".

Місцевий відпоручник „Просьвіти".

СПРАВОЗДАНЯ МІСЦЕВИХ ВІДПОРУЧНИКІВ ТОВАРИСТВА „ПРОСЬВІТА" В АМЕРИЦІ.

Mt. CARMEL, PA.

Довгий час у нас тягнуло ся страшне безробітє, та тепер вже знову стали трохи лучші часи. Робота почала краще йти. Та за роботу дуже тяжко, бо народа забагато. Зачуваємо з певних жерел такі відомости, що на одну роботу, де працює один чоловік, там чекає вісім робітників безробітних. У нас роботи більше майнерські і за останні часи робити в майнах стало дуже небезпечно. А то длятого, що вугле є вибране вже попід верх землї, а тому йдуть копати в глибину. А там ґазів велика сила, то й нещастя трапляють ся часто. Всеж таки — тепер з роботою троха краще, як було пару місяців попередно, коли чоловік голову сушив, як то жити, та бороти ся з бідою.

Розпочинають у нас будувати церкву і будують її на дуже красному місці, з цегли муровану, вартости около сорок тисяч. Тож і видатків для парохіян більше. Взагалї на всї боки треба виплачати ся, а тому і не можна у нас багато членів до „Просьвіти" приєднати. По друге-ж у нас тут досить є москвофілів, а те смердюче зілє серед нашого народа робить велике зло і у нас вони трефнять українством.

Та мимо того віддїл „Просьвіти" зріс на кілька душ і тепер наш віддїл має поважну силу і забиратимемо ся до просьвітної роботи. Ми дуже радіємо, що „Просьвітна Комісія" розпочала давно бажану нами роботу. Виданя „Просьвітної Комісії" нам всїм дуже подобають ся.

І. Ґолда,
місцевий відпоручник „Пр. Ком."

—o—

GLENWOOD, PA.

Жаль серце стискає, коли візьму до рук першу лїпшу часопись і читаю, що як то добре в инших місцевостях наш народ живе. Вони мають читальнї, клюби, сїчи і так далї, а у нас, ніби нашого народу тут і не було. Нема жадного народного анї громадського житя.

Правда, і у нас є читальня „Просьвіти" імени Мирослава Січинського, та вона істнує лише для ока. Рідко, дуже рідко кого можна здибати в тїй читальнї, а як дехто прийде — то теж тільки для ока. Колиж для порівнаня зайдеш до сальону, то в кождому знайдеть ся що найменьше 10—15 Українців, а часом буває, що й до 50 дотягне. І кождий з них „боса" напуває, або дурну балачку провадить — таку, що й годї висловити. Тільки хмари диму від циґарів застиляють стелї сальону і сліплять очи.

Сумно стає за людий нашої околиці. „Просьвітна Комісія" розпочала велике дїло, котре провадить наш народ до просьвітку. Вона змагає ть ся полекшити житє робітникови, а він безпросьвітний замісць „Просьвіти", замісць книжки, часописий — віддає тяжко запрацьований гріш в заялозену кишеню сальоніста. Він в тих сальонах пропиває своє житє і здоровлє, справляючи празник своєї темноти з чаркою в руках.

В нашім плейзї дуже тяжко щось зробити на просьвітнім полї, однак заложив ся у нас віддїл „Просьвіти" і всї виконують акуратно свої обовязки щодо „Просьвіти"; передівсїм передплачуємо виданя „Просьвіти" в Америці і стараємо ся придбати нових членів, вирвавши їх з цупких пазурів сальонів. Невеличкий наш віддїл „Просьвіти", але зато добрий і солїдарний між собою! Гаразд!

Теодор Михалишин,
відпоручник „Пр. Комісії".

—o—

CHESTER, PA.

У нас вже від довшого часу є до певної міри непорозумінє між сьвящеником і читальнею „Просьвіти". Через се виникла незгода і після різких виступів на проповідях проти провідників читальнї „Просьвіти" люди розбили ся на два табори: на Союзовців, при котрих спочиває читальня „Просьвіти" і на товариство „Провидінє". А річ ходила головно о те, що сьвященик о. Лотович конечно хотів читальню „Просьвіти" прилучити до церкви і звязати її з „Провидінєм". Довго провадила ся боротьба і не дивлячись на всї можливі напади, читальня „Просьвіти" таки лишила ся при віддїлї 237 Р. Н. С. Та ще до того, щоби читальня не упала, на річнім мітінґу братство наше винесло постанову дати щомісячний розмет в 10 цнт. з кождого члена братства на цїли читальнї „Просьвіти".

Коли троха упорядкуємось з читальнею, то обовязково заберемо ся до заложеня Укр. Народного Клюбу. Наше братство готове дати розмет на будову Народного Дому, а щоби можна було на чім опертись і далї розвивати під тим зглядом дїяльність — маємо на цїли винаняти галю з відповідним помешканєм і заложити Укр. Нар. Клюб. У нас молодїжи є подостатком і сподїваємо ся, що вона попре нашу справу, щоби і в нашім плейзї завести здорове народне житє серед Українців, замісць того, щоби провадити роздор і гризню за пригорнене вже з'орґанізованої читальнї під своє крило.

Віддїл „Просьвіти" з Союзовцями жиють добре і під кождим зглядом попирають одні других, бо власне наш віддїл переважно складає ть ся з членів Р. Н. С. за малим виїмком.

Тепер вже о. Лотовича у нас нема і маємо надію, що справи наші пійдуть краще та принесуть добрі й корисні наслїдки для загалу нашої кольонії.

Роботи у нас йдуть дуже тяжко і тому трудно придбати більше число членів, бо з одного боку безробітє допікало матеріяльно, а з другого — вороги „Просьвіти" затуляли сонце знаня від наших людий, щоби воно часом не огріло бідного робітника, не осьвітило віковічну темноту, котра грубою полудою лягла на наші очи.

Та злі умови і перешкоди усувають ся і справа „Просьвіти" буде добре розвивати ся, бо всї люди з нашої околиці дуже прихильно до „Просьвіти" відносять ся.

Іван Равлюк,
відпоручник „Пр. Комісії".

Конвенційні проєкти.

1.

Передівсїм усї делеґати, репрезентуючі свої віддїли на конвенції, мусять знати, що вони не їдуть на конвенцію задля якоїсь прогульки або особистих гонорів. Коли вони удостоїли ся бути тими народними послами, то тимсамим стають відвічальними за наради і ухвали маючої відбути ся з ряду XIII. гол. конвенції Р. Н. Союза, тої одинокої нашої народної твердинї тут за морем. Зваживши силу і славу нашої орґанізації, мусимо прийти до переконаня, що се одинокий наш національний доробок в Америці. Се наша слава, коли ми зуміли зорґанізувати 25-тисячну армію під стяг Р. Н. Союза!

Ми знаємо, що конвенція є найвисшим законодатним тїлом орґанізації, а вислїд конвенції залежати-ме від делеґатів — їх розуму і чесноти. Тож повинні вони добре роздумати, що нарoд, вибираючи їх своїми репрезентантами, віддає їм з довірєм під повну розпорядимість той цїлий наш доробок американський, над котрим тисячі нашого народу працювали два повні десятки лїт. Отже делеґати повинні уважати за найвисший ідеал на конвенції, при всїх нарадах і ухвалах руководитись тільки чистою гадкою щирої і корисної працї для нашої дорогої орґанізації тут за морем, а тимсамим для цїлого нашого народу. Щоб, храни Боже, не запали на тїй конвенції такі ухвали, які мали місце на конвенції в Клївленд...

Під розвагу П. Т. Делеґатів подаю ось-такі свої проєкти:

1) Назву орґанізації змінити на „Український Народний Союз в Америці"; по анґлїйськи: „Ukrainian National Union of America".

2) Знести уряди, котрі не мають ніяких функцій, а то гол. духовного управителя і гол. містопредсїдательки.

3) Зробити Р. Н. Союз можливо як найбільше приступним для цїлого нашого українського народу.

4) Змінити систему розмету на систему після лїт.

5) Зробити так (коли се можливо), щоби член, котрий запишесь до Р. Н. Союза перед 25 лїтами, а належить до орґанізації стало через 35 лїт, щоб йому його посмертне виплатити за житя, або хоч якусь часть, або хоч увільнити його від дальшого плаченя розмету чи там місячної вкладки.

6) „Свобода" яко орґан Р. Н. Союза, щоби мала напрям щиро народний, демократичний, щоб в нїй було поміщуване тільки щось пожиточне, як новинки про наш нарід, з цїлого сьвіта, якісь статї поучаючі, час від часу якісь важнїйші пункти з історії України і взагалї усе те, з чого наш чорнороб міг би навчитись, як має на сьвітї жити на свою користь і на користь свого народу.

7) Обмежити засїданя гол. екзекутивного комітету, щоб вони відбувались троха рідше, если можливо, бо вони потягають за собою великі розходи.

8) Всї головні урядники, котрі мають сталу місячну плату з Р. Н. Союза, не мають брати жадної дієти анї підчас конвенції анї підчас усяких засїдань.

9) Всї важнїйші справи гол. уряд сам не має рішати, але мають подібні справи рішати всї віддїли запомочию референдум.

10. Конвенція має відбувати ся що чотири роки, а вразї потреби можна скликати надзвичайну конвенцію.

Григорій Болюх, член 73 віддїлу.

—o—

2.

В імени нашого віддїлу (358) в Паркесбурґ, Па., пропоную, щоби орґан Р. Н. Союза „Свобода" був відповідно побільшений, щоби наш Русин-Українець не потребував пренумерувати чужих ґазет, які відносять ся нераз ворожо до наших народних справ, а захвалюють свої ідеали. Лїпше би було, щоби наш Р. Н. Союз мав свій великий орґан, за що ми згідні відповідно платити. Нехай наш брат Русин не читає про независимість історичної Польщі, але нехай читає про воскресенє України. Нам вже крайний час покинути підпиранє чужого добра. Будуймо свою питому будівлю, щоби ми самі щось мали і на будучність змiцнили ся.

Григорій Задорожний, делеґат 358 віддїлу.

КАЛЄНДАР.

ЛИПЕНЬ.

в.ст.	Дні	РУСЬКІ СЬВЯТА	с.ст.
2	Ч	† Юли. ап. і Зосима	19
3	П	Юліяна Тарс. сьвящмуч.	20
4	С	Евсевія еписк.	21
5	**Н**	**4. по Сош. Методія еп.**	**22**
6	П	Агрипіни муч.	23
7	**В**	**Рождество сьв. Івана Хрест.**	**24**
8	С	Февронії пренмуч.	25

Христя Алчевська.

СПІВАЙТЕ ПІСНЮ ГОЛОСНІЙШ!

Співайте пісню голоснійш,
Будіть думки про волю!
Тоді ми встанемо мішнійш
За кращу братню долю!
Кричіть про сонце золоте,
Що зійде над братами!
І ми певнійше за сьвяте
Поляжем головами!
Приспіть годину навісну:
Морози серце нудять.
Надії будять в нас весну,
Події — пімсту збудять!

НЕ ПЛАЧ!...

Не плач, не плач, вкраїнська мати,
На смерть ведуть синів твоїх,
Але не вбога ти, — богата, —
Ти скарби маєш в душах їх!
О, не заламуй з горя руки:
Їм буде легко й вільно там,
Вони вінці придбали муки,
Вони не зрадили братам!

НОВИНКИ.

З Америки.

Хто пришле мені адреси двох Українців, замешкалих у Вашінґтон, Д. К., той одержить в дарунку гарний портрет Тараса Шевченка. — Михайло Уторчак, гол. рек. секр. Р. Н. Союза, Box 76, Jersey City, N. J.

ДО ЧЛЕНІВ Р. Н. СОЮЗА ТА НАШИХ ПРИХИЛЬНИКІВ.

Календар Р. Н. Союза на 1915-тий рік вже ладить ся до друку. Буде він гарний та цікавий і щодо змісту і щодо зверхного вигляду. Матеріял буде як найбільше всесторонний і буде відповідати потребам наших поселенців в Америці, а крім того календар буде богато прикрашений ілюстраціями. Між сими ілюстраціями помістимо радо також гарні фотографічні знимки груп (Відділів Р. Н. С., музичних банд, аматорських кружків, хорів), а також гарних українських домів або церков з Злучених Державах і в Канаді. З уваги на те просимо Членів Р. Н. Союза і всіх наших Прихильників, щоби, о скільки мають або можуть постарати ся о такі знимки, прислали нам їх до поміщеня в календари Р. Н. Союза на 1915-тий рік. Присилати можна найдальше до кінци місяця липня (джулая) на адресу Адміністрації „Свободи".

АМЕРИКАНСЬКІ УКРАЇНЦІ ДЛЯ ГОЛОДУЮЧИХ БРАТІВ У ГАЛИЧИНІ.

Відділи нашого Р. Н. Союза зложили за посередництвом „Свободи" на поміч для голодуючих братів селян у Галичині $4.600.00, а инші українські організації і часописи у Злучених Державах і Канаді зложили около $800.00, отже ціла збірка виносить меньше-більше около $5.400.00, або 27.000 корон. На сих $800.00 зложили ся такі збірки: $500.00 зложили канадійські Українці за посередництвом ґазети „Канадийський Русин", органу канадійського греко-католицького епископа Н. Будки; $200.00 зібрав нюйорський Центральний Комітет і около $100.00 зібрав новий Р. Н. Союз за посередництвом своєї часописи „Народної Волі" та орґан епископа Ортиньского „Америка" (в обох останних зібрано по кільканадцять долярів). Сї обчисленя не є ще цілком докладні, а точно будуть вони зіставлені аж по замкненю збірок.

Звертаємо увагу тих наших Відділів, котрі доси не запомогли голодуючих братів, що можуть се зробити ще й тепер. Ми все ще займемо ся хоч би і найменьшим датком, оголосимо його та відішлемо потребуючим в старім краю. Тепер там переднівок, а неодно село є таке, що люди цілком не мають помочи ні ратунку і дарунок з Америки буде для них спасенем.

ЩЕ ПРО СМЕРТЬ АЛ. ГОРБАЛЯ.

З англійських ґазет довідуємо ся, що Горбаль утопив ся самовільно у ставі Гавлтоник. Його тіло знайшли два прогульковці, що проїзджали ся раником по ставі в суботу 20. м. м. На березі найдено сурдут Горбаля, а в нім лист до жінки, писаний по руськи дня 17. червня с. р. З сього листу виходить, що Горбаль поповнив самоубійство через „злі навки". У тім листі вичисляє Горбаль скількість своїх асекураційних полис, ті славянські організації, до котрих належав і називає деяких своїх вірителїв та ті квоти, які він їм завинив. Лист кінчить заявою, що не мав змоги повязати кінців у своїх інтересах і не міг довше бороти ся з житєвими невзгодинами. Врешті запевняє свою жінку, що був їй завсїди вірний і просить її о вибачене за всі клопоти і за відобране собі житя.

Похорон бл. п. Горбаля відбув ся в неділю (21. м. м.) о 4. годинї пополудни. Відправу мав о. Р. Залітач з Гартфорд. На похоронї були місцеві братства, до котрих покійний належав, а крім того богато посторонних людий — всього понад 1.000 осіб. Місцеві часописи (англійські) подають згідно, що бл. п. А. Горбаль уходив загально за дуже чесного чоловіка і тїшив ся великим поважанєм у всіх тих, що його знали, а причиною самовбійства вважають лише його прикрі матеріяльні відносини.

Не від річи мабуть буде зазначити тут, як „помянув" бл. п. Горбаля широко і славнозвісний Луцик. В послїднїм (24) числі „Правди" він помістив про небіщика ось-яку новинку: „Яке житье, така смерть. Предводитель дербійскихъ и ансонійскихъ мазепчуковъ, а ворогъ всего, що русске, Ал. Горбаль, походячій изъ села Бортнего, горлицкого повіта, утопился. Англійскіи газети пишуть, що попатєгалъ онъ краяновъ на около 20 тысячъ доляровъ. Вороговалъ онъ страшно противъ читалень и О. Р. Б."

Нотатка Луцика се найлїпше сьвідотство для бл. п. Ал. Горбаля. Чоловік, якого похвалить такий Луцик, не вартує нічого.

ЗАМКНЕНЄ БАНКІВ.

З Шікаґо доносять, що стейтовий банковий департамент замкнув дня 13. с. м. чотири банки, з яких найголовнїйший мав президентом Вил. Лорімера, котрого вибір на сенатора уневажнено свого часу через підкупства, яких він мав допустити ся підчас виборів. Банки були звязані зі собою і мали разом в депозиті $6,411,997. Власти провірюють рахунки банків і здається ся зажадають установленя ресівера (ліквідатора) для зліквідованя бізнесу.

ЗНАЙШЛИ ПОТОЦЬКОГО.

Польсько-російського „банкира" з Шікаґо, Ілл., Михайла Потоцького, котрий попатягав легковірних людий, що посили гроші до його „банку" на кілька тисяч долярів, зловлено в Европі, в Німеччині. У Злучених Державах розійшли ся були ріжні чутки про його утечу, між иншим писали деякі часописи, що він втік до Канади, що втопив ся з кораблем „Емпрес оф Айрлєнд" і т. д., а тимчасом німецька поліція найшла його на німецькій землі, відки він хотів поманджати до Росії, де злодіям жиєть ся найлїпше.

УЧЕНИК ТОЛСТОГО НА ЕЛІС АЙЛЕНД.

На кораблі „Гамбург" прибув до Злучених Держав 30-літний російський жидок, іменем Елеазар Каменецький. Хоч жидок давав комісарам розумні і влучні відповіди, хоч він виявив знане 9 сьвітових мов, призначили його іміґраційні власти до оглядин лікарською комісією. Лікарі мають розслїдити умовий стан жидка; бо, хоч з розмови робить він вражіне нормального чоловіка, його зверхний вигляд дає причину до деяких сумнивів. Цїле одїнє Каменецького складає ся з білого покривала і сандалів, волосе на голові та бороді нестрижене і у великім неладі. Він заявив, що є учеником науки Толстого, є прихильником простого способу житя і приїхав до Злучених Держав на се, щоби ширити сю науку і навертати до неї людий. Його їда складає ся з сирих овочів, оріхів і ярини. Цікаве воно, яке орєчене видадуть славні знавці лікарської штуки на Еліс Айленд.

ЛІПШЕ ОЖЕНИТИ СЯ НІЖ СИДІТИ В КРИМІНАЛІ

Недавно тому заскаржила 22-літна Еліза Блок сина богатого купця В. Гілтебранта за недодержане обітниці, що з нею оженить ся. Яко доказовий матеріял зробленої обітниці предложила Еліза перед судом дитину. Гілтебрант не перечив сему доказови, але женити ся не мав охоти. Присяжні судії уанали його винним і бідний Гілтебрант опинив ся в арештах, ожидаючи свого засуду. Але фасоля і инші присмаки, якими частують людий у того рода інституціях, спріклили ся йому і він заявив вже охоту подружити ся з Елізою. По вінчаню обоє весело вертали домів: він, бо позбув ся криміналу, а вона, бо має мужа.

УБРАНЄ ВАРТОСТИ $20.000.

В послїднїм тижни приїхала до Ню Йорку Аніта Кек з міста Штутґарт (з Німеччини) і привезла зі собою мужеське убранє, якого вартість має виносити $20.000. Сю вартість потверджує також посьвідка, видана американським конселем в Штутґарті. Убранє находить ся покищо в цловім уряді. Вартість тому така висока, бо убранє прикрашене 8.000 правдивими жемчугами (перлами) і многими дорогоцінними виробами зі золота та срібла. Первісно було воно призначене на продаж звісному міліярдерови Дж. П. Морґанови. Однак з причини, що Морґан вже помер, буде виставлене се чудове убранє на продаж в однім із перворядних ювилєрських фірм на 5-ій евені в Ню Йорку, скоро лише буде полагоджена оплата мита.

НОВИЙ НАТУРАЛІЗАЦІЙНИЙ ЗАКОН В КАНАДІ.

Новий натуралізаційний біл в Канаді приняв уже парлямент в Отаві і він уже став ся законом. Сей новий закон острійший від попереднього. Іміґранти будуть могли дістати горожанські папери вже не по трох, але аж по пяти літах. Се буде вже не лише канадійське але і брітійське горжанство. Крім того кандидат на брітійського горожанина мусить виказати ся знанем англійської або француської мови. Право для своєї мови здобули собі Французи, котрі є в Канаді другим народом щодо чисельности. За Українцями, котрі є в Канаді третим народом щодо чисельности, не було кому уймити ся в законодатній палаті.

КРЕДИТ ДЛЯ ФАРМЕРІВ.

З Вашінґтону доносять, що на підставі нового банкового закона в Злучених Державах фармерам признано гіпотечний кредит у висоті 500 мілїонів долярів. Позички будуть удїлювані на фарми, які вже стоять під управою, до половини їх дїйсної вартости і на 5-літну сплату. Отсе перший крок, який зробило правительство Злучених Держав в цїли улекшеня догідного кредиту для фармерів. Вслїд за тим належить також надіяти ся, що фармерство, яке доси було в цілковитім занедбаню, вступить на дорогу красшого розвою.

МОЛОДИЙ ПРОПОВІДНИК.

В Америці здобув собі славу доброго церковного проповідника молодий 14-літний хлопець Чарлз Форбс Тейлор. У Злучених Державах на його проповіди в церквах сходили ся все великі маси народа. Тепер молодий проповідник виїхав до Англії, де за дозволом духовенства виголосить ряд проповідий по церквах. Крім дару проповідувати Чарлз Тейлор має також дуже гарний голос.

ПОЛЯКИ ВЧАТЬ СЯ СТОЯТИ НА ГОЛОВАХ.

З Андерсон, у стейті Індіяна, пише тамошний мешканець Ф. Валах до нюйорського російського дневника „Русское Слово" ось-що про житє індіянських Поляків: Дня 11. червня до дому одного тутешного Поляка (як його не було дома) прийшло двох инших Поляків. Один станув у дверях, а другий пійшов до хати до молодої жінки. Але надійшов чоловік і опришків прогнав. Одначе господар їх пізнав і на другий день їх арештовано. Житє тутешних Поляків взагалі дуже мерзке. Пють всї — і чоловіки і жінки, а пяні ідуть в поле і вчать ся стояти на головах. Недавно кількох парубків від горівки і науки стояти на голові мало не дістали помішане змислів. Боячи ся запаленя мозку, вони обголили собі голови і тепер ходять з голими черепами як Татари. Всі ті Поляки походять з Росії, з Ломженської ґубернії. Є їх 70, а між ними один тільки письменний. Неграмотність се головна причина їх пиянства і хуліґанства.

ОДИН ПОЦІЛУЙ $7.50.

В місті Мілвокі, Віс., перед судом станула пара, котру полісмен приарештував за цїлованє на улиці. З уваги що полісмен, котрий арештував цїлуючих ся, зізнав, що бачив як два рази поцїлувались, пара мусїла заплатити кари $15.00 і судові кошти.

ВИРАТУВАЛО ЇЇ ЧИСЛО 23.

Число 23 спасло від загибели паню Паркер з Едмонтон (провінція Альберта, в Канаді). Число 23 було щасливе для пані Паркер ще від дівочого часу. І так: пані Паркер будучи ще панною, пізналась зі своїм теперішним мужем 23. дня в місяци. Дня 23. другого місяця заручились обоє і 23. опісля побрались. Дня 23. купили лоту ч. 23. Коли побудували хату, два послїдні числа дому були також 23. Сього року вона забажала від'їхати до Англії і коли приїхала до Квібеку, там мала до вибору три кораблі: „Емпрес оф Айрлєнд" (який потонув дня 29. мая рано), „Роял Едвард" і „Касандрія". Вона вибрала „Касандрію", бо сей корабель відпливав на 23., а що се число було для неї все щасливе, тому вона відплила 23. мая і щасливо дісталась на місце призначеня.

КОМПАНІЇ ДЛЯ ДОБУВАНЯ ОЛИВИ І ҐАЗУ В КАНАДІ.

В двох тижнях повстало в Альберті поверх сто компаний, які задумують вертїти за оливою і ґазом. Сума, на яку сї компанії заінкорпорувались, виносить поверх 115 мілїонів долярів. За інкорпорацію компаній заплатили до провінціональної каси 50 тисяч долярів.

ВИБОРИ В МАНІТОБІ 10. ЛИПНЯ.

З Вінніпеґу (провінція Манітоба) доносять: Президент міністрів Роблин підписав потрібні папери, якими вкупі з проклямацією лейтнанта ґуберпатора розвязує ся тринайцяту леґіслятуру і взиває ся виборців, аби вибрали нову. Номінації на вибори відбудуть ся 3. липня а в тиждень пізнїйше, 10. липня, відбудуть ся вибори. В Манітобі є до 100.000 українського населеня й українські виборці можуть мати при виборах рішаючий голос.

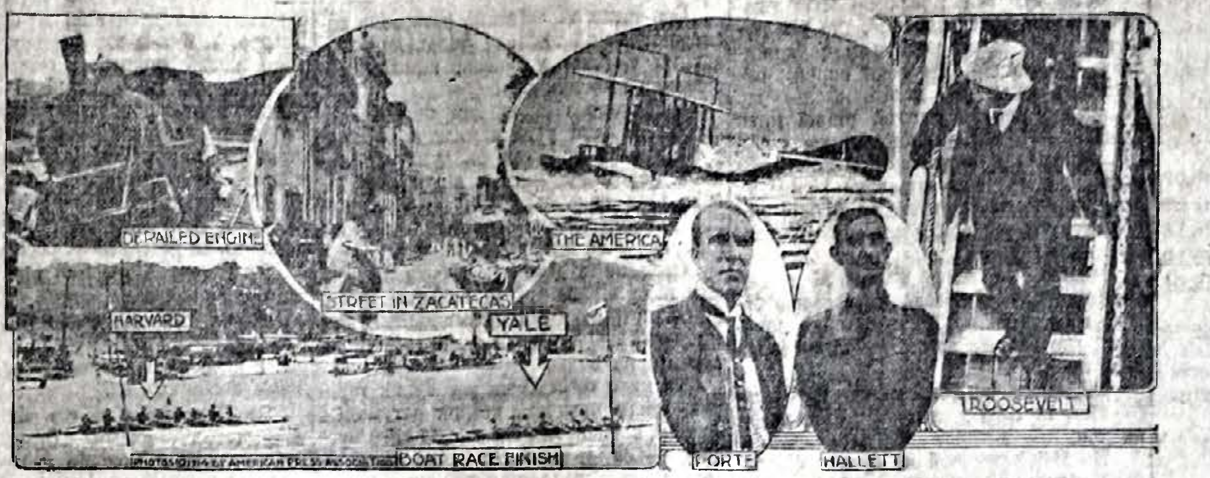
З ЖИТЯ УКРАЇНСЬКИХ ІМІҐРАНТІВ В БРАЗИЛІЇ.

Один Українець, поселенець з провінції Парани в Бразилії (в полудневій Америці) так описує долю тамошних українських поселенців в листі до ґазети „Ради" (яка виходить в Київі, на російській Україні): Ми тут дуже сумуємо без рідної мови. Нераз подумаєш про рідний край, що там діє ся, що чути на Україні?... А навкруги чужа мова, тай годі. Живемо в Парані на кольонії Аффонсо Пенна; є кольоністів і Поляків і Німців і Бразилїян, а Українців мало. Українці в Парані живуть тихо, не чути їх, не видно в публичнім житю. Ніяких манїфестацій народних, нічого не чути. Бо ми розкинені поміж чужими. Ювилей Шевченка сьвяткували в місті Прудентополі, де найбільше є Українців. Де-не-де у тихій хатині кольоніста тихенько Батька Кобзаря споминали. За Україну нашу тужку молили ся... Мріями за океан летіли... Село наше українське снили ся... Навкруги все чуже, небо не наше, зорі инші... Замісць сосни — піньєрі: гарні вони та не рідні. Замісць дуба та липи — якісь незвісні „канєла" та „імбуя"... Замісць яблуні та сливи „лявікове" з ягодами жовтими. Пшениця не родить зовсім, а жито часто пропадає. Минулого літа в цілій Парані ні одного зерна не зібрали. Якась іржа знищила цілком. Морози поморозили банґани. Кукуруза та фіжон (чорна фасоля) вродили. Заробітки погані, скрізь зменьшують число робітників, навіть в урядових помірах земляних на будівлї доріг... „Герба мате" (чай параґвайський), котра є головним продуктом вивозу за границю в Парані, спала в ціні так, що млини, котрі труть її, поставали. В місяци маю (15-го) с. р. з Куритиби виходить партія пішаків кругом сьвіта: є поміж ними двох Українців, 1 Москаль, а инші (6) Поляки. Пішаки підуть через Парану, Санта Катаріну, Ріо-Гранде до Суль (в Бразилії) та через републику Уругвай, Арґентину, Чіле, Перу-Еквадор, Кольомбію, Центральну Америку, Америку Північну, Канаду, Аляску, Сибір, Росію Европейську, Австрію, Францію, Еспанію й Африку. Будуть знимати типи, фотографувати збірки ростин, звірят і мінералів; будуть збирати їх і висилати науковим інституціям, та читати лекції і писати кореспонденції з подорожі кругосьвітної.

ВИСТАВА В МАЙНЕРСВІЛ, ПА.

Звертає ся увагу наших читачів, а особливо жінок з Майнерсвіл, Па., що з днем 7-го липня і через слідуючі чотири днї відбудесь в тамошній висшій школі (Гай-Скул) вистава, яка має на цїли поучити про способи виховуваня дїтий. Вистава буде отворена пополудни і вечерами. Вступ вільний. Виклади будуть відбувати ся в ріжних мовах.

З ТИЖНЯ.

Бувший президент Теодор Рузвелт вернув з Европи, де був на шлюбі свого сина Керміта, і видав письмо, в якім критикує адміністрацію президента Вілсона. — Гидроплян „Америка" зістав спущений на воду в Гаммондспорт, Н. Й. Поручник англійської маринарки Джан Ц. Порт і Джордж Е. А. Галлет, Американець, мають намір перелетіти у тім судні через Атлянтійський океан, починаючи свою їзду з Нюфундленд через Азорські острови (положені на Атлянтійськім океані в половині дороги між островом Нюфундленд в Канаді і Португалією в Европі). — Спортовці з університету в Єйл побідили в перегонах спортовців з університету в Гарвард. Сї перегони відбули ся відповідними лодками на ріці Теймз у Ню Лондон, Конн. — Мексиканські ребелянти захопили місто Закатекас і ладять ся до маршу на столицю Мексика Мексико. Про способи боротьби революціонерів з приклонниками диктатора Гуерти сьвідчить горішний образок з лївого боку, який представляє викинену зі зелізних шин льокомотиву.

З українських земель.

НЕДОЛЯ В ГАЛИЧИНІ І КАЦАПСЬКІ ПЯВКИ.

З Бялич Підгірних (повіт Жидачів у Галичині) пишуть до львівської „Свободи": Люди за тяжко запрацьований заграницею гріш купили зерна і засіяли озимину, та з початком цьвітня залила засіви вода і поля знищила. Люди пухнуть, а то й умирають з голоду, бо нема де заробити на прожиток. Маємо парохом о. Марчака кацапа і громадську раду, котрим людське нещасте й не при голові. Як прийшла запомога з „Сільського Господаря", то парох і війт брали від людий по 2 корони більше на 100 кільоґрамів ніж коштувало, а давали лише 90 кільоґрамів. Коли староство дало на запомоги 45 метричних сотнарів бульби і 13 кукурузи, то о. Марчак не признав найбіднїйшим, як ухвалило староство, лише своїм підхлібникам. **А від Нового Року вмерло яких 60 людий з голоду** і за похорони о. Марчак брав найменьше по 20 корон. Коли жінці помер чоловік Павло Гоцак і полишив четверо дїтий без кусника хлїба, мусїла заставити останний кавалок поля за 10 К, щоби заплатити о. Марчакови за похорон. За се, що вдовиця не могла дати 12 корон, викинув її з хати і навіть хреста не дав з церкви. Поховали люди небіщика мов худобу без запечатаня гробу.

ПЕРЕД ВИБОРАМИ В ГАЛИЧИНІ.

Новий виборчий закон до галицького сойму ще не одержав цісарської санкції, але вже небаром має дістати і старий сойм буде розвязаний. Вибори на основі нового закона мають відбути ся в місяци жовтни. Передвиборчий рух вже зачав ся. Особливо проявив ся рух серед Українців. Відбувають ся вже по краю політичні віча і збори, на яких обговорюють недалекі вибори. В деяких округах виринають вже кандидатури. І так у львівськім повіті ставлять кандидатом парляментарного посла з того повіта о. Йосифа Фолиса; в надвірнянськім повіті ставлять кандидатом Д. Клюфінського, селянина; в сокальськім д-ра Льва Бачинського, парляментарного посла; в монастириськім повіті д-ра Осипа Назарука, кандидата адвокатури зі Скола. У Львові (місті) з курії ценаусової (де голосують лише ті, що платять найменьше 12 К річно безпосередного податку) кандидує лікар др. Евген Озаркевич, а з загальної курії з міського виборчого округа Львів-Перемишль український соціяліст Микола Ганкевич.

ПАМЯТНИК ШЕВЧЕНКА НА СЕЛІ.

Дня 21. червня відслонено в селі Горбачах, львівського повіта, в Галичині, памятник Тарасови Шевченкови. В торжественнім сьвяті взяла участь ціла громада та Січовики, Соколи, Читальники і шкільна дітвора з доокличних сіл цілого щирецького судового повіта. Богато було також гостий зі Львова.

B137

„ЧУДО" НА ЛЕМКІВЩИНІ.

З Горлиць, в Галичині, на Лемківщині, пишуть: В середу 27. м. м. в Горлицях арештувала жандармерія звісного кацапа о. Юрчакевича з Чорного і відставила до слїдчого арешту. Відібрано від него підчас арештованя ключі і з ними виїхала до Чорного комісія, щоби перевести в него дома ревізію. Забрано чотири міхи всяких паперів і книжок. Оповідають, що се арештованє стоїть у звязи з недавним руссофільським процесом. Для характеристики страшної темноти русефільської пастви слід згадати ось яку подробицю: Селяни православні з Липни, Чорного і Довгім, в першій хвили, не знаючи куди дів ся Юрчакевич, приписали собі відсутність Юрчакевича сим, що він „взнюс ся до неба" — бо се було якраз перед Вознесенієм...

(Продовжене на стор. 6-ій).

„SVOBODA" (LIBERTY)
THE RUTHENIAN WEEKLY
Published every Thursday at
83 Grand St., Jersey City, N. J.
TELEPHONE: 498 JERSEY CITY.

Published by
The Little Russian Nat'l Union
of America.

Established 1893.

JOSEPH STETKEWICZ, editor.
83 Grand St., Jersey City, N. J.

A. SAWKA, manager.
83 Grand St., Jersey City, N. J.

Terms: Two dollars a year.
Single copy: 5 cts.

Entered as second-class matter March 30, 1911, at the Post Office at Jersey City, N. J., under the Act of March 3, 1879.

Оплачувати ґазету треба завсіди з гори.

Гроші треба посилати в реджістрованім листі, або через експресовий або почтовий моні ордер. Моні ордер, то є грошевий перевав, котрий дістанете від почтара або аґента на експресовім офісі, пішліть на нашу адресу, бо без того ми не годні гроший дістати.

Дописи просить ся писати лишень на одній стороні картки. Дописи, непригожі до друку, нищить ся, коли з гори не було назначено, що жадає ся їх звороту і не було валучене марок на зворот.

За всі оголошення (адвертайзменти), поміщені в „Свободі", Редакція не відповідає.

Кацапство.

НЕ МАЮТЬ ВЖЕ КАЦАПИ НА КОГО ПОКЛИКАТИ СЯ.

Всї великі російські учені, знавці славянських мов мусїли признати, що українська і російська мова — се дві цїлком окремі самостійні мови. Се мусїли вони признати, бо коли би говорили инакше, всупереч правдї, то в науковім сьвітї не вважали би їх за учених. Тесаме сказала в 1905-ім роцї навіть найвисша наукова інституція в Росії — Царська Академія Наук в Петербурзї. На запит російського уряду, чи можна позволити друкувати українські книжки, відповіла Царська Академія Наук в Петербурзї довгою науковою розвідкою, в якій виказала, що мови російська й українська з давних давен, відколи є памятки письменства, були цїлком окремими і самостійними мовами і такими є і тепер, і нема найменьшого змислу урядово не признавати дійсности. Ся заява Царської Академії Наук в Петербурзї була величезним ударом для наших зрадників — кацапів, але вони мимо своєї злости і розпуки були безрадні і мусїли мовчати, бо що-ж... хиба випадало їм найбільших російських учених назвати „мазепинцями"...

Підчас кацапського процесу, який недавно скінчив ся у Львові, москвофіли хотїли представити себе перед польськими присяжними судіями за ідейних людий і казали так: „Що-ж злого ми голосимо: ми кажемо, що нема анї московського анї українського народа, лише один — русский. Адже і ви, братя Поляки, маєте такийсамий гріх, бо говорите і пишете, що нема двох польських народів лише один. Як ви се робите тільки з любови до свого народа, таксамо робимо те і ми. І чого-ж на нас за се накидати ся?! Чи ми таку річ видумали?! Адже ми лише повторяємо те, що сказав учений Словінець, професор віденського університету І. Яґіч".

А професор Яґіч дійсно в давнїйшім часї сказав був раз, що між російською й українською мовою нема таких ріжниць як між иншими славянськими, та не сказав він був, що се не є окремі мови. Але тепер, коли він побачив, що його погляд надуживають такі люди як москвофіли до своєї поганої роботи і накручують на своє копито, сказав він се виразнїйше. Іменно на просьбу Наукового Товариства імени Шевченка прислав він до „Записок" того Товариства розвідку про нашого письменника Івана Франка. Сю розвідку написав професор Яґіч по російськи, а на кінци додав таку замітку: „Жаль менї, що не міг я написати розвідки про українського письменника Івана Франка в його рідній українській мові, але настільки її не знаю, щоби я міг нею писати так як російською. (Професор Яґіч був довші літа в Петербурзї — зам. Ред.). Написав я в мові російській, яка це найблизша мові українській, а яка не винна тому, що українську мову в такий прикрий спосіб переслїдують в Росії".

Отже тут вже професор Яґіч сказав виразно і недвозначно, що він думає про обі мови: російську й українську. Сказав він, що вони окремі, самостійні; висловив навіть жаль, що не знав добре тої другої, рідної мови Франка — мови української та, що з тої причини мусить писати по російськи, а притім ще оправдує російську мову, що вона невинна за прикрі переслїдуваня в Росії (тим він делїкатно докоряє російському урядови).

Цїкаво, чи тепер кацапські ґазети передрукують ті слова професора Яґіча і скажуть з „сокрушенним сердцем", що вже не мають на кого покликувати ся...

Ой, здаєть ся, того вони не зроблять, бо цїла їх „русская идея" пійшла би на пси.

На Яґіча може й не будуть більше поклекувати ся, але вони мають своїх ....учених. Луцик, Гецев або і „высокопреосьвященнїйший" Платон.

Як на таку „ідею", то вистарчать і такі „учені"...

ПРИВИДИ ГОСПОДИНА І. Я. ЛУЦИКА.

Ой татуню, ой мамуню,
Не пійте горѣлки,
Бо въ горѣлцѣ сыдитъ дѣдько,
Выскочитъ съ барылки.
А съ барылки до головы,
Стане белкотати.....

Такі „стихотворенія" укладав найславнїйший кацапський поет в Галичинї, господин Третяк, а друкував їх перший кацапський „издатель" Білоус з Коломиї. Не знаємо, чи господин Третяк знав господина Луцика(він також поет) і чи мав його на гадцї, як писав се „стихотвореніє", але одно знаємо, що воно до него дуже пасує.

Господин Луцик є від кількох лїт в Америцї редактором кацапської ґазетки „Правди" (котра є орґаном кацапської запомогової орґанїзації „Общества русских Братств) і в тій ґазетцї вигисує несотворені річи. Не згадували би ми навіть про його писанину, як би вона визначала ся тільки ворожнечею до всего, що українське, бож ми знаємо, що се його обовязок плювати на все, що своє, що рідне, а хвалити чуже, що пахне царським кнутом. З чого їсть хлїб, тому служить. Чому ні, є такі люди, що царську нагайку перезвуть на „ідею" і досить з них.

Але відай сей хлїб і та „нагайкова ідея" дуже смакують господинови Луцикови. Се видно бодай з того, що мусить їх без настанку підливати тою „горѣлкою", в якій — як каже „литератор" Третяк — сидить дїдько, котрий скаче до голови і зачинає „белкотати".

Господин Луцик того „белкотаня" не пускає з вітром, але, наситивши його „русским духом", списує на папір і друкує в „Правдї". Правда, господине?

Се „белкотанє" горівчане, розуміється ся, не є здоровим явищем і длятого можливе яко „корм душевний" лише серед такого нездорового явища як кацапство.

Властне хочемо звернути увагу на се „белкотанє" г. Луцика в останнім числї „Правди".

З нагоди увільненя у Львові польськими присяжними судіями кацапських шпіонів від вини і кари, розкричав ся господин Луцик у своїй „Правдї" про якусь нечувану побіду кацапства над Українцями.

Ось послухайте, як він „розбелкотав ся".

„Тепер українське питанє рішене і запечатане. Ще потріпають трохи крилами як підрізана курка, подурять себе самих і щезнуть, западуть ся.

„Не потребуємо додавати, що сей процес і наша (кацапська) побіда скріплять незвичайно становище „русских" в Галичинї. Тепер робота піде легко. Тільки треба її зачати! Досить вже „цяцькати ся" і бути уступчивими! А то ми все по паньски, делїкатно, аби нїкого не вразити. Українцї на голову нам лїзуть, пхають ся на нашу хату, а ми їм ще кусень хлїба, ба і з маслом (не з горівкою, господине?). В такого, хто з переконаня, хоч в заблудженю, є Українцем, треба пошанувати його добру віру. Але крикунів і українських Лемків буком з нашої дороги.

„Братя, тепер на віча, тепер маємо чим повеличатись. Чисті ми і безвинні і горді, що серед нас є мученики і герої. Більше не буде нас нїхто судити.

„В Галичинї послїдна боротьба скінчена! Гнївайте ся, не гнївайте ся, а таки „вмерла Україна". А ми (ніби — кацапи) живемо і будемо жити! Знамя „русского єдінства" опять сияє над Карпатами!

„Минув час нашого (ніби — кацапського) терпіня!

„Памятаймо се і все маймо на увазї, що остання боротьба межи кацапами й Українцями скінчить ся тут в Америцї! Тож не спіть!

„Ликуйте-ж, „кацапи", радуйте ся побідою, радуйте ся тим, що суд у Львові виказав, що ви чесні перед Богом і людьми!"

Ось-таких нїсенїтниць натеребив господин Луцик з приводу увільненя польськими судіями у Львові кількох російських шпіонів.

Увільненє кількох тих шпіонів, за яке російський уряд заплатив 500.000 рублів, мало показати на думку г. Луцика перед широким сьвітом, що нїбито цїла кацапська банда — се цїлком невинні овечки і що всї кацапські шпіони — се ангели.

Отже не їх дїла і їх робота показує чим вони є, але те, чи польські шевцї і шинкарі (які були присяжними судіями) скажуть, чи треба їх замкнути, чи пустити на волю.

Та мало того! Господин Луцик торочить своїм читачам, котрих затуманює вже від кількох лїт, що вислїд того процесу — се — слухайте добрі люди — конець України, а нїби початок чи відродженє чи воскресенє ..... кацапства. Воно нїбито має тепер знов „засияти" над Карпатами!

Ви, господине Луцик, мусїли добре помачати своє перо... в горівцї, як се писали. І хиба ще один алькоголь вас оправдає (в деяких державах є навіть такі закони, що пияка горівка оправдує з його вчинків, а карасть ся його лише за пиятику)!

Але всетаки мусимо господинови Луцикови розяснити ті два пункти:

1) На знищенє України вибирала ся Польща і Москва протягом кількох столїть і тепер ще обі ті наші „приятельки" не покидають своїх намірів, але все те було, є і буде безуспішне. Український нарід — се другий щодо скількости нарід славянський. Він жиє і буде жити і нічого йому не може зашкодити се, що кількох польських шевцїв увільнило кількох російських шпіонів. Навіть, як би ті польські шевцї Луцикови застромили на голову польську „крулевску" корону, то і се українському народови нічого не зашкодило би.

2) Говоренє про відродженє або воскресенє кацапства є сьмішне і, щоби таке говорити треба бути або дитиною або здитинїти на старість під впливом алькоголю. Адже звісна річ, що кацапи належать до так званих „сапрофітів" (се такі ростини, що жиють на гниючій матерії і сей гний служить їм за корм). Могли кацапи — ті „сапрофіти" серед людського роду — жити і розвивати ся тодї, як під впливом польського пануваня гниль була повстала серед нашого народа в Галичинї, але коли наш нарід самий взяв ся до працї, піднїс ся культурно, зріс в силу і прийшов до народної сьвідомости, то вигоїв ся з тої гнилї і тимсамим — кацапи-„сапрофіти" стали вигибати. Дуже сумно було би, як би та поґань мала знов розмножити ся, бо то значило би, що гниль знов розширила ся.

Але, на щастє, того не маємо чого бояти ся, бо ми видимо, що наш нарід росте в силу щораз то могучійшу, а кацапська гниль пропадає.

Не поможуть тут нічого анї польські шевцї анї російські рублї, котрими цар стараєть ся штучно піддержувати ту гниль, тих кацапів-„сапрофітів".

Тож шкода тут, господине Луцик, „белкотаня", бо і се „белкотанє" нічого не поможе таксамо як польські шевцї і російські рублї...

ЩЕ ОДИН „ВЕЛИКИЙ КАЦАП" В АМЕРИЦЇ.

До Злучених Держав приїхав у сих днях галицький кацап Онуфрій Онуфрієвич Гецев. Ще не ступив був на американську землю, як вже тутешні кацапські ґазетки — православний „Свѣтъ" і Луцикова „Правда" (?) підняли велику гецу. Розкричали, що Онїхро — се дуже великий чоловік, якого ще не бачила американська кацапня. Тутешні кацапи будуть певно Онїхра возити, аби люди зглядали ся на нього як в старім краю на Ніґра або Індіянина, але хто знає чи богато цїкавих знайдеть ся, коли вже „Свѣтъ" помістив його „пікчер" (на якім якось не видно фляшки з горівкою).

Обі згадані кацапські ґазетки помістили також „жизнеописаніє" великого Онїхра, аби люди були приготовані і щоби Онїхро своєю величиною їх не заскочив несподївано та, чого доброго, ще не перестрашив.

Але що погадають собі ті кацапи, котрі знають „великого" Онїхра ще зі старого краю, де нераз мали „ченс" насьміяти ся з його величини. „Трісте та возера" — крикнуть вони, як побачать перед собою фіґуру „великого Вонїхра". „А то хараман — скажуть вони — то він нам хоче тумана пускати, що він невидальце з тафахкальцем, таж ми тут не таких ще виятів видїли в „мувінг-пікчерах" або навіть, як якийсь казав, тоту малпу в „Бронкс парку" в Ню Йорку, що сї називає „оранґ-ґутан", а цалком виглядає нїби Дудикевич або Ковдра. А йди-ж ти, бортаку, до Галичини людий дурити.

А передівсїм повинні ті люди так написати до кацапських ґазеток, бо нехай вони „великим" Онїхром людий не страшать і нехай не пишуть неправди з його „жизнеописанія".

1) Неправдою є, що він є професором, бо його вже давно прогнано і він волочить ся по сьвіті за російські рублї.

2) Неправдою є, що він „грає визначну ролю" в Галичинї, бо визначив ся тільки тим, що кандидував на посла в 5-ти округах і впав на 5 округів, а люди всюди в старім краю тільки з нього сьміють ся.

3) Неправдою є, що він з кацапськими „дружинами" брав участь у здвизї чеських Соколів в Празї разом з російськими Соколами, бо він приїхав до Праги з кількома батярами як Марущак і инші і анї Чехи анї Москалї їх до походу не приняли і він мусїв з Марущаком „маширувати" окремо бічноюуличкою, без прапора. (На се навіть жалувала ся львівська кацапська ґазета „Галичанинъ").

Се вважали ми за вказане подати до публичного відома, тимбільше, що він ще самий буде себе тут в Америцї величати, бо він має вже таку хоробу. Ось у своїй подорожи в Росії (перед 2-ма роками) представляв ся за професора університету, в Угорщинї (торік) представляв ся за артиста-маляря, а в Сербії (торік, зараз по війнї) представляв ся за високого урядника міністерства війни, а ще не знати, за що тутки представить ся.

Дня 4. с. м., в ту суботу, мають показувати Онїхра Гецева на якімсь кацапськім вічу в Ню Йорку. Але місце, де відбудеть ся віче, держать кацапи у великій тайнї, бо боять ся, щоби Українцї їм того віча не роздули та не привитали „великого" Онїхра так як його витали виборцї в Галичинї.

БРУДНА РОБОТА БРУДНИХ ЛЮДИЙ ВІД „АМЕРИКИ".

Побільшенє обсму „Свободи" так заінтересувало редакцію попівської часописи „Америки", що вона у своїм 23-ім числї присвятила сїй справі вступну статю. Та воно може не булоб у тім нічого дивного, коли би редакція була сама здобулась на вступну статю і подала якісь більше основні заміти; а навіть числилиб ся ми з дописею, написаною до „Америки" в доброй вірі звичайним членом Р. Н. С., але якжеж сьмішно стає, коли з недостачі таких замітів редакція „Америки" покористувалась звичайною кирпиною статею, написаною теперішним складачем „Америки", а бувшим складачем „Свободи", котрого управа нашої друкарнї приневолена була усунути з працї ізза його лихого поведеня.

Як птицю пізнаєсь по пірю, так пізнаєсь свиню по чім иншім.

Автора статї ми аж надто добре знаємо, та про наше знакомство з ним він і сам згадує у своїй статї, бож хто знає про всякі технїчні справи друкарнї „Свободи", то мусїв безнеречно самий працювати в тій друкарни. А коли був, то слїд поставити питанє, з якої причини відійшов.

Коли відійшов з власної волї, то чому яко член Р. Н. С. не надіслїв своїх передконвенційних уваг до „Свободи", а лиш несеть ся з ними до „Америки".

На се власне хочемо відповісти та представити того „сьвятоіванського хробачка", як він виглядає при деннім сьвітлї.

Сей „сьвятоіванський хробачок" і надворний доставець вступних кирпиних статий до „Америки", се якраз тойсамий пан, котрий за подібну кирпину статю дістав вже раз належну відправу, поміщену в 19-ім числї „Свободи" в дописи із Філядельфії, Па. Але плюй йому в лице — все одно. Облизав ся, гай знов гайда під дуба рити...

В його розмягченім алькоголем мозку ніяк не може поміститись, що його членство в орґанїзації, а занятє в друкарни Р. Н. Союза, се дві зовсім відрубні річи. Можна бути корисним членом дая орґанїзації, а невідповідним робітником в друкарни сеї орґанїзації. Инакше виходило би, що кождого члена Р. Н. Союза, без огляду на їх кваліфікацію і дійсне запотребованє робітника, належало би приняти до друкарнї. Принимане всяких робітників до працї чи їх віддалюванє є справою заряду друкарнї і він так поступає, як се користнїйше для інституції. При більшім числї робіт добирає потрібні сили, а при меньшім віддалює. Таксамо обовязком заряду є усувати з працї таких людий, котрі замість вдячности за осягнене занятє в тій інституції, роблять кирпину і приносять неславу орґанїзації, без огляду на се, чи се член Р. Н. С. чи нї.

Такесаме зайшло і з отсим дописувателем „Америки". Управа друкарнї „Свободи" усунула його за многі справки, яких не зносив би відай навіть заряд „Америки", а усунувши його, змінила поділ працї і приняла в склад свого персоналу відповіднїйшу силу. Ся зміна вийшла лише в користь орґанїзації, бо усунувши колоду, поширено „Свободу", при тімсамім числї занятих рук.

Се однак не подобалось усуненому складачеви і він із сего видмухав для „Америки" миляну баньку, гадаючи, що сим відімстить ся перед конвенцією на зарядї. Та нам байдуже, кілько собак бреше, хотяй би конвенція була і завтра.

Поширенє „Свободи" є доверщеним фактом і се кождий бачить. Оголошеня, як були так і є, бо о оголошеня старають ся кожда часопись, а що „Америка" має їх лише 1 сторону, в тім не наша вина. Колиб ми так бігали за оголошенями як дехто з „Америки", то „Свободу" можна би поширити до 20 сторін. Кромі бізнесових оголошень, „Свобода" містить ще всякі оголошеня братств і товариств, як: сьвяточні обходи, концерти, представленя, балї і т. п., а також містить всякі комунїкати уряду Р. Н. С.

Коли пан дописуватель думає, що ті всї оголошеня товариств і братств та урядові комунїкати належало би друкувати в „Епархіяльномъ Вѣстнику", то нехай прийде з сим внесенєм на конвенцію, бо Адмінїстарція „Свободи" такої новости на власну руку не хоче заводити.

Що другі орґани таких оголошень не мають, се-ж не чудо, бо: 1) їх статути орґанїзації (пр. „Провидінє") не позволяють їм поміщувати урядових справозданяь для своїх членів; 2) виказів нових членів не поміщують, бо нїхто не приступає; 3) рубрики „Рух у Відділах" нема, бо й нема там відділів взагалї і нема де робити руху; 4) посьвідок грошевих не містять, бо нема чим виплачувати; 5) померших членів не оголошує, щоб дехто не подумав, що орґанїзація розлїтаєсь.

Ось-тих кілька слів відповіди щодо оголошень і поширеня „Свободи".

Але чи вони вдоволять вічно невдоволеного дописувателя і солїдаризуючу ся з ним редакцію „Америки" — се ще питанє. Дописувателеви „Америки" навіть не в смак платнї редакторів „Свободи" та инші винагороди за всякі працї. Сам-же не бачить сього що він побирав яко складач „Свободи" за 8 годин денної працї по 20 долярів тижнево через кілька лїт, та ще й заробляв побічно від тогож самого редактора, на котрого днесь видумує всякі сплетнї. Чи сї грошї, котрі він побирав, не були від членів Р. Н. С.? Йому навіть не до вподоби заплата $50.00 за зладженє біляису Р. Н. С. до календаря, хотяй ся праця заняла майже місяць часу. Чи може більше „ідейности" було в жаданю п. дописувателя „Америки", коли він приїхавши з краю, домагав ся від заряду „Свободи" звороту коштів своєї подорожи, хоч його нїхто не спроваджував зі старого краю? Чи таке хто чував з членів Р. Н. С. і чи котрому з них признано денебудь зворот коштів? А ось сей самий „мудрець" побрав з „ідейности" $50.00 яко зворот коштів подорожи перед чотирма роками... в дорозї ласки...

І п. Дут-ви дивно, що до него мають в „Америцї" претенсію якісь безроги, котрих він анї не ладував анї не висилав до „Америки".

Всякі здогади і міркованя, як хто пише і що хто пише, не повинні інтересувати складачів, бо „швець знай своє шевство, а до кравецтва не мішай ся!"

І се власне заінтересованє дописувателя „Америки" було одною з головних причин до усуненя його з працї. Він, будучи складачем „Свободи", так „розсвоїв ся", що для него не було в нічім провини, хотяй би навіть і за зраджуванє всяких тайн редакційних і пр. Крім того заряд „Свободи" дізнав ся, що сей робітник казав собі платити тихцем винагороду за роботи, які він виконував у звичайних годинах працї, і за які побирав вже платню. Будучи добре платним робітником, не поводив ся так, як се пристоїть старшому робітникови, а хотяй він жив з гроший народних, то нічим йому не прислужив ся, противно, його прибіжищем була корчма, де робив всякі сплетнї й інтриґи на своє власне гнїздо — Р. Н.

Колиж вкінци всякі його справки перебрали мірку, заряд друкарні „Свободи" в порозуміню з Гол. Урядом Р. Н. С. вимовив йому місце. Се вимовленє приняв він зразу холоднокровно, однак за кілька днів вніс до уряду просьбу, щоби його приняти наново. В тій просьбі просив взяти під розвагу його численну родину і зимову пору. І заряд, узгляднюючи сі причини, приняв його наново, однак на слідуючих услівях, які він приняв до відома:

„Зобовязанє. Отсим зобовязуюсь виконувати і перестерігати підчас моєї праці в друкарни „Свободи" понизше подані точки: І. Обовязуюсь давати робітникам добрий приклад як в друкарни так і поза друкарнею і уникати некорисних для друкарні і організації Р. Н. Союза диспут. II. В зносиню ся з людьми і членами обовязуюсь висловлювати ся о нашій організації прихильно і не уймати чести урядникам задля своїх личних потреб і цілий. III. При праці обовязуюсь виконувати всі наложені на мене обовязки старанно а з прочими робітниками поводитись так, щоб не викликувати ніяких непорозумінь і сварок між ними."

В тімсамім часі обновлювано друкарню „Америки" і пошукувано складачів. Хтось з людий, що мають вплив в заряді друкарні „Америки", дочувшись від сего робітника, що без него „Свобода" перестане виходити, поручив його на складача до „Америки".

І як жеж тепер по його відході сьміють ще й поширювати „Свободу" — сказав собі так дописуватель „Америки". Отже треба якось тепер увійти в спілку з „Америкою" і писати, що „десь комусь за щось" діє ся кривда від заряду „Свободи".

Із повисшого можуть члени Р. Н. С. виробити собі гадку, о скільки сей пан має право говорити щонебудь про відносини у „Свободі" і в її заряді.

Від скривленої душі, від чоловіка без моральної вартости, годі надіятись чогось иншого, як лиш брехонь, які містить „Америка" нібито „з публіцистичного обовязку", а в дійсности, думаючи в сей спосіб підкопати довірє загалу до уряду Р. Н. С.

З хвилї.

„ПРОВИДІНЄ" ЗАХИТАНЕ!

В останнім числї ґазетки „Америки" читаємо таке оголошенє:

„Подяка. Тяжкий смуток огортає серце родичів, коли стратять любу дорогу дитину. Таким смутком зволив навістити нас Господь через несподівану смерть нашого одинокого синка Григория, члена дїточого відділу „Провидїня". В тій хвили поспішив нам на поміч Гол. Уряд „Провидїня" і виплатив 25 дол. підмоги на похоронні видатки. За се дякуємо отсим щиро Головному Урядови Тов. „Провидїня" і желаємо Товариству як найкрасшого розвитку. Най Господь благословить і допомагає сему Товариству і всїм його членам. Джерзи Сіти, дня 15. червня. Іван і Зофія Семусь."

Се оголошенє викликало — як нам доносять — велике затривоженє між усіми кількадесятьма членами „Провидїня". Доси не бувало такого випадку, аби хто оголошував, що „Провидїнє" (котре ще навіть добре не провиділо) мало якого члена.

Доси не бувало такого випадку, аби хто денебудь оголошував, що „Провидїнє" має бодай два кводри маєтку.

І взагалї ще не було в „Провидїню" жадного випадку. Аж тут нагло, як грім з ясного неба прийшла така страшна вістка: „Провидїнє" виплатило по своїм членї Григорію Семусю цїле посмертне в сумі 25 (словами: двайцять пять) долярів. І то виплатило в цїлости, навіть не розкладаючи на дрібні рати.

Бідне „Провидїнє" радше сподївало ся своєї смерти ніж члена Семуся, але що-ж робити... Така доля. А тепер небіщик Семусь через свою смерть, а властиво через цїле посмертне в сумі 25 (словами: двайцять пять) долярів готовий потягнути і „Провидїнє" до могили.

Смерть буде тиха і незамітна, як і цїле житє (чи властиво — животїнє) „Провидїня" було — незамітне, невидне, незнане...

ЧИЖ ДИВНО?

Скрентоньска „Народна Воля" пише в останнім числї:

„Свобода" вічно пише про се, що Старий Союз більший від нового Союза так як коли би се було щось дивного, що 20 лїтний чоловік більший від 4 лїтної дитини. Адже старий Союз існує вже 20 лїт, а новий всего 4 роки, то чиж дивно, що старий Союз більший від нового?"

На се мусимо відповісти „Народній Волї, що вона не зрозуміла нас, як слїд. Розуміє ся, що не дасть ся заперечити, що 20-лїтний чоловік повинен бути більший від 4-лїтної дитини. Се ясна справа і ніхто тому не повинен дивуватись, але заявляємо також „Народній Волї", що ми цїлком не дивуємо ся, що новий Союз такий малий. Се також ясна справа, бо до чого-ж там є горнути ся?

Та не тілки тому ми не дивуємо ся. Ми не дивуємо ся також і сьому, що новий Союз в останних місяцях ще більше змалів (о 1.500 членів) та, що поволи розлїзає ся. Се-ж також ясна справа, бо до чого-ж там горнути ся?

Сих кілька слів подали ми для поясненя „Народній Волї".

ПОЛЬСЬКЕ ВІЙСКО ПРОТИ МЕКСИКА.

На першу вістку про висилку війска Злучених Держав до Мексика заворушили ся американські Поляки, хотячи виявити свій американський патріотизм. Особливо польські Соколи не щадили собі в тім напрямі голосних заяв. Засипали президента Вілсона телеграми, що вони „готові до бою і до приказів". Коли се його дуже не зворушувало, зачали промовляти до нього числами. І так президент Вілсон дістатав такі телеграми: „Понеділок. — 30.000 польських Соколів готових до війни!" — „Второк. — 20.000 польських Соколів жде на приказ!" — „Середа. — 10.000 польських Соколів їде до Мексика!" — „Четвер, — 5.000 польських Соколів біжить на поміч Злученим Державам!" — „Пятниця, — 1.000 польських Соколів спішить на оборону нової вітчини". — „Субота, — 100 польських Соколів летить на полуднє!"

І були би вже полетіли, але Гуерта „запитанував" війну і приступив до переговорів тай попсував польську виправу. Чому він се зробив, то не знати. Чи зі страху перед польським війском, чи мав згляд на них, аби по дорозї на горяче полуднє се число дальше не стопило ся та не зійшло з 30.000 наприклад на 1 жовніра. Досить, що „запитанував" і здержав польських Соколів серед лету.

А тепер вони мають час зливати свої голови студеною водою та роздумувати над своїм летом.

Одні кажуть: Добре, що ми не летїли, бо були би осьмішили ся з таким малим числом.

Другі кажуть: Ми вже осьмішили ся. Чи треба нам було пхати ся на поміч Злученим Державам, котрі хотять позбавити независимости мексиканьску републику? Чи нам так мило те, що Польща стратила независимість?

А деякі польські часописи мають тепер нагоду насьміяти ся зі своїх Соколів і містять малюнки, як Вуйко Сем дусить Мексиканця, а польський Сокіл біжить на деревянім конику Вуйкови на поміч.

Але всетаки був би ще більший сором, як би було хоч кількох польських Соколів таки полетіло на полуднє пролити свою кров за поневолене Мексиканців, а так вирятував їх від того Гуерта і його повинні польські Соколи іменувати своїм почесним членом.

З МОСКВОФІЛЬСЬКОГО ПРОЦЕСУ У ЛЬВОВІ.

ЗІЗНАНЯ ТАЙНОГО АГЕНТА УГОРСЬКОЇ ПОЛІЦІЇ.

Угорська поліція вислала була до Росії на звіди свого тайного агента Дулишковича (угорського Русина), щоби там удавав москвофіла і вивідав ся про роботу і наміри російських агентів в справі ширеня цареславя в Галичині, на Буковині й Угорщині. Порученну задачу він сповнив і на процесї москвофілів у Львові зложив зізнаня. Хоч процес вже скінчений, але вони настільки цікаві, що подаємо їх ще отсе у скороченю.

Зізнав він наперед, що хотячи добре познакомити ся з цїлою російською роботою в Австрії, передівсїм поїхав до Алексея Ґеровського в Чернівцях (Ґеровський і його брат утїкли з тюрми до Росії). Про Ґеровського знав вже від давна, що він кермує російською аґітацією на Буковинї та на Угорщинї. Коли Дулишкович явив ся у Ґеровського, сей взяв Дулишковича до окремої кімнати і в чотири очи сказав йому таке: Кацапство розвинуло ся вже в Галичинї і на Буковинї досить добре. Треба ще поширити його і на Угорщинї. Але що там бракує головно інтелїґенції, яка занялаби ся ширенем москвофільства, треба позакладати на Угорщинї тайні приюти за російські гроші і в них виховувати молодїж в російськім дусї. Дулишкович сказав, що то буде коштувати грубі гроші, а Ґеровський заявив, що гроший пришле Бобрінський з Росії стільки, кільколишбудетреба, бо впрочім Бобрінський і так вже богато гроший прислав на ширенє православя і цареславя. Цікава річ, що говорив про селян Ґеровський, котрий є одним з головних кацапських провідників і живе в близких зносинах з галицькими кацапами. Селяни — казав він — не видять ріжниці між релїґією і політикою, тому як удасть ся нам закоренити між ними православє, то тим самим вони станут вже й москвофілами.

Удаючи кацапа, Дулишкович так добре вмів коло справи походити, що кацапи вислали його навіть до Росії, до Петербурга і там він був 6 тижнїв. Весь той час очевидно засипували його грішми, так дуже тїшили ся тим, що знайшов ся чоловік, котрий готов зрадити свій нарід і ширити серед нього російську заразу.

Кацапи вробили йому передівсїм фальшиві пашпорти і при їх помочи дістав ся він до Петербурга до гр. Бобрінського. Той провідник цїлого кацапства на австрійську державу сказав йому, що між Русинами чи то в Галичинї чи на Буковинї чи на Угорщинї треба закладати москвофільські бурси, стягати до них молодїж і баламутити її, вмовляючи в неї, що ми Москалї. Дальше для ширеня пропаганди треба Бобрінському москвофільських ґазет. В Галичинї видасть ся за російські гроші „Прикарпатская Русь", „Голос Народа" і на Буковинї „Русская Правда", а гр. Бобрінський хотів заложити ще москвофільську ґазетку також на Угорщинї і готов був на таку ґазету давати 35 тисяч корон річно.

В тімсамім часї приїхали були до Бобрінського і галицькі кацапи, з якими Дулишкович познакомив ся. Були се: посол Марков, адвокат Черлюнчакевич і адвокат Алексевич. Вони говорили з гр. Бобрінським про війну Австрії з Росією та крутили йому голову, що Австрія не дає жовнїрам гроший і що через те війско бунтує ся. Дурисьвіти хотїли від Бобрінського витягнути як найбільше гроша на бунтованє австрійських вояків. Сими набреханими бунтами в австрійській армії гр. Бобрінський дуже утїшив ся і заявив, що Росія доти не переведе у себе демобілїзації (т. є. не розпустить вояків домів), доки на Карпатах не поставить російського державного прапора (т. є. доки не пійде на Австрію війною і не здобуде собі Галичини).

Дулишкович бував і у других російських діячів та у ріжних православних епископів і видів, що всї вони дуже цікавлять ся москвофільським рухом в Австрії і думають лише про те, щоби австрійських Русинів дістати під своє панованє.

А не криють ся вони зовсїм з тим, на що то їм так дуже потрібно австрійських Русинів. Їх лякає народна сьвідомість австрійських Українцїв і вони казали виразно Дулишковичеви, що для Росії нема страшнійшого чорта над Українцїв. Москалї радо згодять ся на те, казав Бобрінський, щоби угорські Русини стали Мадярами, лише не хотять, щоби вони — храпи Боже — стали такими Українцями як в Галичинї.

Отже потвердили ся наші слова, з якими нераз зустрічають ся наші читачі в „Свободі", що Росія хочи лише тому дістати Галичину у свої руки, щоби заткати жерело української народної сьвідомости.

УТЕЧА РОСІЙСЬКИХ АГЕНТІВ.

БРАТЯ ҐЕРОВСЬКІ ВТІКЛИ З АРЕШТУ ДО РОСІЇ.

Царські агенти, брати Ґеровські, що вже від довшого часу сиділи у слїдчій вязниці в Чернівцях під замітом злочину державної зради, **втікли в неділю, дня 7. с. м. з вязниці і перейшли до Росії.** В тім самім часї, як у Львові польські судії увільнили їх однодумців Бендасюка і компанію від вини і кари, брати Ґеровські, не будучи певними, чи і черновецькі судії будуть відносити ся до них з такою прихильностю, волїли спасти ся утечею до своєї покровительки, ніж очікувати засуду. Утеча відбула ся так:

В недїлю рано о год. 11. зголосили ся брати Ґеровські, що хотять подати просьбу віцепрезидентови суду Якубовському. Вязничний дозорець Непіт завів перше старшого Ґеровського, кандидата адвокатури Александра до комнати віцепрезидента, котрий приняв його і вислухав просьби, що не мала особливого значіня. Опісля відвів вязня назад до арешту, а спровадив до віцепрезидента студента фільософії Григорія Ґеровського. З послуханя не запровадив його дозорець до арешту, але до порожної кімнати в дальшій части будинку. За хвилю спровадив до тої кімнати й Александра. Всї три перебрали ся в приготовану вже одїж і вийшли зі судового будинку, переходячи через звичайний коридор. Молодший Ґеровський заложив собі на око перепаску, старший держав хусточку коло уст, наче би болїли його зуби. На улици був живий рух — якраз був день цьвітів. Перед театром сїли в самохід і казали везти себе скоро до російської границї. Тут задержали ся, заплатили шоферови 100 корон і зникли в лїсї. Незамічені австрійською сторожею перейшли на російський бік.

У звязи з утечею Ґеровських арештовано їх матїр і жінку Александра під замітом улекшеня утечі, а крім них редактора кацапської ґазети „Русская Правда" Цурканoвича, скомпромітованого також в доходженях за державну зраду.

В Росії обох братів Ґеровських арештовано через те, що не мали пашпортів, а випущено їх аж на вставленє графа Бобрінського, опікуна кацапів.

СТРАШНА КАТАСТРОФА В МІСТІ СЕЙЛЕМ, МАСС.

12 МІЛЇОНІВ ДОЛЯРІВ ШКОДИ. — 20.000 ЛЮДИЙ ЛИШИЛО СЯ БЕЗ ДАХУ І БЕЗ ВСЯКИХ СРЕДСТВ ДО ЖИТЯ.

Дня 25 червня о 2-гій годинї пополудни повстав з причини експльозії в одній із місцевих фабрик огонь. В коротким часї обіймив огонь цїлий фабричний будинок. Сильний вітер не позволив пожарній сторожі зльокалїзувати огню, який скоро перенїс ся на сусїдні фабрики і доми. Небавком цїла західна дїльниця міста станула в полумінї. Всякі зусиля сторожі оказали ся безуспішними. Вітер перекинув огонь на полудневу часть міста, де находять ся найкрасші будинки міста. Місто представляло одно велике огненне море. Щоби вратувати хоч частину міста, пожарна сторожа мусїла йматись найостаточнійших средств: щоби зльокалїзувати огонь, висаджувано динамітом один бльок за другим. Доперва по півночи вітер притих і дальше ширенє огню вдало ся здержати.

Наслїдки пожару страшні. Цїлий фабричний центр міста представляє лише купи згарищ і румовища. 20 найбільших фабрик, сотки домів, церкви, шпиталь, дім сиріт — все те впало жертвою огню. 20.000 людий лишило ся нараз без даху і без ніяких средств до житя.

Около 8.000 людий найшло тимчасове приміщенє в церквах і публичних будинках; решта розійшла ся по найблизшій околиці. Над згарищами плачі і зойки. Богато стратило весь свій маєток. Нужда велика. Тисячі людий остались без роботи. На вість про нещастє прибув на місце ґовернор стейту, який видав відповідні зарядженя, щоби хоч хвилево прийти в поміч нещасливим родинам погорільцїв.

ЖЕРТВИ В ЛЮДЯХ.

Помимо сего, що пожар вибух в день, не обійшло ся без жертв у людях. Доси видобуто зі згарищ 4 тїла цїлковито спалені на уголь. Крім сего не віднайдено до тепер около сотки дїтий, котрі правдоподібно серед загального переполоху і метушнї заблудили.

РАТУНКОВА АКЦІЯ ДЛЯ ПОГОРІЛЬЦЇВ.

Ратункова акція ведеть ся в двох напрямах. Утворений комітет, на чолї котрого стоїть ґовернор стейту, робить стараня, щоби приодїти і виживити 18 тисячну армію погорільцїв; з другої сторони комітет старає ся для них найти працю, яку стратили через пожар фабрик. Зі всїх сторін напливають жертви в грошах і споживних артикулах. До тепер зібрано готівкою около $200.000. Задля браку місця, де можна би примістити тимчасово родини погорільцїв, уставлено в поли військові шатра. Деякі товариства приступили вже до відбудованя фабрик. Загальну шкоду обчисляють на 12 мілїонів долярів. Товариства обезпеченя покриють шкоду на суму 10 міл. кол.

НАШІ ЕМІҐРАНТИ НА ОСТРОВІ ЕЛІС АЙЛЕНД.

Оголошуванє тижневих звітів про задержанє еміґрантів властями на Еліс Айленд не має на цїли лише заспокоєнє цікавости читачів, але головною цїлию звітів є поучити на дїйсних примірах наш загал, як виконують іміґраційні власти іміґраційний закон. Передівсїм повинні з сего користати ті люди, які спроваджують свої родини або знакомих зі старого краю до Злучених Держав, щоби оминути ріжні непотрібні клопоти, а часто й матеріяльні страти.

В послїднім тижни задержано слїдуючих еміґрантів:

Никола Кузів, з пов. Калуш, лїт 45, прибув на корабли „Імператор"; їхав до свого свояка в Рочестер, Н. Й. Лїкарі найшли в нім фізичні хиби і виключили його зі Злучених Держав, хоч свояки до него зголосили ся.

Гринько Жук, з пов. Перемишляни, лїт 17, прибув на корабли „Прінц Фр. Вільгельм"; їхав до своєї сестри Парані в Ню Йорку. Він виглядав за малий на свій вік і, хоч крім сестри зголосив ся вуйко Гринько Боґулевич, який заявив готовість йому помочи, власти його виключили. Товариство внесло апеляцію, але надїя на узглядненє дуже слаба, бо уряд у Вашінґтонї звичайно потверджує рішенє іміґраційних комісарів.

Анна Стасечко, з пов. Лїско, лїт 18, прибула на корабли „Роттердам". Її задержано з двох причин. Виглядає умово слабо розвинена і тому поручили власти лїкарскій комісії розслїдити її умовий стан. Крім сего зайшла друга причина. Вона привезла зі собою 7-лїтну сестрінку Марію Клим, яка їде до своєї матери в Сиракюз Н. Й. Є отже конечним, щоби мати відобрала особисто дитину або прислала комусь повновласть на се.

Ева Грешко, зі столиці Земплин, (Угорщина), лїт 19, прибула на кораблю „Прінц Фр. Вільгельм"; їхала до своєї сестри і шваґра Петра Сандрика, який перебуває в Едвардсвіл, На. Її задержали власти в цїли розслїдженя умового стану.

Василь Ленґель, зі столиці Берег (Угорщина), лїт 39, прибув враз з 16-лїтною донькою Анною; їхав до свого брата к Лїндора, Па. Василь робить вражінє інтелїґентного чоловіка, як рівнож і донька — красавиця. Великою було несподїванкою для батька, коли довідав ся, що лїкарі сконстатували відмінний стан у його доньки. Хоч вона сему перечила, власти обоїх виключили.

Антін Дзядин, з пов. Грибів, лїт 29, прибув на кораблю „Прінц Фр. Вільгельм", їхав до свого брата Гавриїла, який живе в Рейдгем, Па. Він признав ся перед властями, що любить випити і що за крадїж сидів [illegible] днїв в арештї. Власти його виключили.

Яків Яблонський, з пов. Зборів, лїт 35, прибув на кораблю „Імператор". В старім краю допустив ся він обманства; набував землю, позичав на се гроші, а відтак, щоби не платити довгів, переносив право власности на куплену землю на свою жінку. За се був караний 5-місячним криміналом. Власти виключили непожадного спекулянта.

На приїзд своякiв чекають слїдуючі:

Настя Кучинаш, з пов. Бучач, 18 лїт, прибула на кораблю „Імператор"; їхала до своєї сестри і шваґра Василя Бендерського в Джесуп, Па.

Михайло Брень, з пов. Жидачів, 26 лїт прибув на кораблю „Імператор": їхав до свого шваґра Василя Білекура в Скрентон, Па.

Катерина Мельник, з пов. Добромиль, лїт 34, прибула на кораблю „Імператор"; їхала до свого брата Якима Тандирака в Картерет, Н. Дж.

Антонія Батрок, з пов. Бережани, лїт 21, прибула на кораблю „Президент Лінкольн"; їхала до своєї тети Анни Татарин в Ню Йорку.

НА РІЧНІМ МІТІНҐУ „УКРАЇНСЬКОГО ХОРУ" В НЮ ЙОРКУ,

котрий відбув ся дня 19-го червня с. р., вибрано на рік 1914—15 слїдуючий новий уряд: Йосиф Мулярчук, предсїдатель; Катерина Трофиляк, заст. предсїдателя; Григорій Шумський, секретар; Марія Пиртко, заст. секретаря; Василь Голда, касієр; Домінїка Бабій, заст. касієра, Адам Девеґа і Марія Мокрій, контрольна комісія; Петро Малець, господар; Юлія Климко, господиня. Проби хорального співу відбувають ся кождої середи і пятниці о год. 8. вечером, в галї церковній, 28 Е. 7-ма улиця.

НОВИНКИ.

(Продовжене зі стор. 3-ої).

СЬВЯТО ШЕВЧЕНКА НА ЛЕМКІВЩИНІ.

В галицьких українських газетах читаємо такий опис сьвята Шевченка в селі Ропици Руській, горлицького повіта, в Галичині:

Дня 25. цьвітня с. р. обходили громадяни Ропиці Руської нямятку 100-літних уродин Тараса Шевченка. Хоч сьвято се не так то шумно відбуло ся тут, на найдальших окраїнах, як у східній части землі, бо се початки, але всетаки можна сказати, що і Лемківщина зачинає шанувати память Тараса. Сьвято розпочало ся попереднього дня вечером в читальни „Просьвіти", де місцевий директор школи розповів зібраним про житє поета і чим він був, чим є і чим остане раз на все для нашого народа. А на другий день тесаме розказав школярикам в школі. Не одному школяреви блиснули в очах слези, як слухав про таке мучениче житє сего великого Страдника, що тільки натерпів ся за долю свого народа. Відтак сполудня відбуло ся засадженє памяткового дуба. Місце вибрано по середині села біля школи. Зійшли ся члени читальні „Просьвіти" і товариства „Сільський Господар" та ціла школа. Перший почав копати яму нововибраний начальник громади Василь Ющак (сьвідомий Українець, перший відай такий війт на Лемківщині). По нім предсідатель місцевої шкільної ради Василь Кулик, а відтак Михайло Бонцарівський містоголова Товариств і всї другі члени Товариств. Більше ніж 100 шкільних дітий перейшло рядком попід дуба тай кожде кинуло по жмені землї — і ось дуба засаджено. По сім ще раз згадав місцевий управитель школи Тараса, пригадав, що такі живі намятники ставить народ наш по цїлій своїй землі і віддав се дерево під опіку чесній грамаді і молоденьким школярикам. Нині дерево прекрасно розвинуло ся, а товариства наші і школа ладять ся до посьвяченя сего памятника та до красшого обходу сьвята Шевченка.

—o—

НЕБЕЗПЕЧНИЙ ШЕВЧЕНКО.

Українські студенти, що скінчили земську реміснячу школу в Полтаві (на російській Україні), прикрасили свою збірну фотографію портретом Шевченка з приводу ювилею поета. Учительський збір, довідавшись про се, порішив знищити всї фотографії та приказав відфотографуватись ученикам без Шевченка.

—o—

ДОЛЯ УКРАЇНСЬКИХ ҐАЗЕТ В РОСІЇ.

Читаємо в київській українській ґазеті „Раді": До нашої редакції надійшов лист, котрий може як найкраще ілюструвати свободу українських часописий в Росії в теперішну пору. Один читач нашої ґазети пише: „Ласкаво прошу Вас по одержаню сього мого листа не висилати мені Вашої поважаної ґазети, бо в нас на Поділю тепер переслїдують і тяжко карають за передплату українських часописий. Дуже мені важко писати Вам сей лист, та нічого не вдію проти переслїдування уряду". Далї читач розповідає, кілько клопотів він має, щоб одержувати ґазету бодай один раз у місяць.

—o—

РЕВІЗІЇ СЕРЕД УКРАЇНЦІВ НА РОСІЙСЬКІЙ УКРАЇНІ.

Поліція перевела ревізію у двох Українців, Волошинова і Пухальського в Дубні на Волині, причім в одного забрала кілька брошур і переписку, у другого каталоґ українських книжок і посьвідку за жертву на памятник Шевченка. — В Миргороді на Полтавщині жандармський капітан полтавського віддїлу перевів ревізію в Українця Бикала, при чім забрано одну українську книжку „Відгуки наболїлого серця". — В селї Стрільчинцях на Подїлю селяни мали значну українську бібліотеку — коло 500 томів. Прийшов жандармський офіцир зі стражниками на ревізію, забрав кілька десятків книжок, а побачивши портрет Шевченка, розкричав ся за мазепинство, згадуючи Австрію та цісаря Франца Йосифа. Замкнули читальню та перетрясли ще в декого зі селян, причім забрали ґазету „Раду".

—o—

СМЕРТЬ У ФИЛЯХ БУГА.

Дуже сумна пригода лучила ся дня 14. м. м. в селї Поторицї під Сокалем (в Галичинї). Того дня пополудни пійшов бл. п. Семен Шот, директор складу „Народної Торговлї" з двома иншими товаришами купати ся. А що був перемучений і зіґрітий, вхопив його у холоднїй водї корч і в однїй хвилї пійшов він на дно ріки, яка є в тім місци дуже широка і глибока. До сеї пори не віднайдено його тїла мимо пильного глядання. Вість о тїй нещаснїй пригодї рознесла ся лискавкою по Поторицї і Сокали і великий жаль огорнув тих, котрі небіщика знали. Був то чоловік чистого характеру, дуже чемний в обходженю з людьми і патріот. Неодного поратував в бідї. Найбільші заслуги його в тім, що занимав ся збиранєм жертв на „Рідну Школу" і належав до всїх українських товариств в Сокали.

З широкого сьвіта.

ГОРОД РОЖ ПОКІЙНОГО АРХИКНЯЗЯ.

Недавно, на кілька днїв перед нещасним виїздом австрійського престолонаслїдника Франца Фердинанда з жінкою до Босни, був у гостинї в його замку Конопішт німецький цїсар Вільгельм. Покійний архикнязь з жінкою і дїтьми опроваджували німецького цїсаря по великім городї рож. Цїсар чудував ся незвичайній красї города рож, в якім зібрані рожі найрозмаїтших родів і красок, які в цїлости творять неначе райську країну. По відїздї цїсаря отворено сей город для публики і протягом двох тижнів відвідало його кількадесять тисяч людий. Ще перед самим відїздом архикняжої пари до Босни стрінула її велика товпа публики в городї рож та уладила овацію.

—o—

З ЖИТЯ АВСТРІЙСЬКОГО ЦЇСАРЯ.

Цїсар Франц Йосиф вже цїлком здоровий і ходить на прохід по городї Шенбрунського замку. Сеї весни був хорий два місяцї. Ґазети пишуть, що цїсар мимо свого старого віку і тяжкої недуги цїлий той час тримав ся досить кріпко. Молодша рідня цїсарського дому радо переодягають ся дома в легкий цивільний одяг, але в ґардеробі цїсаря нема навіть слїду такого одягу: лише підчас недуги був цїсар змінив одяг на трохи вигіднїйший. Настроєви цїсаря відповідає його спальня, удержувана в так званім шенбрунськім стилю. Се простора кімната, висока, з ліжком дуже подібним до полевого, з умивальнею дуже простою так, що вибагливійші бачить ся вже нинї навіть по готелях. Нема так богато осіб на віденськім дворі, що мали би відвагу предложити цїсареви перенести ся до иншого місця для зміни воздуха. Цїсар відповідає на се, усьміхаючись, що не має часу, а впрочім поїде в лїтї, як звичайно на відпустку до Ішлю. Цїсар не вірить в ліки, лише у сьвітло сонця та часто проходить ся по сьвіжім воздусї по своїм городї, повнім рож, незабудьок і инших цьвітів.

—o—

ПИЯНСТВО У ШКОЛАХ В РОСІЇ.

У воронїжеськім повітї (на Воронїжчинї) зроблено досліди над розмірами поширеня алькоголїзму в школах. Виявилось, що з 929 хлопців вживало спіритусових напитків 892, а з 228 дівчаток 217 уживало алькоголю. Хлопцї пють переважно горівку і пиво, а дївчатка червоне вино і пиво. На питанє: „чи були пяними і скільки разів" одержано відповіди, що навіть дїти у віцї від 7 до 8 лїт вже були дуже пянї. Деякі з них заявили, що се їм було дуже приємно. На питанє, відки брали горівку чи вино, в 797 випадках вказали дїти на батьків, в 374 на знайомих, і в 27 — „пють самостійно" в дитячім гуртку за зароблені або дані родичами гроші. Алькоголїзм шкідливо відбиваєть ся на науцї: між тими, що пють, більшість лихо вчить ся. Порівнуюча табличка ваги пючих і непючих показує, що пючі пересїчно меньше важать ніж непючі.

—o—

ПРОЄКТ ЗНЕСЕНЯ ПАШПОРТІВ В РОСІЇ.

Установлена думою комісія для внесень прилучила ся до предложеня скарбової комісії, щоби знести заграничні пашпорти, а крім сего постановила знести пашпортовий податок для їдучих заграницю. Представник уряду заявив ся проти наглого знесеня заграничних пашпортів і зазначив, що уряд займаєть ся реформою пашпортової системи та в новім пашпортовім законї мабуть переведе знесенє пашпортів краєвих і заграничних.

—o—

ДЕНЬ 1. МАЯ В РОСІЇ.

День 1. мая старого стилю (14. мая нового стилю) зазначив ся великими робітничими страйками по цїлій Росії. І так страйкувало в сей день: в Петербурзї — 250 тисяч робітників; в Ризї — 44,600; в Москві — 40,250; в Ревелї — 16,000; в Харкові — 15,000; в Нижнім Новгородї — 9,200; в Николаєві — 8 тисяч; у Твери — 8 тисяч; в Пермі — 8 тисяч; в Одесї — 5 тисяч; в Киеві — 5 тисяч.

—o—

МОСКОВСЬКА КУЛЬТУРА.

На подвірю петропавловської кріпости в Петербурзї бавили ся дїти підофіцирів і салдатів. Одна дитина кинула камінчиком і трафила переходячого салдата. Комендант кріпости зарядив строге слїдство. Не довідавшись, котра дитина завинила, приказав одному підофіцирови покарати нагайкою всї салдатські дїти. Підофіцир не хотів сповнити приказу і тому комендант видалив його зі служби, а переведенє екзекуції на дїтях поручив бездїтному салдатови. Сей, послушний приказам свого зверхника, бив немилосерно дїти аж до крови. Дїти однак не виявили імени винуватого „злочинця", бо відай і не знали, хто кинув каменем на салдата.

Петербурське „Товариство опіки над дїтьми" звернуло ся до міністра війни з просьбою о переведенє в тїй справі слїдства.

Так меньше більше оповідають про се петербурські часописи. Трохи инакше представляє сю справу „Вечернее Время". Після його представленя салдатські дїти бавили ся під мурами кріпости. Межи дїтьми був і 12-лїтний син жандарма Іґора Савьолова. Бути може, що котрась дитина вдарила камінчиком салдата. Салдат поскаржив ся перед комендантом, а сей поручив одному з офіцирів перевести слїдство. Слїдство мало викрити „виновника" в особі малого Савьолова. Тоді власти зажадали від батька сеї дитини, щоби він перенїс публичну екзекуцію. А коли сей відмовив, загрозили йому видаленєм зі служби. Батько, приневолений конечностию, мусів остаточно згодити ся.

„Одного красного ранка — пише дальше „Вечернее Время" — темний коридор кріпости був видовищем варварської сцени. Поставлено лавку, принесено прути і приведено нелїтного „злочинця". Відтак зігнано всї дїти, що мешкають в кріпости, почавши від 5-ти лїт, і уставлено їх довкруги місця екзекуції. За дїтьми стояли родичі, котрим власть також наказала явити ся. Вкінци прибув і офіцир...

„Оповідають, що підчас екзекуції огірченє присутних доходило до остаточних границь. Жінки і дїти плакали, чоловіків здержувала лише військова карність. На приказ офіцира асистував також Фельчер з бандажами. Червоний Хрест надавав тїй сценї марку офіціяльної санкції"...

Осьтак представляєть ся московська культура.

—o—

ОБЛОГА ШАЛЕНОГО НА ДЗВІНИЦИ.

В угорськім селї Гросґефляйн трафила ся сими днями така незвичайна подія. Тамошний селянин Томсіч постановив вимордувати цїлу родину своєї любки з пімсти за те, що вона дала йому гарбуза. Пійшов рано зі стрільбою на поле і там застрілив родичів любки, а її тяжко ранив. Вітак вернув ся до села, вилїз на дзвіницю і в приступі божевіля почав стріляти до кождого прохожого. Жандарми облягли дзвіницю і почали її острілювати. Така облога тривала два дни. Вкінци Томсіч, зморений голодом, піддав ся і його віддали в руки прокураторії.

—o—

СКРИТОВБИЙСТВА СЕРЕД ПОЛЬСЬКОЇ ШЛЯХТИ.

Вирок в розправі Біснїнґа, про яку ми писали перед двома тижнями, запав в суботу дня 6. с. м. пополудни. Біснїнґа признано винним убийства, доконаного на особі князя Друцького-Любецького і засуджено його на 4 роки арештантських рот та утрату всїх привілеїв шляхотства. Від закиду намаганого отроєня й фальшованя векслїв увільнено обжалованого. Вирок сей предложать цареви до розгляненя. Біснїнґ вислухав вироку спокійно, потім просив о тимчасове увільненє за кавцією, але суд не згодив ся на се. Біснїнґ в послїднім слові заявив, що є невинний. Оборонцї зголосили відклик від вироку і зажадали випущеня Біснїнґа за кавцією. Суд відмовив сему жаданю.

—o—

НА ДВОРІ АЛЬБАНСЬКОГО КНЯЗЯ.

Віденський редактор Рудольф Ротгайт, який проживає тепер в Дураццо (столици нової альбанської держави) описує таку анекдоту з двірського житя князя Віда: Між маршалком двора Тротом і прибічним лїкарем князя Віда д-ром Берґгавзеном ведеть ся завзята боротьба. Др. Берґгавзен зажадав, щоби маршалок двора дав йому дві кімнати в сутеринах княжої палати на уладженє лїкарської робітнї, а маршалок відмовив сьому жаданю тому, бо в тих кімнатах були розміщені конї князя. Коли др. Берґгавзен звернув увагу, що тут коний трактуєть ся лїпше ніж людий, Трот відповів: „Конї коштують 30.000 франків; я дбаю про них більше ніж про сю альбанську голоту". Ся вістка розійшла ся скоро по місті і зробила серед населеня фатальне вражінє. Трот пімстив ся на др. Берґгавзені в той спосіб, що в часї одного двірського торжества посадив його на сїрім кінци стола. Прийшло між обома до авантури, а вислїдом її було се, що др. Берґгавзен покинув двір князя і вернув ся до Німеччини. Тепер цїла Альбанія не має анї одного лїкаря. Такі то „важні" справи ведуть ся на дворі князя Віда.

—o—

$500.00 ЗА ОДИН ЦЕНТ.

В Лондонї, столици Анґлії, відбула ся недавно заходом анґлїйського нумізматичного товариства продаж давних гроший. Підчас сеї продажі заплачено за один давний мідяний гріш з подобою короля Віґляфа, котрий панував у 825-ім роцї, $500.00. Гріш сей мав тоді вартість теперішного американського цента або анґлїйського пів пенні. За инші давні рідкі мідяні гроші плачено по 100 до 200 долярів.

—o—

СКОК З ВИСОТИ 800 МЕТРІВ.

Коли вже люди навчили ся лїтати, старали ся винайти якісь способи, що берегли би їх перед упадком. Проби з новими способами кінчили ся доволї часто нещасливо. Тепер небезпека упадку з причини воздушної катастрофи — як пишуть ґазети — буде раз на все усунена, бо ось п. Кава де Кастеля в Парижи винайшов рід воздушної парасолї, при помочи якої можна легко, спокійно і щасливо злетїти з найбільшої висоти на землю. Сей новий винахід випробувала його жінка, незвичайно відважна дама; вона їхала лїтаком і з висоти 800 метрів казала себе скинути на землю, привязавши до себе новий винахід. Зпочатку летїла в долину як стріла (около 100 метрів) а опісля спадала щораз лекше і легко та звільна злетїла на землю.

—o—

ЗАГАДОЧНА ПОДІЯ.

У Відни, столици Австрії, жила стара вдова Герміна Фріч зі своєю 40-лїтною дочкою Оленою, почтовою урядничкою. Обі жінки вели дуже скромне житє, цїлими днями просиджували в хатї і сходили ся тільки зі своїми сусїдами в тїй самій камяници Граками. Гракова щодня рано заходила до Фрічів і полагоджувала для них щоденні закупна. Коли у второк рано як звичайно прийшла до Фрічевої, двері були зачинені і ніхто не відзивав ся. Гракова наробила крику на цїлу каменицю. Прибіг сторож і розбив замок, але не можна було цїлком відчинити дверий, бо були заріґльовані. Сторож впав на помисл і підсадив до дверий свою донечку, яка дрібною ручкою відчинила двері. Коли увійшли до кімнати, обі жінки звязані з завязаними устами лежали на доливцї. Тяжко покалїчені жінки відвезено до шпиталю, а поліція розпочала в сїй загадочній справі слїдство.

ДИКІ ЗВИЧАЇ В ІНДІЯХ.

В деяких околицях Індії (в Азії), які є тепер під пановаєм Анґлії, є ще й тепер старі звичаї. Именно істнує там звичай, що по смерти мужа палять на костирі його жінку, яка іде звичайно добровільно на смерть. Недавно в однім індійськім місті мала згинути такою смертю молода жінка помершого індійського духовника, яка була з роду Англичанкою і не мала зовсїм охоти вмирати. Вже привязано її до стовпа і вже зібрали ся численно Індійці на пир, а тамошний духовник збирав ся підпалити нещасну, коли нараз з'явили ся зоружені Англичани, які розігнали товпу й увільнили жертву старих пересудів від певної смерти. Анґлійське правительство стараєть ся зі всїх сил знищити сей пересуд і недопускає до таких нелюдських сцен.

—o—

ЯКОЇ НАРОДНОСТИ БУВ НАЙБІЛЬШИЙ ПОЛЬСЬКИЙ ПОЕТ?

Поляки кажуть, що Адам Міцкевич, котрого вони вважають своїм найбільшим поетом, був Поляк. Се мають вони право говорити бодай на тій підставі, що він писав свої поезії по польськи. Але Литовцї не хотять його дарувати Полякам і кажуть, що він був Литовцем, бо родив ся на Литві та у своїх поезіях описував Литву, а навіть найбільший свій твір п. з. „Пан Тадеуш" зачинає словами: „Лїтво, ойчизно моя". Польщі своєю вітчиною не називає. Поляки кажуть до Литовців: Як Міцкевич Литовець, то чому-ж він не писав „по литовськи"? А Литовцї на се відповідають, що тоді був такий звичай. Алеж бо крім Литовців і Білорусини хотять Міцкевича собі присвоїти. Підставу до сього мають ту, що Міцкевич був з роду Білорусин. Білорусини оповідають, що він в молодім віцї був залюбив ся в білоруській дївчинї і писав до неї любовні поезії. Ті поезії писав він на лад народних поезій, а що зложив їх Міцкевич дуже гарно, то вони загально нодобали ся і навіть приняли ся серед народа, у якого і доси збереглися. Міцкевич скоро покинув сю дївчину та забув свою першу любов і свої перші поезії, а зачав писати по польськи і так писав до кінця житя. Та й на тім не конець. Тепер признають ся до Міцкевича ще й Жиди. Кажуть вони, що мати Міцкевича була жидівкою з роду і що тому Міцкевич любив Жидів. Коротко про Міцкевича можна так сказати: „Адам Міцкевич уродив ся з батька Білорусина і матери жидівки на Литві та був польським поетом".

—o—

НА ВИПАДОК ВІЙНИ.

(Кілько коштувало би Австрію веденє війни?)

Угорський посол д-р Елємер Ґантос видав твір нагороджений будапештенською академією наук про фінансове воєнне поготівлє австрійсько-угорської монархії, про її мобілїзацію і воєнні шанси. Сим твором займаєть ся тепер цїла віденська преса.

Після Ґантоса кошти будучої війни винесуть денно около 17,160.000 кор., коли приймемо, що під оружє стане цїле вправлене військово населенє, отже около 2.870.000 жовнірів. Коли би число покликаних під оружє виносило лиш 2 міліони людий, можна приняти, що денно винесуть кошти війни лиш 12 міліонів, або місячно 360 міліонів корон. Коли прийде до мобілізації фльоти, винесуть видатки дальших 240 тисяч корон денно, або 7,200.000 корон місячно. До сих сум треба дочислити надзвичайні видатки з приводу мобілїзації і воєнних страт.

Кінцеві заключеня Ґантоса такі: „Коли припустимо, що фінансова мобілізація була старанно приготована, що військова управа буде ощадно господарувати, що населенє в перших годинах переполоху не стратить цїлковито голови і що воєнне щастє хочби лиш до певного степеня буде нам сприяти; коли те все припустимо, то фінансова воєнна акція монархії розіграє ся без звичайної у нас доси констернації і без ужитя розпучливих средств. Воєнні кошти можна покрити в ріжний спосіб. Найідеальнїйшим було би покритє перших потреб війни з воєнної скарбницї. Але у нас такої скарбницї нема. Щодо касових засобів, то про їх висоту зовсїм нічого не знаємо. Найважнїйші жерела гроший Европи: Франція й Анґлїя будуть для нас на випадок війни замкнені. Німеччина буде мусїла покривати власні потреби. Полишить ся отже Бельґія, Голяндія, Швайцарія і Сполучені Держави. Але заходить можливість, що війна дійде до таких розмірів, що й невтральні держави будуть мусїли вхопити ся оборонних средств. В разї вичерпаня кредиту держави мусить бути в остаточнім випадку взята під розвагу можливість паперових гроший. Почавши від семилїтної війни аж до р. 1866. вела наша монархія всї свої війни на „паперовій основі". Паперова господарка приносить найскорійшу поміч, але і найнебезпечнїйші наслідки".

ПРО „ВЕЛИКОГО" ОНЇХРА ГЕЦЕВА.

— Чуєте, куме, чи ви знаєте, що той Онїхро Гецев чи Гицель то великий чоловік?

— А ви „подлук" чого так меркуєте?

— А ви не чули, що він кандидував за посла аж в пятьох округах?

— Чув, ну і що з того?

— Як то, що з того? Він впав на ті всї округи!

— Овва, то він з того такий великий?

— Але, чи ви собі меркуєте, який то був великий хлян?..

Кацапське віче

або

В РОЗГАРІ КРАСНОРІЧИВОСТИ.

Монольог на основі кацапських віч в Галичині.

Написав

В. Б. ГРУШЕНКО.

Кацапському розумови і критиці, а особенно-же господина О. Маркова, Гецева і Дудикевича, славних русских „учених“, „критиків“ з самих больших календарів (еще нарицаємих місяцесловов) і авторів самих замисловатійших разбирательних, обозрітельних і разсуждательних писаній і восклицаній, какіє били переведени даже на такії мови, на какії ніякая книжица в сьвіті переведена бити не может і пр. і пр. і пр.

присьвячує

АВТОР.

(Вічевики кінчать співати „Мир вам братя“, на підвисшенє входить один із самих маститійших бесідників, — по салі чути псик, знак-тому, що ладять спокій для пориваючої бесіди маститого, який по кількох відкашлених починає так говорити):

— Слава Ісусу Христу! А знаете, братя дорогії, чому я так зачинаю? бо тепер такий непевний час, то-то-тов веремя, така страшна і така чорна хмара висить пад нами, червоними Русинами, — чи як нас нашії Ефіяльти, нашi зрадники зовуть — пад нами москалями! Тота хмара чорнійша від сукна, від най-най-найчорнійшої землї, цикорії, чорта і ночи.

Отже бачите: чорт не є такий страшний, як тота хмара, що над нами висить. Може ви часом бачили на небі таку хмару? — то вам така чорна, якої ніколи ще не було ані на небі ані на земли.

— Ах, мої любії, червонії братя, коли іно вимовлю тото слово „червоні“, то так радію і так паленію і так червонію, як півонія, як рожа, як найчервонійшая пурпура, як кров, ягода, ах не можу вам тої червоної радости висказати, — дорогі червонії братя, як бурак, (с к о р о) як-як-як хустка, ерррібло, диямент.

— А пад нами така чорна хмара! Але заки приступимо до сеї чорної хмари, то мушу оправдати нас, а особенно же себе, бо ніби, — як то кажуть — „близша сорочка від курмана“. Отже я сказав, що я з радости страх червонію, але — бійте ся Бога — вибачайте — ніс мій не червоніє (х а п а є т ь с я з а н і с), бо ще би хто сказав, що я пияк! Розумієте? Тепер знова хочу оправдати нас всїх! Як я кажу, що ми червоні, то ще з того не виходить, що ми соціялісти!

(Г о л о с и:) Не виходить, ні! ганьба сициліcтам!

— Ібо — розумієте — розумієте? — я так все на розум розкладаю: сицилісти мають свою барву червону, а що? хто вам так доведе? Але чекайте: їх барва така червона, як кров, як ягода, як вишня... а наша краска червоная вже сама в собі, то єст червоность історическая, ібо так написано єст в історических писаніях. І хто-ж в силї забрати нам сю історическую червону барву?

(Г о л о с и:) Славно-о-о-о-о-о-о!!!

— Так, завзято бороти ся за неї! Так! а тепер до чорної хмари!

(Г о л о с и:) Славно! Ганьба чорній хмарі!

— Так, справді ганьба, але чогось дуже страшно, аж сьвіт непокоїть ся, така вам чорна хмара! Як нагадаю, очи вилазять як цибулї, а перед ними так чорно і біло і сино і червоно і рожево і ще раз чорно, як ніч або як чорна хмара.

(Г о л о с и:) Славно! Славно! Славно-о-о!

— Як нагадаю собі, то я ще страшнійше виглядаю від тої хмари, видите? — а вона, вам, ще страшнійша від мене тисяч разів. Розумієте?

(Г о л о с и:) Ганьба їй, коли така страшна!

— А видите?! ви вже трохи пізнали, яка вона страшна, але вона ще страшнійша!

— Вона — тота чорна хмара страшнійша — кажу вам — від соціялістического направленія*)!

(Г о л о с:) Її вже і дідько не направить! Ганьба сицилістам!

— Щоби спасти ся від соціялістического направленія, ви должни**) заказивать***) „Русское Слово“‡)!

*) Рос. слово, значить: напрям.

**) Росс. слово, значить: повинні.

***) Росс. слово, значить: замовляти — тут: передплачувати.

‡) „Русское Слово“ — се галицька москвофільська ґазетка.

(Г о л о с с т а р о г о к а ц а п а д я к а С т е ф а н а:) Чи ми довжні, чи не довжні, то вже наша річ, але ніхто не сьміє заказати нам „Русского Слова“.

— Так, ваша правда! „Русское Слово“ усї читайте, а на „Свободу“ бойкот, в пруд*) її кидайте, тоді счети**) адміністрації побільшать ся!

(Г о л о с С т е ф а н а:) Так, так, ксьондз мають рацію, що кажуть, най бойки, тоті польскі „ґураль“ читають „Свободу“, прутом її, братя, най без чести міністри бішать ся! Славно!

(Г о л о с и:) Славно-о-о!!!

— Я так умисно, — як то кажуть — умислительно, де іно міг і знав, помішав російські самії-же замисловатії вираженія, щоби наглядно показати тим, тим, тим шершеням-українчикам, що наш „руский хрисценин“ добре понимаєт по велико по русски! Ну, а, як ви усе добре зрозуміли і пізнали, яка тота хмара — ібо гадаю, щом вас лучше до неї приготовил, як до св. исповіди — то тепер єсьм в возмушенію — то так людоньки по вченому — розкрити вам сю тайну. Отже ся хмара, то наші... — еще капку приготовленія, ібо не хочу так скоропостижно вас налякати — отже ся хмара, то (п р о т я г а ю ч и) наші зрадники, що чесних людий прозивають зрадниками, а себе чесними людьми. Видите всьо — як то кажуть — нашпеціфко або отвержительно!

(Г о л о с и:) Ганьба хмарі. Ганьба зрадникам!

— Отже ся хмара (з з а п а л о м), то ті, ті, Татари, Турки, бісурмени!

(Г о л о с и:) Ганьба Вірменам!

— Ніт! не ганьба! рішительно ніт, ібо вони так терплять, як ми від Турків.

(Г о л о с:) Розумієм! Ганьба Туркам!

— Будьте спокійні! Але, як я казав, що розкрию сю тайну, хто то ся хмара, сї зрадники, то таки сейчас і то дійсно розкрию!

(Г о л о с и н е т е р п е л я в о): Хто? хто? хто то такий? Хто такий?! Славно-о-о!

— Але-ж, братя, не славно, ні!

(Г о л о с и:) Ганьба! — Хто такий?!

— Хто такий? То украинци!

(Г о л о с и:) Славно-о-о!

— Алеж ганьба! (з з а п а л о м) То ті зрадники, то ті Турки, Татари, то пайдократи!

(Г о л о с и:) Пійдуть красти? Ганьба-а-а!

— То — розумієте — українчики!

(Г о л о с и:) Ганьба-а-а!

— То — розумієте — укррраїнчики (з з а п а л о м і з л і с н о), то наррродовці, рррадикали, есиццилісти, пайдократи, щигани, нігілїсти, сарранча, анархісти, жиди, зараза, деммократи, пошшехонці, страйкарі, ходаки, кракуси, націонали, — (б о р з о) — стояллловці, всенїмції, моллодочехи — ах! я зіпрів — ото раз сарранча ой — зачекайте — аттеїсти...

(Г о л о с:) Їсти? їсти? — та їсти нема що, але може води прошу, зараз Стефаньо принесе! А може пива, пан Мошко вже несуть!

— По-по-послї бесіди, ібо, як зачну пити, то даже не зможу говорити! Най-най-скінчу!

Тії, ті-ті-ті українчики, то є ще сицилісти, атеїсти і толстоїсти!

(Г о л о с:) Ага? дайте їсти і то товсто їсти, щоби розбрикали ся?! Пісно псяюсї! Холяву зі старого чобота! — Ві-ва-а-ат!

— Тепер скажу, відки воно взяло ся тото імя: „укра-єнчик“? Отже наш високоучений фільольоґ чи там язикослов, чи словоязик, то всьо єдно, бо то по українськи фільольоґ, а то — розумієте — польске слово, як також виводить наш язик, тоє-тоє язикослов Безчоловський, що фільольоґ, то польське слово, бо по польськи Теофіль значить — Фільо, а Кароль — Льольо, отже разом фільо-льольо, то є фільольоґ. Отже, братя, яка з того наука?

(Г о л о с и:) Ганьба-а-а-а!

— Та ви хиба не розумієте мене? Яка — до чорта — вибачайте за слово — яка ганьба? Га? що?!

(Г о л о с:) Та ми тото розумієма, що не ганьба, але старий дєк кричить: „ганьба“ тай ми за ним тягнем: „ганьба-а-а“!

— Отже — чекайте — наш пан, той господин Безчоловський виводить також науково, що „украєнчик“, то походить з того, що він, той украєнчик украв „єнче імнє“, або виводить також з польського: „украєнчик“ з „украд єнчмєнь“. Видите? і навчимо ся тут чогось!? Я тепер аж виджу, що ви, братя, так само все відчуваєте і розумієте, як я, але мені совість каже, що я вас ще за мало, за много, то-то за мало научил, отже еще буду говорил.

*) Росс. слово, значить: став; — тут: вода взагалі.

**) Росс. слово, значить: рахунки.

(Л ю д и, д у м а ю ч и, щ о с к і н ч и в, п о ч и н а ю т ь с п і в а т и:) Многая літа, многая літа!

(Г о л о с и, в і д т а к:) Псссс! Гов! Станьте!

— Але-ж за мало! ще не будете ані премудрими Соломонами ані — ніже — даже — навіть — і також — еще — тими язикословами. Тепер скажу вам, чому тоті украєнчики такі чорнії і такії страшні, як саранча. Бо — знаете — нападали на нашу червону Русь Монголи, Турки, Татари і як кажуть Українчики — також Поляки (з в е р т а ю ч и с ь д о ц. к. к о м і с а р я) „пшепрашам пана комісаржа, я ніц злеґо нше то нє хцял поведзіць“ — тоє-тов — і инші кацанськії і жидівскі і монгольські народи нападали на Русь, але жадні не були такії страшні, як Украинци, ібо тії — кажу вам — такії як яничари, ібо вони повстали з нашого народа і заколюють свій народ так, як — вибачайте — безрогу на Великдень. Тамті жидівські народи нищили Русь страшно, замучили її на смерть, поховали у могилу, але на смерть завели її доперва Українци посеред боєвих пісень „Не пора“ і „Коли Україна“. Вони її поховали в гріб, тую нещасную, червоную Русь так, що вона вже більше не встане, щоби даже навіть всї червоні Русини, що погибли, назад повставали, щоби даже усї Українци вигинули, щоби сам Господь Бог приказал її назад повстати. Все, все пропало! Отже, коли ми тут в такій силї собрали ся, то мусимо червону, історическую Русь якось ратувати. А знаете, що вони еще зробили ті Українци? Ану вгадайте?

(Г о л о с и:) Закололи Русь на смерть!

— Так, ібо викинули з нашої сьвятої азбуки 7, — розумієте? — рахуйте на пальцях: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, — сім — видите? — скажіть всї разом: сім-м-м букв!

(Г о л о с и:) Сім-м-м!

— Сим задали вони таку рану Руси (б е р е т ь с я з а г о л о в у), що вже нема ратунку.

(Н а с а л і ч у т и р е в н и й п л а ч.)

— Цитьте, цитьте, то еще нiщо, слухайте дальше, там уже і плач не поможет. Розумієте — тих сім букв так тяжить на совісти Українців, як сім гріхів головних! Тому Господь Бог создал сім гріхів головних і сім терпінь Матери Божої (що по польськи зовуть ся „сєдем болєсьці“), бо, як би не Українци, то не було би на сьвіті ніяких гріхів, ні терпінь, хиба дуже дрібонькі. Розумієте? Сім — аж страшно згадати! Сім — ох — а за все Богу тра дякувати — ох! Таж тото число „сім“ таке страшне, що коли старинні Індійці довідали ся, що наші Українци викинули 7 букв, то стали почитати се число „7“ (з з а п а л о м) так страшительно, що на честь сімки палили людий на стосї. Видите? Таж з того часу тиждень числить лише 7 днів, коли во давноє время числив — не знаю певно — здаєть ся — щось 200 днів. — То Содома і Гомора! Ну тепер возьмім так строго науково: Чи добрий господар, що має 30 моргів поля, викинув би 7 моргів? Га? як?! — Та де?! ще би докупив! — правда?! і з часом міг би мати і 3.000. Видите? Так само і з нашими буквами! Ми повинні не викидати, а усе добирати і добирати і добирати так, щоби-сьмо з часом мали хоч 3.000 своїх руских букв. Так — то розумію! Так усї культурні народи роблять. Пр. в Анґлїї або в Хінах мають щось по 7.000 букв і то „серіо“! Ах! „7“ нагадало ся мені — страшно — зімлію, подайте води, вооди! (П о х в и л ї, н а п и в ш и с я в о д и). Братя! Як би ми мали хоч 3.000 букв, то би нас весь сьвіт шанував, тоді ми не загинули би певно! Тоді ми великий і — і культурний народ, бо маєте — напр. такий маленький народ як Чорногора має лише одну букву! Чиж і ми маємо зійти на діди, на одну букву? Не встидаймо ся! скажім собі правду в очи! А так, як я казав, ми вже не нарід, уже для нас нема ратунку, ми вже на смерть померли, зовсїм на смерть. Отже, щож робити, щоби не вмерти?! Хиба вибити Українців! Просїм Господа Бога, щоби зіслав чуму на Українців, а так сильно просїм Всевишнього о тую чуму як просять на нас — але в чорта — Українци. То я вам тото так науково довел і послідовательно доказал. Тепер прочеє також не меньше науково доведу. Бо, як я перше казав, що вони викинули тих 7 — ой — букв, то ще мало!

(Г о л о с и:) Мало! Мало-о-о! Ганьба-а-я!!!

Алеж людоньки, то це вам мало!? То хиба най всї заберуть, а вам лишать на сьмих одну букву? Що ганьба, то правда, але, що мало, то рішительно ніт і ще раз ніт і десять і сто разів ніт, бо не мало і конець! а то що знова!?! Як я кажу, що мало, то розуміє ся, що я мало насолив Украинцам в очи! Бо вони — видите — ще дашки з букв поздоймали і то — вам — гет чисто поздоймали! Ану? чи добрий господар поздоймає дашки з будинків? Га? Що?!? Берім вже так всьо науково! Ану, най всї Українції ходять в лїті без капелюхів, а в зимі без шапок! так, як їх букви голі, непонакривані без дашків! А як з таких голїнатих букв сьміють ся в Росії, а як знов тїшать ся, що ми ще так науково боронимо букв і дашків?!? Ага! я ще забул згадати! Вони ще на глум кажуть, що їх Бог — Шевченко мав лише 7 щасливих днів! Видите? — то, що для їх Бога щасливе, то для нашого нещасливе! То вам ящірки тоті-ті Українци. Але тамто ще — що я говорив — то — вам — великая нуля проти того, що я тепер скажу! Отже зачинаю вам вичисляти: Вони викинули наш червоний руский календар, вони...

(С т а р и й д я к п е р е р и в а є, п и т а ю ч и с ь:) То вже скасували календар? — та „хрисьценин“ без календари, як без рук!?!

(Д р у г и й г о л о с:) Бодай їх з гробу викидало!

— То ще мало! Але приняли польский календар!

(Г о л о с, к о м і с а р:) О матко Христусова о сєдем болєсьці! „Полякуф нє тикаць! то нє Українчікі, жебя ім по носе ґраць! Розвйонжем вец, як єще слово на Полякуф услишем!!!“

— „А-а-але — прошем пана комісаржа — слово даєм, же я польскі єнсн-єнзик сто рази волєм, ніж тен хлопскі, тен pускі“!!!

(Г о л о с, к о м і с а р:) „Ну, ну, коньчце“!!

— Ви знаете, що то значить: викинути календар? — нічого нема страшнішого, ібо, як ми перше вмерли, то тепер ще гірше аніж вмерли, (н а д у м у є т ь с я) то-о-о щось такого страшного, як 7 — ой тото сім — ой! Ет! тоті рахунки, то — вам — також українська штука! Пса варт: Вам того не тра! Дивіть, як воно мене мучить, хоч який я вчений! То — вам — така жидівска гадина тоті рахунки!

(Г о л о с и:) Ганьба жидам!!!

Певно, що ганьба! Вам іно читати книжки: за „Ґеновефу“, за Наумовича, „Божий лист“ іздання Білоуса і календар або часослов чи місяцеслов — най буде „часослов“, бо чогось мішаєть ся. Дальше: записуйте ся до товариства „імени общества Качковского“, а читайте передовсїм той „часослов“ най буде: календар, більше вам фільософії не тра: там шукайте, а знайдете всї букви „до єдної“!!!

(Г о л о с и:) То ще календари не скасували?

— Ну, а ми від чого тут собрали ся!? Але — чекайте — вони викинули: букви, календар, викинули душу, Бога викинули, назву Русь, все викинули, дальше ще нас викинуть і Поляків і Жидів і всю біду, то-то всьо добро, а лишить ся: Україна без хлопа, — вважийте — без хлопа — вже вас не буде — і еще: без попа і пана.

(Г о л о с и:) Славно-о-о-о-о-о-о!!!

(Г о л о с, к о м і с а р:) Я вам дам: „в и к и н у т я П о-л я-к і в“ — ґдзє слово?!!?

— „Юш теґо венци нє бендзє“! Гей братя, що кричите? — Яке „славно“? — то є велика ганьба, ібо ми еще гірше, аніж гірше, як вмерли! Без семи букв, без календара, без...

(Г о л о с и:) Ой падоньку! то вже скасували?!

— Та де скасували? Не перивайте — отже: без календара, без душі, без Бога, без назви, без розуму — словом без нічого — словом: худоба!!!

(Г о л о с и:) Славно-о-о-о-о-о-о!!!

Та де „славно“?? — ганьба! Ми повинні не дати ся живцем закопати!

(Г о л о с и:) Ганьба-а-а!!

— Та де ганьба? і кричать і кричать, а то що таке: славно, ганьба — ганьба, славно, ще іно не прийшло їм на ум: „віват!“

(Г о л о с и:) Наумович: віват! віват!

— (З л і с н о:) Що се знова! Тихо! Чи ви виділи, щоб хто Бога заміняв? — то іно покладки можна заміняти, а Українції Бога викинули, а взяли за Бога Шевченка! Дальше: викинули назву Русь, а взяли: Україна. Та ми без назви, як дурний на ярмарку або, як чоловік без тіла і душі! Ану назвіть наприклад поле, що зветь ся довбиціа загуміником — стрібуйте так, і посійте пшеницю! — а що вродить ся? — Україна вродить ся, не пшиница!! Або, як би так Римляни назвали ся наприклад: Французами? Ого! Булоб по них — була би: У-кра-ї-на! Ая! А тепер: викинули душу, а кажуть, що мають: сопух — так як худоба; отже зовсїм науково і послідовательно з того виходить, що ми: худоба! так? ні не так! іно: Украинци, а не ми! ні! Розумієте? — то так йде науково!

Отже, що ми довідали ся з нинішної науки?? — По перве: що Українції зрадники, походять з циганів, чи лїліпутів, що витворили ся такой у нас, в нашім народі, що вони єст зрадники, а ми мученики за календар, за сім букв — ой вкололо мене...

(Г о л о с и:) о то раз міць тоті Українчики!

— Чекайте! Дальше навчилисьмо ся, що ми мученики за усе, що сьвяте...

(Г о л о с и:) А за сьвятого Николая?

— Тепер дайте мені спокій зі сьвятим Николаєм! я за Українців говорю!

(Г о л о с:) Або то Українці сьвяті!

— Най вам будуть сьвяті, а для мене вони гірш чо-чо-чорта! Чекайте но! Дальше: вони викинули душу, назву Русь і заміняли Бога! Але що нам з того за наука?!? Ото така: Що вони викидають, то ми: хап тай до себе, тай до себе і най вони мають Шевченка, а ми два Боги в пієтьох особах: є, коли разом зі Шевченком сім. Ні! лиш одного Бога в трех особах, як три русї народи. Хап і тих 7 букв, що вони викинули і вже є 37, а колись дасть Бог дочекати, буде — як я казав — і 3.000. Хап душу тай вже є дві, а вони най собі мають сопух. Хап назву Русь тай (в е с е л о) вже є чотири, бо до тепер було три, а від тепер чотири, як чотири сторони сьвіта. Хап календар тай є два як два рідні брати!

Тогда то ми не дамо ся! Тогда весь сьвіт будет перед нами корити ся! Тогда ми: великий народ! Амінь!

(В с ї с п і в а ю т ь „М и р в а м б р а т я“ і р о з х о д я т ь с я).

В Бережанах, в місяци липни 1903-ого року.

ГУМОР І САТИРА.

Хто ніколи не нудить ся?

— Хто ніколи не нудить ся?
— Капітан.
—Чому капітан?
— Бо він все має компанію.

На службі.

Іван: Абисьте знали, пане Мошку, що я вже йду від вас зі служби.

Мошко: Ов, то чому?

Іван: Бо тому!

Мошко: Може вам щось ясна пані казали?

Іван: Ні!

Мошко: Може вам щось ясний панич казали?

Іван: Ні!

Мошко: Може вам чимсь ясна панна допекли?

Іван: Ні!

Мошко: Ну, а чому ви нас покидасте?

Іван: Бо таки вже вприкрило ся в таких паршивих жидів служити.

Думка малого Лейби.

— Ах, яка добра чоколяда! — А яка смачна цибуля! — (по хвили): А яка то знаменита має бути чоколяда з цибулею!..

Гадки.

Давно одиноким віном дївчини була чеснота, а нині одинокою чеснотою дївчини є віно.

Кождій женщині найтруднійше погодитись з тим, що вона може подобатись тільки одному.

На нагробних памятниках можна завсїди написати, що „тут спочиває той а той, котрий ніколи о се місце не старав ся".

Гроший трудно позичити тоді, коли тебе всі добре знають, і як тебе цілком не знають.

Кажуть, що муж і жінка, то одно тїло... а чому муж не чує також приємности, як його приятель обнимає його жінку?...

Як пан голодний, то свище, жид бомкає, а хлоп бє жінку.

Три річи ростуть без дощу: процент і дївчата.

Пізнав його.

— Ви, пане, не курите?
— Ні, бо від куреня чоловік дуріє.
— Але замолоду мусїли-сьте курити.

В школї.

Учитель: Чому слимак, як посуває ся наперед, випускає слину?

Ученик: Він тримає ся пословиці: „Хто смарує, той їде!

ЦІННИК КНИЖОК, які можна дістати в друкарнї „Свободи":

Назва	Ціна
Америка	15
Американець, веселий образ з житя народу	15
Борба кляс і чому робітники орґанізують ся	15
Бери та читай	30
В Старім і Новім краю	25
Весела книжочка з образками	35
Гостина сьв. Николая, драматична гра для дітий	10
Доля галицької сироти	5
Дещо про зьвірята	30
Дещо про права і суди	10
Еміґрант	15
Журавлї	10
Житє, зарібки, орґанїзації і т. п. в Злучених Державах	15
Жіночий язик. — Невдалий линч	15
За Сестрою, повість	35
З кого ся насьміхають, з того люди бувають. — Посол Петришин. — Молодий адвокат	10
Зуб за зуб	10
З ріжних нив	15
Казки за Циганів	10
Коротка історія Руси	10
Капітал і праця	10
Казки про Жидів	15
Книжочка рахункова	50
Марія	10
Многострадальний народ	20
Напад на Січ	5
Народний рух австр.-угорських Русинів	15
О підземних скарбах	25
Оповіданє про Алї Бабу і сорок розбійників	20
Оповіданя про заздрих богів	10
Покуса	10
Під прапором свободи. Вибір патріотичних деклямацій	30
Про нутро землї	25
Пісні про Канаду і Австрію	40
Про конець сьвіта	15
Принц і нуждар, оповідане	50
Розмова Поляка з Русином	10
Релїгійні віровання	20
Рицар і смерть	5
Руський штукар, 212 гарних штук до забави	50
Русько-англійський тлумач	60
Стріляй на смерть, робітнича драма	15
Страйк	20
Слово ч. 5.	15
Слово ч. 6.	15
Страшна пімста	20
Смерть	10
Степові люди	15
Товариська ворожка	15
Хто з чого жиє	15
Хлопська доля	5
Через кордон	15
Які то є люди на земли, з 20 образками	50
Як мужик ходив до царя правди шукати	15

Замовлені книжки висилаємо відворотною почтою. Гроші належить присилати наперед. Для тих, що хотять занятись розпродажею книжок, даємо значний опуст.

Замовленя належить висилати на адресу:

SVOBODA
83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.

Читайте руські книжки і ґазети бо часте читанє веде до просьвіти, а просьвіта — се сила.

В Америці не повинно бути анї одного Русина-Українця, який не належав би до Р. Н. Союза, одинокої нашої орґанїзації на чужинї.

Лев Лотоцький.

Ножик.

Післанець Гринько Дідик вибирав ся до місточка „на почту". Вже готовий був. Почтова шкіряна торба з паперами лежала на скрини, біля неї старенька баранкова шапка. На припічку, де палахкотів веселий огонь, біля горшків стояли два величезні барлаки. З їх волохатого тіла бухала пара й щезала в полумінн під челюстями. В челюсти вдивляла ся Гриньчиха, ждучи на воду, щоби закипіла. У неї було сито з великими йно що наліпленими пирогами. Позїхала часто. З постелї доходив хропіт сплячих дітий. Оподалїк похрупувало двоє ягнят дубрівне сїнце з маленького тризуба. Одно з них постукувало ніжкою о долівку й помекувало разураз.

— Капуші має! — буркнув Дідик.

Жінка не відповіла нічого, лиш позїхнула ще дужше. На дворі свитало вже. Гиляка з квасниці постукувала деколи о вікно, загачене до половини соломою. Над вікном висїли довгі мов сьвічки „сомилї" (скапи) і крізь скло миготїли від сьвітла, що падало з припічка з полумінн.

До хати увійшла висока молода жінка в засніженій хустці.

— А є ви ще, Гринуню? — покликнула вона підійшовши близше, — я так кванила ся. Ай, мороз там на дворі, мороз і вітер.

Дідик поглянув мовчки на барлаки.

Молода жінка підійшла до Гриньчихи і вихала їй у руку щось в платочку.

— Що ви, кумо? — питає Гриньчиха.

— Нічо! нічо! Дрібочка масла; будете мали до пирогів — покликнула вона і вказала рукою на сито. Вода в горшку забулькотїла і Гриньчиха взяла кидати пироги на окріп. Молода жінка підійшла до Дідика, який удав, що спить і нічого не бачить.

— Я до вас, лебедику! — вновідає.

— Щож там, Ганько? — поспитав Дідик, простуючи спину.

— Ай, клопіт! Мій слабий, вже тиждень!

Вона добула картку паперу з пазухи.

— Ось лікар був у дворі, та зайшов і до нас і написав якусь цидулку до „гаптики" на лїки для мого.

— „Рецепку!"

— Ага! — вновідає Ганька. Але в мене гроший нема! Якось так випало.

Вона урвала й дивила ся мовчки на Дідика. Він усьміхнув ся.

— Тхе! Та й у мене нема і шелюга!

Цидулка зашелестїла в руці Ганьки.

— Лебедику! — почала вона. — Ви знаєте усїх панів в містї, й „гаптикара" також. Якось ви вже поорудуєте й „гаптикар" видасть лїки без гроший. В мене є грибки. По дневи насиляю два віночки й віднесу до їмостї й куплять. Відтак дам вам і віддасьте „гаптикареви".

— Та я знаю їх усїх! — вновідає Дідик. — І мене вони знають! Гаптикар і гаптикарова і дїти, кожде мене знає... Гм! гм! гм! Но, но, дайте цидулку, якось я вже зроблю.

І взяв цидулку та встромив до торби між папері. Гриньчиха поклала миску з пирогами на стіл і поляла їх горячим маслом з малої черепяної риночки. На постелї підняла ся головка заспаного хлопчика. Мама взяла один пиріг і подала дитині.

— Йду-ж я — каже Ганька, насуваючи хустку на лице.

— Та вкусїть горячого пирога, — просить Гриньчиха.

— А! Я ще й не перехрестила ся! — вновідає Ганька. — Як встала так і побігла до вас.

Вона розпрощала ся і вийшла. Гриньчиха розвинула платок і показала масло чоловікови.

— Гм! — завважив Дідик. — Є з пів кварти, варта з риньский.

— Риньский як риньский, але корону хто будь би дав!

Вона завинула масло назад в платок і поклала в мисник. Дідик їв пиріг по пирогови, облизуючи пальцї.

— А для дїтий маєш ще?

— Є! є! Не жури ся, ще й на вечер буде, як вернеш з міста.

Лице в Дідика скривило ся, мабуть на згадку дороги до міста й назад. Поглянув у вікно. Розвиднювало ся щораз більше. На постелї запхинькав хлопчик. Мама взяла з миски пиріг і занесла йому вдруге. Небавом миска була порожна. Дідик витер її чисто послїдним пирогом. Відтак став і перехрестив ся. Надяг барлаки, поклав шапку на голову і перевісив торбу через плечі.

— А бичкови запар січки.

— Добре! добре! Йди вже. День не стоїть; заки зтьопаєш, то й полуднє буде. Купи Марини ледового цукру, бо чось покашлює.

— Переміншай ячмінь на бабці.

— Йди вже, йди.

— Ага! — нагадав собі ще Дідик. — „форлядунки", що їх возьний вчора встромив, віднеси до вітта.

Він вказав рукою на сволок і вийшов з хати. Поправив торбу на собі і пустив ся стежкою понад ріку. З верб змітував вітер клаптики інею і він стелив ся наче легесенький лебедин пух. На вербах місту̂шили ся ворони, покракуючи зі зимна. В далечи клекотїв млин. Тиша залягала село, лиш сьвітло в маленьких віконах сповитих снїгом хат сьвідчило, що люди вже повставали до роботи.

Небавом полишив село за собою і перейшов на поперечну дорогу, що йшла повз узгіря проміж корчі лозини. Дорога від морозу стала тверда і ховзка. Дідик посував барлаками наче ґренджолятами. Від ременя, що ним був опереза̂ний, відченив ся якось опонець з ножиком в блискучих мосяжних черенках і ножик волїк ся по снїгу. Він помістив його назад на ремени і нахмурив брови начеб сердив ся на ножик, що немов то не хотїв з ним іти в далеку дорогу.

А дорога тота виглядала тепер якось так лячно. Мрака, осїдаючи, повивала весь простір в якусь непрозору темряву, що взгіре подобало на незмірниму рівнинну, якій і краю не було. Тишина аж томить. Лиш чалапає барлаків чути. Лячна дорога! Та Дідик привик до неї! Не першина йому! Весь свій вік перетьопав туди. І вовків здибав, але не чіпали його. Вже так Бог дав йому, що й звір виминав його. Та сегодня щось дуже тяжко йому йдеть ся! Неначе хто тягар на нього поклав...

— Гм! — думав Дідик.—Та він знає мене! Цїле місто мене знає! Но! А як панисько не дасть лїків?

Дідик поштотав ся на замерзлості і закляв йому. Згадка на антикара та на лїки не давала йому спокою. Забув, чого властиво йде до місточка. Йому видало ся, що то Ганька післала його за лїками для хорого чоловіка. Із темряви виринали якісь мари і лїзли йому в очи. То вкаже ся жінка з розвіяним волосєм і ломить руки, то наче бачить перед собою мерця з розпростертими руками. Барлаки не чалапають, а гей стогнуть чогось...

— Гм! гм! — думав дальше Дідик. — Та стійте, люди! Якось я вже зроблю! Куртину покладу за час, а лїки возьму!

Та тут упав на нього клапоть снїгу з гиляки лозини, що її зачіпив головою і його аж зморозило. Стріпав зі себе снїг і засапав немов з пересердя, неначеб його хто трутив з дороги, що нею гадав пустити ся. Пустив ся швидше, наче втїкав перед ворогом дужшим від нього. Та нараз пристанув, мов зазрів щось на дорозї. Розсьміяв ся в голос і покликнув, забувши, що на дорозї він лиш сам один:

— Ножик лишу і конець!

Прийшовши до місточка, як найскорше заніс рецепту до антики. Антикареви не сказав анї слова, що в нього нема гроший. Ще й усьміхнув ся до нього, виходячи з антики. До полудня обійшов всї уряди і відобрав письма з почти. Відтак вступив до шинку і казав собі дати горячої гербати. Добув з кишенї кусень хлїба, що його взяв з дому і з провола укроїв собі скибку таки своїм ножиком. В шинку було богато людий і було кількох вояків з довгими палашами. Та ніхто й не догадав ся, чого Дідик, краючи по скибці хлїба й попиваючи гербату, заєдно усьміхав ся. Се знав він лиш сам.

Понеївши покрутив ся ще трохи по місточку, купив „ледового" Марини і вкінци ввійшов сьміло в антику.

— А то люгь! — каже. — Незнатоньки як до дому затьопати? Вам тут тепленько, пане антикар? Гей, гей! Ото на поли — там грає! Хоч не хоч, а гуляти мусиш, а нї то заковязнеш як замерзлюх.

— Зимно? — поспитав антикар — мороз?!

Ще який, а й вітер подуває!

Він замовк, вилявивши зір в антикаря і жде.

— Ось тут маєте лїки, — каже антикар, — дві фляшцинї. Уважайте, щоби не побити! — В одній є спірітус до натираня, а в другій вино з хіною і зелїзом. А ось коробочка з „піґулками". На всьому є написи як заживати й коли, а тут ось рецепта.

— Ага! „рецепка"—завважав Дідик. Він встромив рецепту в пулярес і сховав його назад в кишеню. Відтак поклав фляшину та коробочку до торби і вдивив ся в антикаря.

— Та вже всьо! — каже антикар. — Давайте гроші і йдїть з Богом.

— А кілько? — питає Дідик, — не спускаючи очий з антикаря.

— Там на рецепті є. Ага, ви вже сховали. Отже належить ся менї півтретя риньского. Пять корон.

— Пять корон?

— Но, чогож стоїте? Давайте гроші.

— Та, коли нема! — каже Дідик і усьміхаєсь мов лис.

— Що ви? Одуріли, чи що, Гриню? — покликнув антикар сердито. — Деж гроші?

— Де? Стала ся „сторія"! — вновідає Дідик, усьміхаючи ся, — Ганька дала гроші, та я їх забув дома на скрини. Ось що! Але я за три днї, в суботу йду знов на почту, то й принесу панови і віддам гроші.

— Я так не хочу! — каже антикар. Віддайте назад лїки, а в суботу принесете гроші й возьмете їх собі.

— Та! А тимчасом може сарака Іван і умерти.

— Що за Іван?

— Та Ганьчин чоловік. Для нього-ж лїки.

Дідик поправив торбу на собі.

— А що менї до того! — кричить антикар, я лїків без гроший з антики не видаю.

— Та пан мене знають! — вновідає Дідик.

— То що з того!

— Тямлять пан, як я позаторік приніс панови горнець малин.

— Я заплатив.

— А торік цїлий сніп цинторії?

— Я також заплатив!

— Тямлять пан, як я раз весною для паничів приніс молодого крука? — питає дальше Дідик.

— Я і за крука заплатив! — вновідає антикар. — Дарунку не взяв від вас ніякого!

— Та так! Але пан мене знають, що я „рехтельний" чоловік і гроші принесу. А врешті ми так зробимо, пане.

— Як?

Дідик відмотав опонець від ременя і відчінив ножик від опонця. Відтак підніс його й він заблистів в сонци, що якраз впало було крізь вікно в антику, начеб із золота був. Теє сонце грало ся і з волосєм Дідика та з його рідкими пожовклими від тютюну вусами. В його сьвітлї було й цїле лице Дідика, де визначував ся тепер сумний якийсь вираз, що сьвідчив, що не легко прийшло Дідикови розлучити ся з ножиком, хоч лиш на три днї.

— Ось ножик мій! — почав Дідик, — я лишу його панови, а в суботу, як віддам гроші, пан віддадуть менї його назад.

Антикар видивив ся на Дідика, немов на дївака. Він не знав, чи йому сердити ся, чи сьміяти ся. За лїки належить ся пять корон, а тут чоловік дає йому в застав ножик, що варт був найбільше 40 сотиків. Та Дідик стоїть і жде виявивши зір в антикаря. Вкінци антикаря тота цїла справа так дуже заняла, що він не міг сказати Дідикови, що його ножик не має вартости і він лиш осьмішує себе, даючи його в застав за 5 корон. Він узяв ножик і сховав.

— А намягайте, Гриню. — каже ще до Дідика — щоби в суботу конче гроші були.

— Не бійте ся, будуть — вновідає Дідик припліта́ючи до ременя порожний опонець. — Я-ж мого ножика не виречу ся. Він у мене вже трийцять лїт. Ще хлопаком купив я його у Наґля за дванайцять дутків.

Антикар засьміяв ся таки в голос. Та Дідикови анї на гадку не прийшло, що пана так розсьмішило.

*
* *

За три днї, в суботу, хоч страшна шуверниця лютила ся й божого сьвіта не видно було, Дідик таки добив ся до місточка. Заплатив антикареви пять корон і відібрав свій ножик. Відтак вийшов з антики, зачинивши за собою двері. Та шуверниці вдало ся таки завіяти в антику спору пайку білих платків снїгу. Вони впали біля дверий гей кусень подертого білого полотна.

Зразу ширший, а відтак щораз вузший, а вкінци гей на заострену швайку подобав. Наче ніж хто простер і полишив на долівці. А з надвору сїпала шуверниця дверми, що аж скляні тафлї подзвонювали...

І видало ся антикареви, що Дідик не вийшов з антики, а таки стоїть біля дверий. Десь гей дивить ся на нього і каже: Я, пане, „рехтельний" чоловік! В ваших очах мій ножик нічого не варта, та для мене він гей добрий товариш! Як гляну на нього, то немов бачу цїлі стоси сьвятого хлїба, що я його за свого віку перекраяв для себе і для других а й біднійшому дав. Та на тому хлїбі нема нї каплинки крови, бо я з ножиком не ходив на війну, хоч він з заліза як і меч.

І. Невмірака.

Над Сивашем.

1675 р. 12. вересня кроваво сходило сонце над Сивашем*). Вставало з моря червоне та лило багряну кров у воду. Цїлий Сиваш був неначе скупаний у крови.

На морськім березї Криму по татарськім боці був розставлений козацький табор кошового отамана Івана Сірка, котрий вибрав ся у гостї до свойого сердечного сусїда, кримського хана Селим-Гірея І. Вже два тижнї гуляють козаки-молодцї у сильнім царстві кримськім, а він із чотирма тисячками найдобірнійших козаків стереже важного пункту, броду через мілкий Сиваш.

Від оборони сього пункту залежить користний вислїд походу.

Але тепер нема чого бояти ся, бо хан зі своїми мурзами та всякими иншими достойниками втїк зі своєї столицї Бахчисераю у гори Яйла, злякавши ся мабуть завеликого, бо 20.000-го числа сердечних гостий із Запорожа.

Так думає старий сивоусий кошовий, а його очи сьвітять ся та підморгують з радости.

Та нараз почув тупіт коня і по хвилинї до шатра кошового ввійшов задиханий ординанс від сторожі і дріжучим з перемученя голосом заявив, що привів зі собою зловленого Татарина.

В сїй хвилинї двох кремезних козарлюг ввели у шатро дріжучого й зеленого зі страху Татарина. Ноги під ним телїпали ся, а він цїлий тряс ся як у лихоманцї. Коли побачив перед собою сувору стать славного на цїлу ханщину й Туреччину кошового, котрого самим іменем страшили Татарки-матери свої дїти, він повалив ся як довгий на землю та підповз до ніг кошового.

— Хлопцї, скропіть його водою, а то не довідаємось від нього нічого — промовив Сірко.

„Хлопцї" як стїй виповнили приказ кошового; по кількох хвилинах почав Сірко випитувати бранця Ахмета (бо так він називав ся), а довідавши ся, що сього дня нападе на нього з 50.000 військом хан Селим-Гірей, Сірко затер з утїхи руки та сказав до себе:

— Буде гульня, кровава гульня, лиш коби хлопцї не припізнили ся. Але щодо них я повинен бути певний.

„Хлопцї" — се було шїснайцятьтисячне військo козацьке, яке нагулявши ся до сита по цїлім Криму, та відомстивши Татарам всї їх пакости, а головно їх підступний напад на Січ минувшого року в само навечерє Христового Різдва, мали сього дня, себто 12. вересня, переправити ся Сивашем і вернути на Україну. Про все те довідав ся Селим-Гірей та не довідав ся сердега про те, що над Сивашем чекає на своїх хлопців сам Сірко.

. . . .

Наближало ся полуднє. Довгим змием посувало ся татарське військo по степу. На самім передї їхали на баських конях турецькі іспагіси, за ними хан зі своїм прибічним штабом, а за ним сильні і зручні яничари. Відтак тягнули ся довгим поясом ханські війська.

Ішли поволи та свобідно, не сподїваючи ся застати нікого над проливом. Однак швидко побачили козаків, побачені ними взаїмно.

Роздав ся переразливий свист ханської свистїлки. Ханське військo роздїлило ся на меньші відділи, сї на ще меньші і в сей спосіб вмить несла ся на козацьке військo галакаючи хмара маленьких татарських відділів, неначе рій пчіл.

Сірко чекав на чолї уставленого в чотирокутник козацького війська, котрого всї чотири боки були флянковані тяжкими воєнними возами.

Підпустивши Татарів близше, Сірко крикнув:

— Слава Богу! — і махнув булавою.

— Слава Богу! — грюкнуло йому у відповідь із лав козацьких. На знак булави впала на Татар легка їзда козацька; рівночасно клацнули курки, блиснули вогнї, а по полї поніс ся грохіт 2.000 козацьких мушкетів. По хвилинці друга сальва, відтак трета й четверта...

Козацька кіннота врізувала ся клином у середину татарського війська, стелючи трупи на право й лїво, коли тимчасом праве і лїве крило Татар разив безнастанний вогонь козацьких мушкетів. Ряди Татар проріджували ся, а вкінци оба крила почали в переполосї втїкати. Середина ставила ще опір, але й її змусила козацька їзда до відвороту.

Та швидко хан знов привів військo до порядку і прикладав вже свистїлку до губ, коли втім почув за собою тупіт ґальопуючих коний. Оглянув ся: гень-гень далеко йшло військo, а над ним повівали татарські зелені прапорцї.

Роздав ся пронизуючий свист і ханське військo рушило на козаків. На знак булави кіннота знов рушила з копита і знов загрохотїли мушкети, а синий дим покрив туманами стрільців.

А Сірко сидів на білім кони та усьміхав ся під довгим сивим вусом...

— Аллах! Аллах! — почули за спиною Татари. Вони оглянули ся й остовпіли зі зачудованя та страху: на них гнали всею силою коний козаки.

Сірко ликував.

Татари, прийшовши до себе, вхопили за оружє та вже було за пізно. Козаки впали на них та стали їх торощити, січи, рубати, колоти так, що перед ними все рідли й рідли закучмані голови татарські. Мушкетні вистріли, брязкіт оружа, іржане коний, харкіт і хрипіт умираючих, запах крови, поту й пороху мішали ся в один пекольний хаос; на се все лили ся горячі лучі сонця. Козаки дорубали ся майже до самого хана, котрий бачучи, в якій небезпецї знаходить ся, вимахуючи закривленою дамасценкою, вспів зробити собі дорогу і почав утїкати.

До нього прилучило ся кількох Татар, а за ними помчало ся кількох козаків, котрі бажали дістати в полон самого хана. Ось один із них летячи на шпаркім кони наближив ся до першого Татарина, перелетів попри нього і Татарин злетїв до долу. Ось уже другий поцїлував ся зі землею і третий і четвертий і пятий. Шестий перед ним сам хан. І він жене, він його мусить дістати. Корчі, трава, цьвіти мигають йому перед очима. Кинув шапку, ніж — аби лекше. Горячий піт виступає на чоло, очи налили ся кровю.

А простір між ним і ханом зменьшаєсь і зменьшаєсь.

Підніс ся на стременах і випалив з пістолї.

Хибив.

З черги підніс ся хан, обернув ся, виміряв і... бах! бах! — куля сторощила коневи колїно, який упав важко на землю, викинувши козака у гору, що високим луком прорізавши воздух, упав на землю.

Кінь сильно хрипів; коло рота червонїли плати піни; робив сильно боками. По кількох хвилинах покінчив.

Селим-Гірей утїк.

Козака тимчасом підвели товариші, що небаром надїхали, всадили на здорового коня та повезли до табору.

Там по самій серединї побоєвища, серед стосів трупів і калюж крови, яка виступала за потисненем чобота або копита, сидів на білім кони Іван Сірко.

Козаки зносили перед нього татарські й турецькі прапори і кричали:

— Слава! — слава Сірку! — слава оборонцеви України перед її ворогами!

А він кланяв ся товариству шапкою на всї боки, здержуючи норовистого коня.

А проміні ясно заходячого сонця золотили його лису голову та творили з білих волосків вкруг його голови сьвітляну авреолю...

*) Сиваш — се пролив між Кримом і українським берегом. Він незвичайно мілкий так, що в часї відпливу можна його конем перебрести.

Головний Уряд „Р. Н. Союза".

Предсідатель:
Димитро Капітула,
Box 565, McAdoo, Pa.

Місто-предсідателька:
Марія Білин,
1710 W. 44th St., Chicago, Ill.

Місто-предсідатель:
Василь Суван,
Whiting, Ind.

Секретар рекордовий:
Михайло Угорчан,
Box 76, Jersey City, N. J.

Секретар фінансовий:
Семен Ядловський,
Box 76, Jersey City, N. J.

Касієр:
Алексій Шаршонь,
524 Pine & Franklin Sts., Shamokin, Pa.

Контрольна Комісія:
о. В. Балог,
550 John St., Whiting, Ind.
Стефан Милянович,
193 Grand St., Jersey City, N. J.
Йосиф Ялечко,
Box 156, Ramey, Pa.

Радні:
Іван Глова,
521 N. Shamokin St., Shamokin, Pa.
Николай Ваверчак,
720 Charles St., Perth Amboy, N. J.
Володимир Насьнів,
56 Sussex Str., Jersey City, N. J.
Петро Мотало,
1436 W. Erie St., Chicago, Ill.
о. Мирон Данилович,
11 Chmelnicky St., Ansonia, Conn.
Андрій Гальчак,
237 Churchil St., McKees Rocks, Pa.

Редактор „Свободи":
Осип Стоткевич,
83 Grand St., Jersey City, N. J.

Завідатель „Свободи":
Андрій Савка,
83 Grand St., Jersey City, N. J.

Головна Канцелярія „Р. Н. Союза" находить ся під числом 83 Grand St., (у власнім домі) Jersey City, N. J.

Просьвітна Комісія.

Др. В. Сіменович, предсідатель,
4105 N. Avers Ave. Chicago, Ill.
Е. Струтинська, секр.,
714 Bickerdike St., Chicago, Ill.
о. В. Балог,
550 John St., Whiting, Ind.
Д. Андрейко,
147 Broad St., New Britain, Conn.
Др. І. Копистянський,
W. Pine St., Shamokin, Pa.
Ю. Павчак,
68 N. 8 St., Brooklyn, N. Y.

РОЗМЕТ Р. Н. СОЮЗА ЗА МІСЯЦЬ ЛИПЕНЬ 1914 Р.

Член на ціле посмертне платить $1.25 а на половину посмертного 73 цнт.

ДО ВП. ІВАНА КІНАША.

Просимо надіслати нам точну адресу, щоби ми могли доручити Вам бажані друки й інформації. Адреса, подана у Вашім листі, є нечитка і почта наш лист завернула.

Уряд Р. Н. Союза.

РУХ В ВІДДІЛАХ Р. Н. СОЮЗА.

ШІКАГО, ІЛЛ. Бр. сьв. Димитрія, від. 301, повідомляє всіх своїх членів, що дня 4-го липня с. р. о год. 2-гій попол. відбудеть ся в гали церковній мітінґ, на котрім всі члени мусять явити ся, бо є важні справи до полагодженя. Неявивші ся члени заплатять кару $1.00, а урядники $2.00. — П. Поплавський, предс.; І. Савчук, секр.

РОМ, Н. Й. Бр. сьв. Івана Хрест., від. 284, подає до відомости, що річний мітінґ відбудеть ся дня 12-го липня с. р., на котрім переведеть ся вибір нового уряду. На мітінґу буде ся приймати також нових членів до Братства без вступного, а до Р. Н. Союза після статута. Просить ся всіх членів, щоби безуслівно явили ся на тім мітінґу. Неявивший ся член заплатить кару 25 ц., а урядник 50 ц. — І. Кравець, секр.

КЕНТ, ПА. Бр. сьв. Петра і Павла, від. 299, повідомляє своїх членів, що на послідн[illegible] піврічнім мітінґу вибрано слідуючий новий уряд: Ф. Федорук, предс.; П. Куриляк, секр.; С. Настюк, кас.; І. Стефурак, кап.; С. Василишин, Ф. Трибір і В. Підгірний, надз. хорих. — П. Куриляк, секр.

ГАВТОРН, ІЛЛ. Бр. сьв. Арх. Михаїла, від. 242, повідомляє всіх своїх членів, що на піврічнім мітінґу потверджено вибір старих урядників і вибрано нових як слідує: 3 [illegible] урядників остали: Г. Гринишин, предс.; Г. Бойчук, секр.; І. Гринишин, надз. хорих; М. Батрій і І. Женіжик, контр. ком. Новововибрані: І. Женіжик, з. предс.; Ф. Піндак, з. секр.; Г. Кобзан, кас.; В. Ількі[в], з. кас.; С. Іванцик, дверник. Делегатом на XIII конвенцію вибраний Кіндрат Бойчук, його заступником Федь Піндак. — І. Гринишин, предс.; Г. Бойчук, секр.

ВІНДБЕР, ПА. Бр. сьв. Димитрія, від. 143 подає до відомости всім своїм місцевим і позамісцевим членам, що піврічний мітінґ відбудеть ся дня 5-го липня с. р. Мітінґ розпічнеть ся точно о год. 1-ій по Службі Божій в гали під церквою, де звичайно мітінґи відбувають ся. На сей піврічний мітінґ має прибути кождий член. Довгуючі члени мають вирівнати свої залеглости, бо в противнім разі будуть суспендовані в Братстві і в Р. Н. Союзі. На мітінґу здасть контрольна комісія справозданє касове. Крім сего будуть полагоджені инші важні справи. Член, неявивший ся на мітінґу, заплатить кару 50 ц., а урядник $1.00. Просить ся, щоби члени повідомили про мітінґ других, а головно тих членів, котрі не вміють читати. Також належить старати ся, щоби привести на мітінґ нових членів. — В. Тиханич, предс.; В. Горошок, секр.; І. Петранич, кас.

ДЖОЛИЕТ, ІЛЛ. Бр. сьв. Івана Хрест., від. 264, повідомляє всіх своїх членів, що дня 12 липня (джулая) відбудеть ся піврічний мітінґ. Просить ся всіх членів, щоби прибули на мітінґ. Неявивший ся член заплатить 50 ц. кари, а урядник $1.00. — І. Грушовський, секр.

ФРЕДЕРІКТАВН, ПА. Бр. сьв. Івана Хрест., від. 172, повідомляє члена Митра Катіка, щоби до 14 днів зголосив ся до секретаря відділу, бо в противнім разі буде суспендований. S. Ballent, secr., Box 42, Shoring, Pa.

ЮНҐСТАВН, О. Тов. Р. М. Союз, від. 157 (при 230 від. Р. Н. Союза), повідомляє всіх родичів, котрі обезпечили свої діти в тім відділі, що місячні вкладки за діти т. є. 25 ц., мають складати до рук опікуна І. Федаша на мітінґах 230 відділу Р. Н. Союза. По хатах вкладок колектувати ся не буде. Родичі, котрі не заплатять на час вкладки, стратять право до дітогоч запомоги. Рівнож звертає ся увагу батьків і материй, членів Р. Н. Союза, щоби всі свої діти обезпечили в Р. М. Союзі, а не дали ся баламутити ріжним жидівським аґентам від непевних асекураційних товариств. Р. М. Союз платить в разі смерти дитини у віці від 1 року до 6 літ $100, від 6 літ до 16 літ $300 запомоги. Тому кождий батько, кожда мати повинні про се подбати, щоби їх дитина була обезпечена в нашім славнім правдивім українськім товаристві. — Іван Федаш, опікун 157 від. Р. М. Союза.

ВІЛІНҐ, В. ВА. Бр. сьв. Івана Хрест., від. 56, повідомляє всіх місцевих і позамісцевих членів, що дня 12-го липня відбудеть ся о год. 2-ій попол. в галі Польського Сокола, 45 Вуд стр. піврічний мітінґ, на котрім мають явити ся всі члени. На случай важної перешкоди належить повідомити секретаря відділу. На тім мітінґу будуть до полагодженя дуже важні справи. Неявивший ся член заплатить кару 50 ц., а урядник $1.00. — Ю. Вікера, предс.; М. Зарічний, секр.; І. Рафа, кас.

ПІТСБУРҐ, ПА. Бр. Покрова Пресьв. Богородиці, від. 258, подає до відома всім своїм місцевим і позамісцевим членам, що дня 4-го липня відбудеть ся надзвичайний мітінґ. Просить ся всіх членів прибути на мітінґ, бо будуть дуже важні справи до полагодженя. — П. Коляса, предс.; Г. Курись, секр.

ШІКАГО, ІЛЛ. Бр. сьв. Василія Вел., від. 214, повідомляє всіх своїх членів, що дня 19. липня с. р. відбуде ся піврічний мітінґ, на котрий кождий член має явити ся, бо будуть важні справи до полагодження. Кождий член має вирівнати свої залеглі довги, бо хто сего не зробить, буде суспендований. Буде принимати ся нових членів. — В. Зелізко, предс.; Г. Фирґала, кас.; Д. Мельник, секр.

НОРТУМБЕРЛЕНД, ПА. Бр. сьв. Михаїла, від. 357, подає до відома, що на піврічнім мітінґу вибрано нових урядників на опорожнені місця: Іван Ткачик, предс.; Стефан Франків, заст. предс.; Іван Комаринський, заст. секр.; Роман Сорока, виділовий. — Т. Пінтелей, секр.

ПОЗІР! ПОЗІР!

Заходом Українців в Олифант, Па. відбуде ся

ШЕВЧЕНКОВЕ СЬВЯТО

з нагоди 100-літних уродин Кобзаря України

ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

В СУБОТУ, ДНЯ 4-го ЛИПНЯ (ДЖУЛАЯ) 1914 в гали шкільній, 107 Грант стр., Олифант, Па.

ПРОГРАМА.

I.

СЬВЯТОЧНИЙ ПОХІД.

Участники зберуть ся на ул. Грант перед галею шкільною о год. 5-ій пополудни. Похід перейде улицями Олифанту і розвяже ся перед галею, де відбуде ся зараз концерт.

II.

Концерт.

1. Вступне слово ...
2. Шевченко-Гопольницький: „Думи мої" ... мішаний хор
3. Т. Шевченко: „Тополя", декл. ... п-на А. Свала
4. Артимовський: „Чорна хмара у дуброві" дует ... сопран п-ні А. Лабовська, ... тенор п. Гр. Федів
5. Шевченко-Лисенко: „Ой Дніпре" ... бар. сольо п. Дм. Камінський, дякоучитель зі Скрентон, Па.
6. Шевченко: „Розрита могила" ... деклямація ... п-на А. Митренко
7. Шевченко-Людкевич: „Закувала зазуленька", Шевченко-Гавронський: „Ой у саду" ... хор мішаний
8. Лисенко: „Ой пущу я" .. тріо з муж. хором
9. Шевченко: „Тарасова ніч", деклямація ... п. Антін Зубрей
10. Гушалевич-Матюк: „Ріќою на водах", жіночий терцет ... п-ні А. Лабовська ... п-на Н. Борсук і п-на Е. Свала
11. Шевченко-Лисенко: „Реве та стогне" мужеський терцет ... п. Гр. Федів, ... п. Н. Гладюк і п. І. Дзюла
12. Лисенко: „Пливе човен", баркарола ... дует двох сопранів ... п-на А. Свала ... п-на М. Хиляк
13. Шевченко-Січинський: „У гаю, гаю", бар. сольо ... п. Ф. Тимкевич
14. Шевченко-Лисенко: „Зацвила в долині", дует сопр. ... п-на Н. Борсук, тенор ... п. Гр. Федів
15. Шевченко-Вербицький: „Завіщанє".

Хор під управою п. Филипа Тимневича.
Фортепяновий супровід обняла п-на Марія Митренко.

III.

ПРЕДСТАВЛЕНЄ
„НАЗАР СТОДОЛЯ"

ОСОБИ:

Хома Кичатий	п. Іван Пащук
Галя, його донька	п-на Н. Борсук
Стеха, ключниця у Кичатого	п-на М. Хиляк
Назар Стодоля	п. Гр. Федів
Гнат Карий	п. Н. Гладюк
Хазяйка на вечерницях	п-ні А. Лабовська
Сват 1-ший	п. А. Зубрей
Сват 2-гий	п. Гр. Костик
Козак 1-ший	п. Титерка
Козак 2-гий	**
Козак 3-тий	**
Дівчина 1-ша	п-на Е. Гавран
Дівчина 2-га	п-на А. Лишканич
Кобзар	п. А. Зубрей
Жид	п. Дуцкий
Жид	п. Н. Проців

ЦІНИ МІСЦЬ: 75, 50 і 25 центів.

Похід розпічне ся о год. 5-тій пополудни.
Концерт розпічне ся о год. 6.30 попол.
Представленє розпічне ся о год. 7.30 веч.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ.

Емілія Лесіќевич пошукує свою тіточну сестру, **АННУ СМИЧ**, котра виїхала до Америки перед 16-ма роками з Нижанкович, пов. Перемишль, Галичина. Хтоби о ній знав або вона сама, нехай повідомить на понизшу адресу, а дістане $2.00 нагороди. Emilia Lesikewicz, Box 300, Aliquippa, Pa. 26-29

Де є **ГЕЛЄНА ЗАХАРЄВИЧ**, донька учителя. Походить з села Саджавки, повіт Скалат, Галичина. Хтоби о ній знав, або вона сама, нехай повідомить про се на адресу: John Sedlar Hnatiw, 101 Morris St., Jersey City, N. J. 26-27

Пошукую брата **ОЛЕКСУ ГАЛАЙЦЬО**, родом зі Заболотець, пов. Сянік, Галичина. Хтоби о нім знав, або він сам, зволить донести на адресу: D. Halajco, Marine Barracks, Fort Royal, S. C. 28

Пошукую **ГРИЦЯ ЦАПА**, котрий зі мною їхав з Бремен на шифі „Барборога". Ми висіли дня 18-го червня. Мені переміняли пакунок і замісць мого я дістала великий кошик ч. 321940, а на моїм було ч. 76183. Він їхав з жінкою і сином. Має находити ся в Джерзи. Він походить з села Радошина, пов. Горлиці. Хтоби знав де він є, або він сам, прошу ласкаво повідомити на адресу: Nasta Kocio, 85 Division St., Ansonia, Conn. 27

ПОЗІР! ПОЗІР!

УРАЇНЦІ З ВУНСОКЕТ І ОКОЛИЦІ!
ДНЯ 4-го ЛИПНЯ (ДЖУЛАЯ) 1914 р.
відбудеть ся

КОНЦЕРТ

в память 100 літних роковин уродин
ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

по слідуючій програмі:

1. Вступне слово ... п. В. Турула
2. Лисенко: „Боже великий єдиний" ... хор мішаний
3. Цегельський, пролог: „На Тарасовій могилі" ... п. М. Чагарин
4. „Де ти бродиш моя доле", сольо ... п. А. Чагарин
5. „Тарасова ніч", деклям. ... п. В. Козак
6. „Далека ти а близька нам" .. хор мужеський
7. Про Україну і її героїв, деклямація ... п. С. Лемішка
8. „Чом так скрито", дует ... п-ні В. Михаловська і п. М. Чагарин
9. Тарасова містерія, ювилейний відчит ... п. Л. Семенів
10. „Реве та стогне", сольо ... п. О. Косюк
11. „До живих і мертвих", декл. ... п. І. Малик
12. „Мова рідна", сольо ... п. А. Чагарин
13. „Тополя", деклямація ... п. Анна Рикович
14. „Веснівка", сольо ... п. Й. Линський
15. З житя поета, відчит ... п. Г. Болюх
16. „На вічну память Котляревському, декл. ... п. Л. Білик
17. „Годимий краю", сольо ... п. А. Швець
18. „Гей за морем, за широким" ... хор муж.

Народні гимни.

Діріґент хору: п. І. Кравець.

О годині 3-ій пополудни розпічнеть ся похід з галі „Кенеді" 13[illegible] Іст Мейн стр. і перейде головними улицями міста.

По поході відбудеть ся концерт о год. 4.30.

ВСТУП ВІЛЬНИЙ.

При вступі буде приймати ся лише добровільні жертви на „Український Город" у Львові і продавати ювилейні Шевченкові відзнаки.

Отсим просить ся всіх Русинів-Українців з Вунсокет і околиці та всі українські Товариства з цілого стейту Род Айленд взяти ласкаву участь в сім народнім торжестві. Прибувайте на отсе народне торжество, аби по приміру наших братів в старім краю гідно вшанувати память Того, котрий поклав своє житє за волю і долю свого народа!

(26-27*) КОМІТЕТ.

ДЯКОУЧИТЕЛЬ, іспитований, з добрим барітоновим голосом, розуміє вести хоральний сьпів, морального поведеня, приїхав тепер з краю. На жаданє викажесь потрібними сьвідоцтвами, пошукує посади. Ласкаві зголошеня на адресу: John Chonia, 822 N. Franklin St., Philadelphia, Pa. 27

ФАРМА НА ПРОДАЖ. З причини відїзду до краю спродам 10-акрову фарму в Мілвіл, Н. Дж. Земля є добра, а довкола мешкають Русини. Продам тание як компанії тепер продають. Хтоби хотів купити, то прошу голосити ся на адресу: Wasyl Prokopyk, 1137 2nd Ave., New Kensington, Pa. 27-28

НА ПРОДАЖ склад горівок, вин і лікерів на гуртовну і дрібну продаж враз з будинком або самий з лайсенсом на $450.00 річно. Без броварняного морґечу. В добрім місци, межи Русинами, Поляками і другими Славянами. Вимагаєсь $2.500 готівкою, а решта на догідні сплати. Голоситись по близші інформації до: W. J. Melchen, 160 Morningstar Rd., Elm Park Staten Island. 25-27

ПОЗІР УКРАЇНЦІ! Фарма 426 акрова враз з будинками і худобою дешево на продаж. Положена в прекрасній околици, близько міста, школи, тартаку, фабрики сира і зелізниці. Продаєсь з причини смерти властителя. Маємо також на продаж кілька меньших фарм в низкій ціні і на легкі сплати. Пишіть ще нині, а ми Вам радо дамо відповідь. Адреса: T. S., Box 5, Route 1, Lorraine, Jeff. Co. N. Y. 25-28

НЕЗВИЧАЙНА НАГОДА! КОРИСТАЙТЕ!
Хто хоче дістати даром гарний дарунок, нехай сейчас пришле 50 адрес Русинів або Поляків, живучих в Америці, котрі мають свої родини або свояків у старім краю. M. Meyer, 157 Heyward St., Brooklyn, N. Y. 25-27

ФАРМА ЗА 950 ДОЛЯРІВ! 5 акрів доброї землі, дім на 5 кімнат, 50 курий і 50 дерев овочевих близько міста Бавндбрук, Плейнфілд і Сомервіл і стації Ню Джерзи Сентрал. При купні малий завдаток, а решта на сплату по $10.00 місячно. Також 10-акрова фарма дешево. Пишіть або голосіть ся до: J. H. Diskant, 53 Chambers St., New York, N. Y. 24-27

Поважані Родимці в Джерзи Сити і околиці!

Хто з Вас не має ще перших ситізенських паперів, нехай постарає ся о них як найскорше! Хто має вже перші папери, повинен старати ся о другі!

Всіх тих, що мають взагалі намір стати горожанами Злучених Держав, просить ся зголошувати о поміч і інформації кождого дня вечером до секретаря Тов. „Народний Дім Руських Горожан" під ч. 72 Моріс Стр., Джерзи Сіти, Н. Дж.

— 9 —

— Красномовність і лицемірство, — зітхнув Єзуїт.

— Прошу вас — горячив ся пан Фінґер, потрясаючи черевом. — Годї всьо нараз... Треба було обдумати проєкт, розважити, а тодї до дїла... Так, були указн про перетворенє литовських ґуберний, но ґраф Оґінський заявив цареви, що Наполеон богато обіцює Полякам; що тепер лишаєть ся одно: оголосити наш край польським королївством і щобп цар Олександер став королем...

— Не-католик не може бути королем католицької держави! — обурював ся господар.

— Ну, а-як Наполеон нас виведе в поле?

— Що вам? Нїколи! Великий імператор любить Поляків... Ми йому потрібні... За нашого ґенїя віддамо всьо — і житє і майно.

— Віват Наполеон! На погибель Москалям! — роздали ся із всїх боків грімкі оклики, що розбудили навіть сплячого поміщика. Він буркнув, не знаючи, о що ходить:

— Пробі, панове! Не треба війни; се шкода для господарства!

Навіть пані Доротея заразила ся видко загальним настроєм, бо крикнула:

— Най жиє Наполеон!

В гостинну прибігла гарна чепурненька служниця із задертим носиком і сьвіжими губками; за нею нїс льокай на підставцї нові фляшки.

Зачав ся загальний, оживлений розговір; палкі оклики, великі надії, а побіч того проклони й нарікання злили ся в хаотичний шум.

Серед шумного оживленя нїхто й не замітив, як на салї появив ся новий гість; се був молодець двайцятьлїтний, що мусів кождого вразити стрійною поставою і незвичайно вродливим лицем.

— 12 —

Доротея не повірила Янчевському, тож підійшла до господаря і спитала про Кармелюка.

— Справдї, панї, се мій хлоп, — відказав сей, усьміхаючи ся, — дуже спосібний і второпний... виглядає, як бачите, на справдїшного шляхтича; та його розпустили трохи сини... забуваєть ся... після повороту ізза границї... Но ми пригадаємо...

— Милий хлопець — замітила Доротея, — мати такого раба — то скарб. А кілько разів говорила я свому: вибери якого порядного хлопця, обчисть, обтеши, щоб приємний був до обслуги; а мій чоловік лиш очима лупає... Його лиш до миски тягне, — зітхнула тяжко пані.

— Ет, випиймо за відновленє наших сил! — крикнув господар.

— За гаразд батьківщини! — поправила Доротея, наповнила напитком чарку і цокнула ся із хазяїном за здоровлє Наполеона і за благо Польщі.

Молодїж підхопила сей оклик і кімната знов загреміла від гамору.

II.

Пир був в повнім розгарі, коли попросив о слово пан Фінґер.

— Панове! Пємо за успіхи всесьвітного побідника і віримо твердо, що Москва упаде, а на її руїнах зажевріє наша зоря... Но обдумаймо серіозно наше положенє. На случай війни, — а як довго вона потягнеть ся, сам Господь знає, — всї московські війска пійдуть на північ, а ми лишимо ся тут із своїми кулаками... А що тодї заспіває підлий, схизматицький нарід? Таж ми давно вже похоронили його привілеї і договори з того часу, коли заселяли наші посїлости, то бою ся,

— 13 —

що самі пригадають... Чи не можна постарати ся перетягнути їх на нашу сторону тим, що привернемо хлопам деякі права, або по крайній мірі... дамо їм надію...

— Ой, правда! — промимрив крізь сон сплячий поміщик, — не треба війни, війна нас розторощить... і тепер кат-ма гроша! Всї продукти упали в цїнї: корець пшеницї — пять золотих, ґелетка кукурузи — двайцять гроший, корова і то добра корова — два талярі... а ще хлопи бунтують ся... Погибель одна, шановні панство, погибель!

— Е, хлопи — се пусте, — замітила Доротея, — на них є буки.

— О, я їх! — погрозив кулаком її чоловік.

— Виздихають! — добавив Казимір.

— Всїх годї вибити, — відозвав ся Янко і блиснув очима.

Янчевський аж підскочив в кріслї на ті слова хама; Фінґер кинув у його бік згірдливий погляд, а господар промовив зпровола:

— Янко...

Вкінци устав Янчевський, зробив відповідний рух рукою і приняв імпонуючу позу.

— Орація, орація! Ціцерон говорить, тихо! — почули ся голоси в ріжних боках сальону і всї насторошили уха.

— Шановні панове! — зачав торжественно пан Янчевський. — „Часи зміняють-ся", сказав старинний фільософ і сказав справедливо. Пан маршалок помагав нам все усмиряти хамство, а тепер клопочеть ся о його права. Ха, ха! Но як дикому кониви попустити вудило, то він скочить і розторощить віз. Як свинї дати волю, то вона, як відомо, порие цїлий сьвіт. А хлоп гірший від свинї... Хлоп є гадюка, шановні панство, та-

— 16 —

Кармелюк станув біля дверий і став розпізнавати серед товпи знакомі лиця. Коло печи варила вечеру баба Сірчиха, таксамо засохла і з заслезеними очима, як і перед тим, хиба що більше мала морщин на лици. На лаві біля вікна сидів дядько Явтух, бодрий, не старий ще, хоч не знати, з якої причини мав серед кучми чорного волося один білий жмуток; Явтух грав на скрипцї, а у його ніг примістив ся на стільчику хлопець-пастух з бубном.

За столом на покутї поважно засїло двох фірманів пана Фінґера і пана Янчевського; перший з них був в льокайській лїберії, а другий в чамарцї, прикрашеній шнурками й барилковатими ґузиками. Місцева служба згуртувала ся біля музикантів, а поважнійші з них вели з гістьми розмову. Якась проста сільська дївчина замітала пильно хату.

Кармелюк незамітно опер ся о мисник і небавом його ухо освоїло ся з шумом і стало ловити інтересну бесїду гостий біля себе.

— От, приїхали паничі, то можна через них буде просити, — говорив старий дворецький, що жив на двірськім хлїбі по вислуженю своїх лїт. — А то за два роки завелись тут такі порядки, що хоч лягай та гинь!

— Так, так, — промовив фірман маршалка.

Місцевий фірман був убраний по домашньому, в білій сорочці, вишиваній чорною заполочю і в білих шараварах; він лиш потакував і кивав головою.

— Ох, ох, ох! — продовжав дїд. — Зразу у нас, по старим привілеям, ще за мого батька, царство йому небесне, досить було землї. Ще й тепер є живий сьвідок, сват, старий Свирид... він є моїм дїдом у других... Так от він говорив, що всї осі-

B141

Більш як середного росту, широкий в плечах і груди, мав попри атлетичну будову стрійність лінії і гармонійність у всіх частях тіла. Черти його лиця щирі, повні благородности й гордости. Крізь прозору білість скіри пробивав ся ніжний румянець що сьвідчив про здоровлє. Ясне, попелясте волосє огортало мягкими кучерами високе, мов з мармору вирізблене чоло; ніс з тонкими, подвижними ніздрями мав на середині характеристичний, типічний горбок; великі, сині очи горіли енерґією, а разом з тим мали в собі щось принадного, розкішного, а темні брови надавали їм якусь демонську силу, хоч тій демонській силі противорічили прегарні уста й невеликий вус; вони манили до поцілунків, до любови...

Перша замітила його Доротея і вдивила ся в него, захоплена незвичайною його красотою.

— Хто се? — спитала вона свого сусіда, не відриваючи очий від красуня.

— Де? — крикнув Варшавяк.

— Біля дверий... обняв за стан Казиміра... В синїх шараварах і венґерці.

— Ааа! — процідив винищений паничик. — Бачу... Гарний молодець... се певно товариш Казиміра... Но я бачу його перший раз... я сам не тутешний...

— Пане Янчевський! — обернула ся вона до другого сусіда, склоняючи ся до стола.

— А! До услуг пані! — зірвав ся він і підійшов близше.

В часі попередних дебат Янчевський поривав ся вже кілька разів говорити „орацію“ та, видячи, що сварка не дасть йому гаразд висловити ся, замовчав і не брав жадної участи в бурливім шумі.

— Що се за молодець, що стоїть рядом з Ка-

зиміром, щей обняв його? — спитала шепотом Доротея.

— Обняв? — повторив Янчевський, вдивляючи ся по вказівкам пані. — Так... обняв... бестія! А! Яке лайдацтво! Пся кров! Ось що значить модна едукація! Старопольська гордість потоптана... добрі установи падають, а заводять ся якісь нові порядки... а всьо то йде від вільнодумців, безбожних Французів... О, се не доведе до добра, не доведе...

— Та чим ви, пане, так розлютили ся? Відки се негодоване?

— Відки? От послухайте, пані добродійко! Той шельма, сей молодик, що обіймає, мов пане-брата, шляхотського сина, є не хто инший, а хлоп, худоба...

— Що ви? — крикнула здивована Доротея...

— Далебі, що правду кажу. Се кріпак нашого пана дому, Янко Кармелюк... Знаю його дуже добре. Пан Піґловський взяв його на свій двір за козачка, казав учити, щоб паничі раднїйше прикладали ся до книжки... Ну, се ще нічого; такі хамські хлопчиска підставляють свою спину під прут учителя тоді, як паничі не вміють, бож „наука не йде без друка“... Проти сего не маю нічого, бо в той спосіб і наука йде і панська спина захована... Но, прошу пані, щоби хлоп обнімав шляхтича і являв ся серед благородного лицарства, мов рівний... то хиба Содома і Гомора!

— Невжеж? Не можу поняти... Щоб такий благородний, такий красунь... у всім і у своїх манерах... і був хамом...

— І був і буде, пані добродійко. — Чиста правда! А манери що? Набрав ся їх за границею тай вже!

дюка... А як гадюці попустити, щоб виросли їдовиті зуби, то...

— Однак ті гадюки годують панів своєю кровю... — замітив здушеним від гніву голосом Кармелюк. Слова того Демостена довели його до такого негодованя й подразненя, що він не годен був здержати ся і забув ся...

— Що? — крикнув Янчевський, не знаючи в перший хвили, від кого походить та дика увага.

— Мовчи! — пролинів господар і тупнув ногою.

Альойзій підійшов до Казиміра і сказав йому кілька слів на ухо.

— І так, шановні панство, — зачав знова Янчевський, не діждавши ся відповіди на своє питанє, — хоч війна — се ризико і вона менї не по нутру, но най грім всьо побє, а вітчина віват! І хоч в часї війни відійдуть від нас не лиш Москалї, але й наше благородне лицарство, що полетить на поле слави під розпущеними крилами наших і французьких орлів, то таки боятись ся не треба хамства... Замість всяких прав найліпше подвоїти хлопам порцію канчуків... Канчуки, канчуки і канчуки! — закінчив Янчевський і підніс в гору і руки і голос.

— На свою голову! — вирвала ся з уст поблїдлого Кармелюка фраза, і на біду при загальній тиші почув її господар.

— Геть! На конюшню! — позеленів від злости Піґловський і затупотів ногами.

— Тату! На Бога! — старав ся злагодити батьківський гнів Альойзій.

Но сей розлютив ся ще більше.

— На конюшню! Забув, рабе, що ти є? то я

нагадаю! Вибю буками! — захропів, не зважаючи на просьби сина.

Кармелюк видимо хтів подати ся вперед, но сейчас опустив руки і вийшов з кімнати, мов підстрілений.

Він тихо поплентав ся біля двора.

На землю налягав сумерк. Теплий весняний вечір наляг ароматною прохолодою; із саду доносив ся несьмілий спів соловія... Та ні ніжні тони музики, ні прозорі контури топіль і пристрастні трелї співака любви — не вражали Янкової душі; йому здавало ся, що він з горячої парні провалив ся в пропасть, а серце било ключем горячої крови...

— „На конюшню! На буки!“ — гомоніло в його ухах голосом барабана, ковтало у виски, надривало грудь... „Раб, раб! Хлоп, бидло!“ — шептав йому неначе хтось в ухо з мерзеним усьміхом і заглядав у вічи мутними, кровю набіглими очима...

На дворі було гамірно. Чути було веселі голоси, жартобливі оклики, а навіть безвстидні пісні, но Кармелюк не чув нічого і йшов махінально без думок, без бажань, поки не найшов ся в сінях якоїсь хати... Серед темряви біля дверий він остановив ся... З хати доносили ся звуки скрипки і глухий гомін бубна... Прийшовши трохи до себе, Кармелюк згадав, що він не бачив ще своїх старих знакомих, і отворив двері.

На него так і дихнуло запахом припеченого сала, капусти, хліба й людського поту, а всі ті запахи перебивав задушливий чад від махорки, що вила ся високими клубами по простій хаті. На невеличкій дощечці, прибитій до стовпа, що піддержував сволок, горів вже каганець, но слабе, миготяче його сьвітло лихо осьвічувало сидячі особи.